

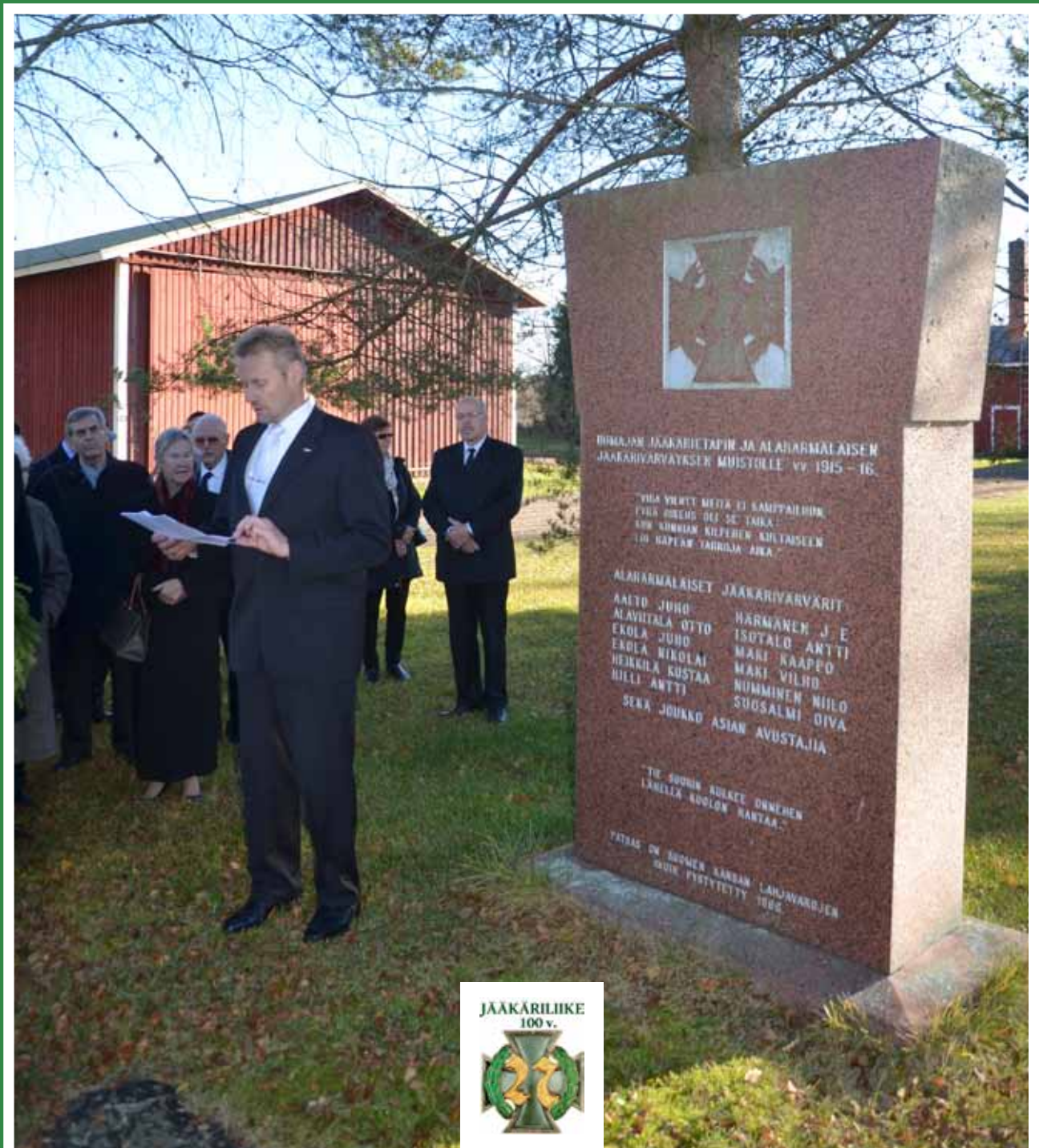

PAROLE

Jääkäripataljoona 27.n perinneyhdistyksen jäsenlehti

Joulukuu 2015 • nro 4 (324) • 84. vsk

JÄÄKÄRILIIKE
100 v.

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ

Kaksi kynttilää

100 vuotta sitten näihin aikoihin jääkäriliike oli koko historiansa aktiivisimmassa vaiheessa. Elokuussa oli Berliinissä päätetty Lockstedtissa koulutettava suomalaisosasto laajentaa 2000 miehen pataljoonaksi. Jos Pfadfinder-joukon kokoaminen onnistui Helsingissä osakuntien palaverissa, nyt piti ottaa käyttöön laajemmat menetelmät. Herrojen puuhastelu muuttui kansanliikkeeksi, kuten lehdessä julkaistavassa professori Kari Hokkasen tekstissä hiukan kärjistetyksi todetaan.

Jääkäriliikkeen historiassa on monta kohtaa, joita tämän päivän syvän rauhan tilassa elävien on vaikea ymmärtää. Suuren riskin ottivat paitsi Saksaan lähtijät, myös ne henkilöt, joiden avulla jääkäriksi lähtö kävi mahdolliseksi. Heitä oli eri puolilla Suomea, satoja miehiä ja naisia. He majoittivat, muonittivat, varustivat, opastivat ja kuljettivat aina uusia tuntemattomia nuoria miehiä kohti seuraavaa etappia.

Kun ensimmäiset nuoret miehet lähtivät kohti Saksaa, he saattoivat matkustaa laivalla Turusta Tukholmaan ja ilmoittaa viranomaisille menevänsä jatkamaan opistojaan Ruotsissa. Mutta pian santarit tulivat epäluuloisiksi nuorten miesten opintomatkoja kohtaan ja ulkomaanpassien jako lopetettiin. Aluksi liikennettä länteen päin oli runsaasti Kemin ja Tornion seuduilla.

Mutta tsaarin hallinto pääsi selville tästä toiminnasta ja piti etsiä uusia reittejä. Talvi 1916 sattui olemaan poikkeuksellisen ankara. Uuden mahdollisuuden Ruotsiin tarjosi Merenkurkun jää. Eikä tuohon aikaan vielä harjoitettu talvimerenkulua Perämeren satamiin, joten laivaväylätkään eivät olleet esteenä. Mutta tuo matka ei ollut mikään Finlandia-hiihto vaikka Vaasa-Uumaja väli sen mittainen olikin. Santarmien välttämiseksi ei voitu noudattaa suorinta reittiä. Myöskään latuja ei ollut eikä lapikas-mäystin-yhdistelmä suksisiteenä voinut kovin

tukeva olla. Siitä huolimatta noin 140 nuorta miestä suoritti talvella tuon elämänsä laturetken. Ainakin yksi mies menehtyi meren jälle.

Santarit onnistuivat aina välillä pidättämään jääkäriliikkeen aktivisteja ja etappimiehiä. Naisia ei tainnut olla yhtään 78 vangitun kalterijääkäriin joukossa. Tsaarin hallinto oli sentään melko helläkätinen, sillä vain yksi aktivisti hirtettiin. Spalernajassa olleet pelasti maaliskuun vallankumous.

Jokainen jääkäri tunnetaan nimeltä. Mutta valtaosa värväkseen osallistujista jäi tuntemattomiksi ja sitä kautta myös palkitsematta. Mutta tuskin he palkkion toivossa olivat vaaralliseen toimeen ryhtyneet.

Toisaalla lehdessä julkaistussa lukijakirjeessä tuotiin esille eräs asia, joka oli välttämätön edellytys värväkseen onnistumiselle. Värväystoiminnasta tietäneet osasivat vaieta tietämästään.

Kuinka laajalti tiedettiin, että kaksi ikkunalla palavaa kynttilää oli merkki jääkäriksi lähtijöille, että talo on turvallinen. Ja kai tarina sentään on totta.

* * *

Tarkkaavainen lukija lienee huomannut Parolessa pienen muutoksen. Kansien lisäksi väriä on nyt myös sisäsivuilla. Teknisistä syistä värisivut ovat lehden alussa ja lopussa. Alkupään sivut käsittelevät aina JP27:n perinneliikkeen viimeaikaista toimintaa. Noista tapahtumista on värikuvia toisin kuin jääkärihistoriasta ja viime sotien tapahtumista, joita lehden keskiosat yleensä sisältävät. Niistä löytyy yleensä vain mustavalkoisia kuvia. Teknisistä syistä lehden lopussa on sama määrä värisivuja kuin alussa.

Jukka Knuuti

Kannen kuva: Voimme jokainen kysyä itseltämme, olisiko meistä ollut vastaavassa tilanteessa lähtemään tälle arvaamattomalle tielle, sanoi Antti Isotalo suuren värväkseen muistomerkillä. Hän on jääkäri Antti Isotalon veljenpoika. Muistomerkki on Isotalon pihapiirissä. Kuva Jorma Ignatius.

Puolustusministeri Niinistö värvässeminaarissa:

Jääkäriliike muodostaa kiehtovan sankaritarinan

Jääkäriliike muodostaa harvinaisen kiehtovan sankaritarinan myös maailmanhistoriallisessa mittakaavassa, sanoi puolustusministeri **Jussi Niinistö** esittäessään valtiovalan tervehdyksen Alahärmässä 18. lokakuuta pidetylle suuren jääkärivärväyksen 100-vuotisjuhlaseminaarille. Ministeriä ja asiantuntijaesitelmiä oli koulukeskukseen kokoontunut kuulemaan noin 300 henkeä.

Seminaarin järjestelystä päävastuun kantanut eversti Jorma Jokisalo asettelee mikrofoniammo Simo Isotalolle.

300-päinen yleisö Alahärmän koulukeskuksen juhlasalin. Eturivissä vasemmalta Hanna Rieck-Takala, kenraalimajuri Sami Sihvo, kaupunginjohtaja Markku Lumio, puolustusministeri Jussi Niinistö, tohtori Vesa Määttä, professori Kari Hokkanen, professori Martti Häikiö.

Ennen esitelmiä oli oltu kirkossa, mistä seppelpartiot lähtivät jääkärimuistomerkillä. Joukolla käytiin katsomassa myös Antti Isotalon pihapiirissä sijaitsevaa jääkärivärviärien muistomerkkiä, joka sai oman sepeleensä.

Kaupunginjohtaja **Markku Lumio** toivotti vieraat Kauhavalle, mihin Alahärmä 2009 tapahtuneen kunta-

liitoksen jälkeen kuuluu. Kauhava on oikea jääkäripitäjä, sillä nykyisen Kauhavan alueelta lähti yhteensä 117 jääkäriä. Ja Korttesjärvelle 1995 perustettu Jääkärimuseo on nyt Kauhavalla, kun Korttesjärvikin liitettiin Kauhavaan 2009.

Seminaarilaiset saivat nauttia esitelmien lomassa asiaan kuuluvaa musiikkia, kuten jääkäri Sami Sihvon

säveltämän Muistoja Pohjolasta, Härmän marssin ja luonnollisesti myös Jääkärimarssin. Ohjelmaan merkitty Jääkäreiden marssi herätti tavanomaisen mutinan, mikä se marssin nimi oikein on. Musiikista huolehtivat Alahärmän puhallinorkesteri ja Ylihärmän soittokunta Pentti Kunnarin johdolla. ■

Jumalanpalveluksen jälkeen käytiin Alahärmän jääkärimuistomerkillä. Kuva otettu ennen seppelpartion saapumista.

Seminaarin väliajalla virkistäydettiin kahvilla ja hienoilla leivoksilla, joita emännät kantoivat pöytään tarjotin toisensa jälkeen.

Sotaleiriksi vai Venäjän maakunnaksi?

Tuleeko Suomesta venäläinen sotilas- ja huoltotukikohta ja lopulta vain venäläinen maakunta. Tällainen oli huoli Suomessa 1915, sanoi professori **Martti Häikiö**. Hänen esitelmänsä kuvasi poliittista tilannetta Suomessa 1915 niihin aikoihin, kun suuri värväys käynnistettiin.

Eri puolilla maata olevissa tukikohdissa oli yli 100 000 venäläistä sotilasta.

Maailmansota oli katkaissut Suomen kauppayhteydet Saksan ja län-

sivaltojen kanssa. Kun Venäjälle oli ennen sotaa mennyt alle kolmannes Suomen viennistä, nousi osuus sodan kestäessä yli 90 prosenttiin.

Sotateollisuus ja linnoitustyöt tarjosivat taloudellisia mahdollisuuksia ja merkitsivät parhaimmillaan "rahatulvaa". Rungas rahan määrä johti kuitenkin inflatoriseen kehitykseen.

Venäläiset olivat epäluuloisia. He pelkäsivät, että suomalaiset ryhtyvät epälojaaleiksi ja rupeavat jopa kapinoimaan. ■

Suomessa hypätään historiassa yli vuosien 1917–18 suuri tragedia: suurin puolue, sosiaalidemokraatit nousivat kapinaan demokraattisesti valittua hallitusta vastaan, sanoi professori Martti Häikiö.

Puolustusministeri Jussi Niinistö

Tämän päivänä maanpuolustus nojaa jääkäreiden perintöön

Mikä olisi osuvampi paikka tämän seminaarin järjestämiselle kuin Alahärmä? Olihan lähes puolet jääkäreistä lähtöisin Pohjanmaalta ja kaikista Etelä-Pohjanmaan pitäjistä juuri Alahärmästä lähtijöitä oli lukumääräisesti eniten.

Jääkäreitä ja jääkärivärväreitä, kuten ihmisiä aina, oli joka lähtöön, eikä heitä kaikkia suinkaan noin vain yksilöinä kannata nostaa jalustalle. Kokonaisuutena jääkäriliike kuitenkin muodostaa harvinaisen kiehtovan sankaritarinan myös maailmanhistoriallisessa mittakaavassa. Tarinan, jota me suomalaiset olemme syys-täkin hellineet.

Jääkärit muodostivat sen maamme valtiollisen vapauden etujoukon, joka nousi taisteluun itsenäisen Suomen luomiseksi ennen muita ja muita rohkeammin. Matti Lauerma on ikivihreässä jääkärihistoriassaan kuvannut vapaussodan ja heimosotien jääkärijohtajia, esitaistelijoita, jotka viisveisasiivat sodasta sarjana taktillisia taidonnäytteitä. Nämä luontaiset johtajat johtivat joukkoaan vapaus- ja heimosodissa edestä ja hakivat suoraviivaisesti voittoa, koska joukkojen koulutustaso Suomen armeijan aamunsarastuksessa oli parhaimmillaankin heikko.

Ratkaisevia tekijöitä olivat tilanteen hallinta, lannistumaton tarmo, kovuus niin vihollista kuin tarpeen vaatiessa omiakin kohtaan, piittaamattomuus omasta kohtalosta ja sellainen hyökkäyshenki, joka veti

Puolustusministeri Jussi Niinistö oli Alajärvelle tullessaan poikennut Vöyrin sotakoulun muistomerkillä päästäkseen oikeaan tunnelmaan. Ministeri oli pannut muistomerkin kuvan face book-päivitykseensä.

omat mukaan ja vastustajan vatsan veteläksi.

Vapaussodassa ja myöhemmin vielä talvi- ja jatkosodassa jääkärit muodostivat itsenäisyystaistelun kovaa ytimen.

Jääkäreiden taustoja tutkiva huomaa, että kyseessä ei ollut taustoiltaan yhtenäinen joukko. Jääkäreiksi värvättiin miehiä eri ammateista ja yhteiskunnan kaikista eri kerroksista.

Lopulta jääkäreitä oli kaikista Suomen maakunnista, jokaisesta sen aikaisesta puolueesta ja molemmista kieliryhmistä. Edustettuna oli yhteiskunnan koko kirjo. Yhteisenä nimittäjänä oli tahto elää vapaassa, itsenäisessä isänmaassa.

Joukon moninaisuus oli yksi sen vahvuuksista. Kansan parista läh-

töisin olevat jääkärit kykenivät luonastamaan vastaavanlaisista oloista lähtöisin olleiden sotilaiden luottamuksen. Jääkärit eivät nostaneet itseään jalustalle, vaan saamansa koulutuksen ja Saksan itärintamalla saamansa sotakokemuksen turvin johtivat tasavertaisista oloista tulleet sotilaat läpi vaikeiden aikojen.

Vielä tänäkin päivänä maanpuolustuksemme nojaa jääkärien meille jättämään perintöön. Jos jotain kannattaa ja jos jotain voimme jääkäreiltä oppia, niin sen, että tahdolla on valtava merkitys unelmien täyttymiselle. Suuret teot ja suuret saavutukset ovat mahdollisia vain jos takana on riittävän kova tahto.

Yksi luku jääkärihistoriassa päättyi, kun viimeinen jääkäri, jääkäriken-

raali Väinö Valve kuoli maaliskuussa 1995. Se, että hänet saatettiin haudan lepoon valtiollisin kunnianosoituksin, oli valtiovallalta kunnianosoitus niin viimeisen jääkäriin kuin myös koko jääkäri liikkeen elämäntyölle.

Siunauspäivänä Helsingin Sanomat kirjoitti osuvasti pääkirjoituksessaan:

”Kun Jääkäripataljoona 27:n viimeinen jääkäri on kuollut, kansa-

kunta on valmis myöntämään, että jääkärit muodostivat kansallisen itsenäisyystaistelun ytimen sisällissodassa ja toisen maailmansodan aikana ja heidän saavutuksiaan voi verrata mihin tahansa menestyneen vapautusarmeijan työhön. Jääkäri liikkeen perintö on selväsana: Luottamus Suomen tulevaisuuteen itsenäisenä ja vapaana valtiona, horjumaton usko tämän asian

oikeutukseen silloinkin, kun kaikki näyttää toivottamalta, sekä tahto ja uskallus taistella näiden päämäärien puolesta. Tämä on kestävä kivijalka tänäänkin!”

Vaikka jääkäreitä ei enää ole, heidän sankaritarinansa elää. Siitä meitä muistuttaa itsenäinen, vapaa isänmaa. ■

Professori Kari Hokkanen

Herrojen puuhista kansanliikkeeksi

Onko otsikko ”Herrojen puuhista kansanliikkeeksi” kärjistetty. Ei Pfadfinder-vaihe pelkkää puuhastelua ollut. Se oli mitä vakavin yritys käynnistää Suomen irrottautuminen Venäjältä käyttäen hyväksi maailmansodan luomaa poikkeustilannetta. Sitä paitsi se onnistui, vaikka ei aina hyvältä näyttäkään. Eikä liikkeen sitä vaihetta, jonka alkamisen 100-vuotismuistoa tämä seminaari kunnioittaa, voi kutsua kansanliikkeeksi ainakaan ilman suuria varauksia.

Mutta oleellisen jääkäri liikkeen olemuksesta ennen kesää 1915 ja sen jälkeen otsikko kertoo. Kuvaan nyt lyhyesti sen oleellisen, jota varten olemme nyt täällä, suuren värvähäksen maantieteellisessä ja henkisessä ytimessä.

Jääkäri liike oli suomalainen liike, jossa rohkeiden isänmaanystävien tavoitteena oli vapauttaa Suomi valtiollisesta yhteydestä Venäjään. Mutta jääkäri liikkeen sekä syntyy että vaiheet määrättyivät sotaa käyvän suurvallan, Saksan, tarpeista. Saksa päätti, ottaako se pienen suomalaisjoukon sotilaskoulutukseen. Saksa

päätti, että pikku kurssi laajennettaisiin vahvennetuksi pataljoonaksi. Saksa teki päätökset, suomalaisten osaksi jäi panna päätökset toimeen.

Pfadfinderkursin ottamisesta Saksa päätti siksi, että uskoi hyötyvänsä separatistisen Suomen vastarintaliikkeestä. Tarkoitus oli kouluttaa suomalaisia terrori- ja sabotaasitekoihin, joilla haitattaisiin Venäjän puolustustoimia Suomessa. Naamioimalla sotilaskoulutuksen partiolaiskursiksi Saksa varautui siihen, että hankkeesta tarvittaessa voitaisiin helposti luopua. Kuinka kauan koulutus jatkuisi, riippui melkein kokonaan Saksasta – suomalaisten vaikutus rajoittui siihen, kuinka he onnistuisivat vakuuttamaan usein keskenään erimielisiä saksalaisia päättäjiä hankkeensa hyödyllisyydestä.

Ranskalaisten torjuntavoitto Marnella syksyllä 1914 osoitti, ettei Schlieffenin suunnitelman strategia toiminut, vaan Saksa juuttuisi kahden rintaman sotaan. Keväällä 1915 se viritteli neuvotteluja erillisrauhasta Venäjän kanssa. Jos ne olisivat johtaneet tulokseen, jääkäri liike olisi loppunut siihen.

Ei jääkäri liike varsinainen kansanliike ollut. Joissain pitäjissä siitä ei tiedetty mitään, sanoi professori Kari Hokkanen.

200 MIEHEN KURSSISTA 2000 MIEHEN PATALJOONA

Neuvottelut eivät johtaneet erillisrauhaan. Suomen separatistien arvo nousi Saksan sodanjohdon silmissä. Suomalaisten hankkeen uskottavuuden näkyvimpänä merkinä oli Vilhelm II:n elokuun 28. päivänä 1915

allekirjoittama määräys laajentaa vajaa 200-miehinen suomalaiskurssi jopa 2000-miehiseksi ja kouluttaa siitä vahvennettu pataljoona. Siihen saakka keisari oli lähinnä moraalista syistä suhtautunut kielteisesti ajatukseen yllyttää toisen keisarin alamaisia kapinaan. Mutta valta oli liukunut keisarilta sotilasjohdolle. Oberste Heeresleitung päätti myös suomalaisen jääkäri liikkeen kohta-loista.

Alkaneessa uudessa koulutusvaiheessa suomalaisista käytettiin nimeä "Ausbildungstruppe Lockstedt" eli Lockstedtin koulutusjoukko. Seuraavana kesänä sille annettiin nimi *Kuninkaallinen preussilainen jääkäripataljoona 27*. Sen nimisenä joukko-osasto toimi kotiinpaluuseensa helmikuun alkuun 1918 saakka, jolloin se hajotettiin.

Saksan keisarin nimissä annettu päätös käynnisti Suomessa suuren värväyksen. Lockstedtiin tarvittiin nopeasti paljon uusia miehiä. "Suuri värväys" toi syyskuun alun 1915 ja toukokuun lopun 1916 välillä Lockstedtiin 1500 miestä. Myöhemmin tuli vielä täydennystä, niin että 2000 miehen tavoite melkein täyttyi. Koulutuksen aikana karsiutui neljännes, mutta vahvennettuun pataljoonaan miehet hyvin riittivät.

Suuren värväyksen vaihe oli sekä lähtijöille että heidän lähettäjiilleen aivan erilainen kuin ensimmäinen. Pfadfinderit olivat enimmäkseen ylioppilaita tai ainakin oppikoulua käyneitä, joukossa tutkinnon suorittaneita, yhteiskunnan ylä- tai ainakin keskikerroksista, enimmältä osalta kaupunkilaisia ja ruotsinkielisiä. He matkustivat Ruotsiin myönnettyjen laillisten passien turvin ilman erityisiä vaaroja.

Koulutuksessakin otettiin huomioon suomalaisten "nuorten herrojen" tarpeet. He asuivat Lockstedtin parhaassa kasarmissa. Muonitus ja muu huolto olivat paremmat ja päiväraha jopa kolme kertaa isompi kuin saksalaisten upseerioppilaiden, puhumattakaan tavallisista miehistön

alokkaista. Aluksi heille osoitettiin jopa saksalaisia sotamiehiä sotilaspalvelijoiksi.

UUDET JÄÄKÄRIT KANSAN TULIVAT SYVISTÄ RIVEISTÄ

Suuri värväys muutti liikkeen luonteen kokonaan toiseksi. Ylivoimainen enemmistö uusista jääkäreistä tuli suomenkielisistä "kansan syivistä riveistä". Useimpien koulusivistyst rajoittui enintään kansakouluun. Kaikilla ei luku- ja kirjoitustaitokaan ollut hallussa. Useimmat olivat ruumiillisen työn tekijöitä, maataloilta ja metsätyömailta. Maaseudun edustus oli nyt paljon vahvempi kuin kaupunkien. Suuren värväyksen kautta jääkäripataljoonasta tuli 3 / 4:ltaan suomenkielinen ja kansan kaikkia sosiaalisia kerroksia edustava.

Toisin kuin ensimmäisen aallon pfadfindereillä, lähdön motiivit eivät olleet kaikille kovinkaan selvät eivätkä aina lainkaan aatteellisia. Toista sataa saatiin Saksassa jo valmiiksi olleista suomalaisista, kuten internoiduista kauppalaivojen merimiehistä. Moni kotimaasta värvätty oletti lähtevänsä Saksaan hyväpalkkisiin siviilitöihin. Joitakin houkutti seikkailunhalu tai yksinkertaisesti värvärin tarjoama pestiraha. Yhteiskunnallisilta mielipiteiltäänkin lähtijäjoukko oli laidasta laitaa.

Syksystä 1915 alkaen Lockstedtiin saapuvia odotti toisenlainen vastaanotto kuin pfadfindereitä. Muonitus ja asumisolot laskettiin saksalaiselle tasolle, eikä se ollut kaksinen. Vilu ja nälkä tulivat tutuiksi suomalaisillekin – toki moni oli kumpaankin saanut tottua koti-Suomessakin.

Tulokkaat kohtasivat myös preussilaisen äksiisin koko karuudessaan. Ausbildungstruppe Lockstedt oli osa preussilais-saksalaista armeijaa, koulutusosasto, johon otetut vapaaehtoiset ulkomaalaiset sitoutuivat palvelemaan Saksan valtakuntaa "kaikin voimin ja missä tahansa paikassa". Sitä komensivat ja kouluttivat saksalaiset upseerit ja aliupseerit.

Komento- ja koulutuskieli oli saksa.

Koska useimmat tulokkaat eivät osanneet lainkaan saksaa, korostui pfadfinderien merkitys apukouluttajina ja alipäällystönä. Enimmäkseen suomenkieliset alokkaat saivat tottua myös enimmäkseen ruotsinkielisten maanmiestensä simputtaviinkin otteisiin.

Kaikki eivät kyydissä kestäneet. Nurja mieli purkautui napinana. Monet lähtivät pois. Mutta selkeä enemmistö palveli parhaansa mukaan. Kurin ja kovuuden ymmärrettiin kuuluvan asiaan, ja valtaosan fysiikka ja psyyke kesti sen. Kirjava aines kouliutui sotilaiksi. Myös uudet tulokkaat omaksuivat sen jääkärihengon, joka sitten sai heidät yltämään vapaussodassa suorituksiin, jotka pitkästi ratkaisivat sodan kulun.

ITÄRINTAMALLE SOTA KOKEMUSTA SAAMAAN

Kun valmiiksi koulutettu, suoritus- tasoltaan saksalaista jalkaväkipataljoonaa ainakin likimain vastaavaksi arvioitu suomalainen pataljoona siirrettiin kesällä 1916 itärintamalle, kaikki eivät suostuneet vaarantamaan henkeään vieraan valtion puolesta. Valtaosa hyväksyi sen välttämättömänä täydennyksenä koulutukseensa tiellä lopullista päämäärää kohti, vapauttamaan isänmaata Venäjän vallasta. Jääkäripataljoona sijoitettiin rauhalliselle rintamaosalle ja sen tappiot taisteluissa jäivät vähäisiksi. Saksa arveli - aivan oikein – suomalaispataljoonaa aikanaan tarvittavan paljon tärkeämmässä tehtävässä kuin tykinruokana miljoonien miesten itärintamalla.

Sen aika tuli sitten kevättalvella 1918. Pohja sille laskettiin suuren värväyksen kuukausina.

Suuri värväys tuotti kutakuinkin sen tuloksen, joka oli tavoitteeksi asetettu. Kuinka se tapahtui?

Hyvän vastauksen saa Artturi Leinosen muistelma, jotka ilmestyivät viitisenkymmentä vuotta sitten.

Leinonen, Ylihärmän kirkonkylän kansakoulun opettaja, sittemmin huomattava kirjailija, lehtimies ja poliitikko, oli itse jääkärivärväri, joka toimi värväyksen ydinalueella.

Leinonen kuuli jääkäriilikkeestä kesällä 1915 – pfdfindervaiheesta hän ei tiennyt mitään. Näin hän kuvasi ensi kosketustaan suureen värväykseen:

”Käydessäni elokuun loppupuolella Lapualla tuli Nurmonjoen yli johtavalla sillalla vastaani pari eteläpohjalaista ylioppilasta pyöriään taluttaen. Tunsin toisen ja aioin vain ohimennen tervehtiä, mutta pojat pyysivät pysähtymään. Vaihdettuamme kädestä pitäen tervehdykset pojat kysyivät - - - joutaisinko hetkisen jutella, mentäisiin vaikka kirkkopihahan, koska ilma oli kaunis; siellä saataisiin varmasti rauhassa jutella. Menimme sinne.

”Tällöin kuulin ensi kertaa tarkemman selostuksen Saksassa oleskelevista ylioppilasta ja siitä, missä tarkoituksessa he olivat matkaan lähteneet. Nyt oli saapunut tietoja, että liikettä laajennettaisiin ja Saksaan ryhdyttäisiin lähettämään muitakin kuin ylioppilaita, valikoituja nuoria miehiä maaseudultakin. Aivan näinä päivinä saataisiin lähemmin kuulla matkamahdollisuuksista ja muista yksityiskohdista.”

Sitten tuli, ehdottoman vaitiololupauksen antamisen jälkeen, ratkaiseva kysymys: Lähdetkö puuhaan mukaan?

KYSYMYKSESSÄHÄN OLI VALTIOPETOS

Leinonen ei luvannut heti. Hän tiesi, että ”oli selvää, että joka lähti toimintaan mukaan otti myös alun alkaen huomioon kaikki siihen liittyvät vaarat”.

Ja Leinonen jatkoi:

”Kysymyshän oli valtiopetoksesta, ja lisäksi sodan aikana, jolloin tällaisista puuhailuista kiinni joutuneella oli selvä lähtö edessä. Venäjällä oli

aina ollut matka lyhyt hirsipuuhun, sodan aikana se oli entistä lyhyempi”.

Vaara askarrutti. Mutta toisaalta:

”Tässä oli kumminkin jonkinlainen toivonvälähdys vapauden auringon noususta, ainakin vähäinen valonläikkä pimeällä taivaanrannalla. Ken voi aavistaa etukäteen maailmansodan heilahtelut, voihan jossakin niiden heilahtelujen vaiheessa Suomen vuosisatainen unelma päätyä toteutumisensa kynnykselle, mutta voidaanko astua yli, ellei itse tehdä mitään? ”

Leinonen lähti mukaan ja kantoaikanaan seuraukset Vaasan, Pietarin ja Siperian vankiloissa. Niin kävi monelle muullekin. Etelä-Pohjanmaa on paitsi jääkärien myös kalterijääkärien maakunta.

Niin suuri organisaatio kuin värväys- ja etappiverkosto oli ja niin suuren miesjoukon matkustaminen ulkomaille ei voinut kauaa pysyä salassa. Passeja ei enää vuoden 1916 puolella myönnetty. Oli lähdeittävä Ruotsia kohti salateitä, pitkiä ja vaarallisia – huimia olivat hiihdot Merenkurkun yli tai merimatkat kalastajaveneissä syysmyrskyissä. Ei myöskään pohjoinen kiertotie Tornion kautta ollut vaaraton. Moni jäi kiinni, tulitaistelujakin syntyi.

Jos antautuivat jääkäreiksi lähtijät suuriin vaaroihin, niin sama koski värväreitä ja matkalaisten auttajia.

Artturi Leinosen kuvaus on sangen pitkälle yleispätevä. Samanlaisia ajatuksia risteili vähintään kymmenien miesten päässä, kun tuli salaperäinen pyyntö lähteä värväriksi. Ilman toimivaa asiamiesverkostoa, värväreitä ja reittien etapeista huolehtivia, ei pataljoonallista miehiä olisi Saksaan saatu.

Värväys käynnistettiin taas Helsingin osakunnista. Ylioppilaita lähti maakuntiin ottamaan yhteyttä sellaisiin, jotka paikkakunnillaan tulisivat kysymykseen värväreinä ja jotka saattoivat edelleen ottaa yhteyttä luotettuihin ”apuvärväreihin”.

Avuksi lähetettiin Saksasta joitakin pfdfindereitä.

Leinoselle asiasta kertoivat ensin tutut ylioppilaat ja sitten yhteyttä otti Alahärmän värväyksen ykköshahmo Juho Ekola. Vähitellen hahmottui värväreille verkosto, johon he kuuluivat: Leinonen mainitsi ”Pohjanmaan päävärväriin” Jepuan Kepon tehtaan patruunan C.J. von Essenin, sekä kymmenkunta maakunnan miestä. - Kun täällä maisteri Isotalo esitelmöi erikseen suuresta värväyksestä Pohjanmaalla, en mene enempää heihin enkä muutenkaan yksityiskohtiin.

EI IHAN KANSANLIIKE OLLUT

Lopuksi kysymys suuren värväyksen olemuksesta: oliko se kansanliike?

Jääkäripataljoonan historian kirjoittanut Matti Lauerma sanoo jääkäriilikkeen Etelä-Pohjanmaalla saavuttaneen ”kansanliikkeen luonteen selvemmin kuin missään muualla”, muistuttaen kuitenkin, ettei se sieläkään muodostunut ”miksikään yleiseksi kansannousuksi.”

Artturi Leinosen omiin kokemuksiin perustuva vastaus on vielä varauksettomampi kuin tutkijan:

”On joskus puhuttu jääkäriilikkeestä eräänlaisena kansanliikkeenä. Sellainen se ei ollut. Pikemminkin voisi puhua jääkäriilikkeen vastaisesta kansanliikkeestä, ainakin mielipiteen muokkauksessa.”

Monet aktivistit saivat kokea yhä karvaammin, miten heitä alettiin kaihtaa. Heidän vierailuaan tuttavienkaan luona ei aina pidetty tervetulleena, sillä tällöinhän isäntäväki voi helposti joutua epäiltyjen kirjoihin. Kyydityksen ja majoituksen saaminen Saksaan matkaajille kohtasi usein vaikeuksia.

Leinosen muistelmissa on esimerkkejä ilmiannoista ja yhteistyöstä santarmien kanssa, joiden uhreja päätyi vankiloihin ja karkotukseen, Leinonen itse yhtenä.

”Yleinen mielipide kohdistui yhä kiihkeämmin värväreitä vastaan, mikä aiheutui pääasiassa lukuisista mieltömistä huhuista, joita levitettiin vallankin niillä seuduilla, joilta oli enimmin lähdetty matkaan. Puhuttiin jääkäripataljoonan täydellisestä tuhoutumisestakin, ja erityisesti ”sielunmyyjien” saamat valtavat palkkiot kiihoittivat mieliä”.

Lauerma vahvistaa Leinosen kuvauksen. Ilmiantajia ja santarmien käytyreitä oli Etelä-Pohjanmaallakin paljon. Mukana oli lopultakin vain harvoja, eivätkä kaikki hekään tohtineet tehdä parastaan.

On vielä otettava huomioon, ettei jääkäriiliike suinkaan innostanut kaikkialla samalla tavalla, päinvastoin. Etelä-Pohjanmaallakin jääkäreitä lähti pääasiassa muutamasta pitäjästä, kun taas niiden välissä oli laajojakin alueita, joissa liikkeestä ei juuri tiedetty eikä piitattu. Suuri värväys keskittyi: enemmän kuin kymmenesosa kaikista jääkäreistä koostui suomenkielisistä eteläpohjalaisista ja nämä taas lähtivät enimmäkseen maakunnan pohjoislaidan pitäjistä. Enimmin miehiä lähetti Alahärmä, eniten asukasta kohti Korttesjärvi. Lauerma sanoo valtaosan Vaasan läänin värväytyistä lähteneen nelikulmiosta Raippaluoto – Lapua – Vimpeli – Kokkola. Sen sijaan linjan Vaasa – Kurikka – Lapua – Alajärvi eteläpuolella sijaitseissa Pohjanmaan pitäjissä ja kaupungeissa värväystulokset jäivät jokseenkin heikoiksi, kuten myös Keski-Pohjanmaalla.

VÄRVÄYS AKTIIVISINTA ”PUNAMULTA”-PITÄJISSÄ

Miksi näin? Perusselityksiä on kaksi: alueiden asenne ja värvärien kyvyt.

Suuren värväyksen onnistumisen ennusteen saattoi päätellä jo kutsuntalakkoihin osallistumisesta ja eduskuntavaalilitalastoista. Vaikka jääkäriliikkeen takana olivat periaatteessa kaikki poliittiset puolueet, myös

myöntövyöpolitiikassaan pettyneitä suomettarelaisia, vain harva lähti sieltä, missä enemmistö maaseudun porvaripuolueita äänestävistä kannatti vanhasuomalaisia.

Pohjanmaalla RKP:ta kannataneella ruotsalaisrannikolla ja maalaisliittoa äänestävissä Härmänmaan ja Järviseudun pitäjissä löytyi helpoimmin niin värväreitä kuin jääkärirekryttejäkin. Useimmat tärkeimmistä värväreistä lukeutuivat maalaisliittoon.

On huomattava, että monessa Etelä-Pohjanmaan jääkäripitäjässä myös sosiaalidemokraateilla oli vahvaa kannatusta. Nyt näyttää paradoksilta, että suuri värväys menestyi parhaiten ”punamultapitäjissä” ja huonoimmin siellä, missä kokoomuksen edeltäjäpuoluetta kannatettiin eniten. Sosialisteja sympatisoivia olikin aika paljon Saksaan lähtijöissä. Syksyllä 1915 ei tietenkään voitu tietää, millaista sotaa käymään jääkärit Suomeen palaisivat.

Sama seikka selittää pitkälti myös suuret maakunnalliset erot. Joskus maakunnan aktiivisuus ratkesi jo osakuntatasolla: jos siellä suhtauduttiin jääkäriliikkeeseen nuivasti, kuten vaikkapa hämäläisten tai varsinaissuomalaisen, jäivät suuren värväyksen tuloksetkin laihoiksi. Vastaavasti pohjalaismaakuntien aktiivisuus lähti jo Ostrobotnialta.

Loppujen lopuksi eniten vaikuttivat yksilöt, kenttätason värvärien rohkeus ja aktiivisuus. Missä tehokkaita värväreitä toimi, sieltä myös lähdettiin, minne ei värvärien verkosto ulottunut, siellä koko jääkäriliikkeestä ei ennen talvea 1918 juuri tiedettykään.

Enemmistö liikkeestä tietäneistäkin suomalaisista pysyi passiivisina ja arvioi salaperäisen puuhan liian vaaralliseksi sekä maalle että itselleen. Lähtijöiksi lupautuneita peruutti, joku pyörsi takaisin vielä Merenkurkun jäältä. Eivätkä kaikki värväriverkostoon lupautuneet tohtineet toden tullen ollakaan mukana.

Vaikka autonomian loukkauksia oli Suomessa laajalti paheksuttu, esivalta oli kuitenkin esivalta, lait lakeja ja niiden valvojilla väkivaltakoneisto takanaan. Kotimainen poliisi, vaikka mukana oli paljon jääkäreitä auttavia-kin tai ainakin silmänsä ummistavia, oli sekin enimmäkseen esivallalle kuuliainen. Sitä vahvistettiin venäläisillä santarmeilla ja palkkaamalla satoja kotimaisia urkkijoita.

Vanhaa lojaalisuutta keisarille todistaa sekin, että 600 – 700 suomalaista lähti maailmansodan aikana vapaaehtoisina koulutettaviksi Venäjän armeijaan, jossa palveli vanhastaan huomattava määrä suomalaissyntyisiä upseereita, tulevaa vapaussodan ylipäällikköä myöten. Vain vähemmistö heistä vaihtoi puolta ennen bolševikkien vallankaappausta.

On siis syytä yhtyä Lauerman ja Leinosen näkemykseen, ettei jääkäriiliike Suomessa, edes Etelä-Pohjanmaalla, kansanliikkeeksi kehittynyt.

Mutta mitäpä siitä. Pääasia oli, että aktiivisuutta ja rohkeutta riitti niihin tarpeisiin, joita Saksan sodanjohto kesällä 1915 suomalaisten urakaksi asetti. Se riitti myös antamaan valkoiselle armeijalle sen nuoremman päällikön ja alipäällikön, joka ensin kouluttajina ja sitten johtajina taisteluissa, nimenomaan esimerkillään johtavina ryhmän- ja platoonan- ja kompanian johtajina, siirsi talonpoikaisarmeijaan jääkärihengen.

Päätin esitelmäni Jääkäriliikkeen 100-vuotisjuhlaan Hampurissa helmikuussa 2015 pidetyssä seminaarissa siteeraamalla Winston Churchillin lausumaa brittiläisistä vuoden 1940 ilmasodan hävittäjälentäjistä: ”Harvoin ovat niin monet saaneet olla niin paljosta kiitollisia niin harvoille.” Tarkoitin jääkäriiliikettä kokonaisuudessaan. Sama sopsi vielä osuvammin jääkärivärväreihin. ■

6.12 tv-ohjelma: Valtakunnallinen paraati, linnan kutsut

Tuntematon sotilas ja jääkäridokumentti

Tulevana itsenäisyyspäivänä televisiossa on paljain hyvää katseltavaa: valtakunnallisen sotilasparaatin, Linnan kutsujen ja Tuntemattoman sotilaan lisäksi tulee tunnin mittainen draamadokumentti jääkäreistä. Yleisradio oli kutsunut jääkärien perinneliikkeen väkeä ja dokumentin kanssa tekemisissä olleita henkilöitä ohjelman ennakokatseluun Yleisradion Isoon pajaan Pasilaan 24, syyskuuta.

Perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Pertti Laatikainen** kertoi idean ohjelmasta syntyneen kolme vuotta sitten, kun hän oli tavannut RUK-aikaisen oppilaskaverinsa **Ismo Silvon**. Silloiset puheet johtivat sitten dokumentin syntymiseen.

Tunnin pituinen ohjelma perustuu dokumentteihin, kuviin, filminpätkiin sekä jääkäreiden päiväkirjoihin sekä haastatteluihin. Pääosassa on kolme näyttelijää, **Kalle Lamberg**,

Johannes Holopainen ja **Elias Gould**, jotka lukevat alkuperäisiä jääkäreiden päiväkirjoja. He ovat saman ikäisiä kuin jääkärit lähtiessään olivat, noin 24-vuotiaita. Päiväkirjat kattavat jääkäriajan päättyen pääjoukon paluuseen Vaasaan.

Dokumentin kolme jääkäriä ovat alussa siviiliasuissa. Tapahtumien edetessä heidän asunsa muuttuu siviilivaatteista jääkäripukuihin. Rintamavaiheessa heidän kasvonsa ovat likaiset ja ulkonäköä siistitään, kun jääkärit siirtyvät rintamalta Libauhun.

Yleisradion toimitusjohtaja **Lauri Kivinen** toivotti vieraat tervetulleeksi sujuvalla saksan kielellä. Se sujui entiseltä Saksassa työskennelleeltä Nokian johtajalta. Syytä saksan kieleen käyttöön olikin, sillä paikalla oli Saksan suurlähettiläs **Dorothee Janetzke-Wenzel** sekä Hohenlockstedtin pormestari **Jürgen Kirsten** ja Hohenlockstedtin museon

hoitaja **Achim Jabusch**, sekä perinneliikkeen saksalainen yhteysupseeri **Mark Aretz** pulisoineen.

Kävi ilmi, että Lauri Kivisellä oli hyvin läheinen suhde jääkäriiliikkeen. Vaasan jääkäripatsas näkyi hänen lapsuudenkotinsa ikkunasta. Patsaan vieressä laskettiin talvella mäkeä ja kesällä sen ohi mentiin Vaskiluotoon ongelle. Hohenlockstedtkin oli Kiviselle tuttua. Hän oli käynyt teini-ikäisenä katsomassa Ehrenheimin jääkärimuistomerkkiä.

Ohjelman tuottaja **Erkko Lytinen** sanoi päässeensä oikeaan henkeen dokumentin tekemisestä vuosi sitten Jääkäriiliikkeen 100-vuotisjuhlassa Finlandia-talossa, kun kuunteli kadeteilla vahvistetun Kaaderikuoron laulua. Nyt dokumenttia tehtäessä aineistoksi otettiin alkuperäislähteet, jääkärien päiväkirjat. Lytinen kehui perinneliikettä yhteistyökumppanina. Kaikki toimi hyvin. Kun tarvittiin

Dokumentin jääkärit, näyttelijät (vasemmalta oikealle) Kalle Lamberg, Johannes Holopainen ja Elias Gould lukevat jääkäreiden päiväkirjoja. Kuva Yle/Atro Lahtela

Puheenjohtaja Pertti Laatikainen kiittää dokumentin tekijöistä ohjaaja Atro Lahtelaa (vas.) ja tuottaja Erkko Lyytistä.

Tämä tulee näkyvälle paikalle Yleisradiossa, vaikkakaan ei uutistoimituksen pöydälle, sanoi toimitusjohtaja Lauri Kivinen Ylelle luovutetusta pienoisjääkäri lipusta.

Iltapala on nautittu. Henkilöt oikealta Saksan suurlähettiläs Dorothee Janetzke-Wenzel, Matti Kivinen, Mark Aretz puolisoineen ja Kari J. Talvitie.

helikopteria kuvauksiin, niin sekä järjestyi.

Dokumentin ohjaaja **Atro Lahtela** kertoi., että jääkäreiden päiväkirjoja lukemaan haluttiin juuri jääkäreiden ikäiset kolme näyttelijää. Heidän päiväkirjan lukemisensa olivat uskottavampia, kuin ”oikeiden” jääkäreiden haastattelut, joita niitäkin olisi ollut käytettävissä. Vaikka olikin tutkinut historiaa, jääkäri liikkeen tapahtumat Saksassa olivat Lahtelalle aiemmin

tuntemattomia, kuten ne hänen arvionsa mukaan ovat myös suurelle yleisölle.

Yllätys Lahtelalle oli ollut, kuinka perusteellisesti ja monipuolisesti jääkärit osallistuivat sotaan Saksan itärintamalla. Lahtela totesi, että raamatussakin puhutaan itse synneistä ja kolmannesta polvesta, joten nyt oli oikea aika tehdä tämä ohjelma.

Puheenjohtaja Pertti Laatikainen totesi elokuvaan liittyen jaettavan eri-

laisia patsaita kuten Jusseja. Venloja ja jopa Oscareita. Mutta jääkäridokumentin tekijä Erkko Lyytinen saa media-alan ensimmäisen jääkäri patsaan. Ohjaaja Atro Lahtelalle Laatikainen ojensi perinneyhdistyksen standardin.

Jääkärisäätiön puheenjohtaja **Asko Kilpinen** kiitti yleisradiota jääkäreiden elämän esittelystä dokumentin muodossa ojentaen toimitusjohtaja Kiviselle pienoisjääkäri lipun toivoen sen tulevan yleisradiossa näkyvälle paikalle. Kivinen lupasi näin tapahtuvan, vaikka lippu ei tulisikaan uutisstudion pöydälle.

Kiitoksena jääkäri liikkeen hyväksi tehdystä työstä luovutettiin kenttäpiispa **Pekka Särkiölle** ja Hohenlockstedtin museon hoitajalle, Hohenlockstedtin kulttuuri- ja historyyhdistyksen varapuheenjohtaja Achim Jabuschille perinneyhdistyksen standardi.

Ohjelman katselin jälkeen nautittiin Yleisradion tarjoama iltapala, jonka aikana säätiön puheenjohtaja Asko Kilpinen puuhasi jo ohjelman saamista dvd-muotoon ja perinneyhdistyksen käyttöön.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

KUVAT: **Paavo Mikkonen**

Kutsu

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry:n sääntömääräinen

Vuosikokous

lauantaina 19.3.2016 Museokeskus Vapriikin auditoriossa, Alaverstaanraitti 5, TAMPERE

Kokouksessa käsitellään sääntöjen 5§:n määrämät asiat sekä jäsenten 8.2.2016 mennessä hallitukselle kirjallisesti esittämät asiat.

KOKOUPÄIVÄN OHJELMA

Klo 10.00 Tampereen taisteluiden historiakerros linja-autolla, lähtö Vapriikin edustalta

Klo 12.00 Lounas Vapriikin museoravintola Valsissa

Klo 13.00 Vuosikokous

Vuosikokouksessa Tuomas Hoppu esittelee kirjansa Jääkärit Saksan tiellä.

Vuosikokouksen yhteydessä on mahdollisuus tutustua 17.3.2016 avattavaan Salaista jääkäripostia näyttelyyn ja muihin Vapriikin näyttelyihin.

Ilmoittautumiset vuosikokoukseen (myös kiertoajelu, lounas) **7.3.2016 mennessä** Jääkärikansliaan.

Puhelin: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845 tai sähköpostilla: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingissä 14.11.2015

**Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry
Hallitus**

Kallelse

Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf har sitt stadgeenliga

Årsmöte

lördagen den 19.3.2016 i auditoriet i museicentret Vapriikki, Alaverstaanraitti 5, TAMMERFORS

Vid mötet behandlas de stadgeenliga ärenden som stipuleras i § 5 samt de ärenden som medlemmarna senast den 8.2.2016 skriftligen presenterat för styrelsen.

MÖTESDAGENS PROGRAM

Kl 10.00 Rundtur med buss till platserna för slaget om Tammerfors, startar from Vapriikki

Kl 12.00 Lunch i museirestaurangen Valsi

Kl 13.00 Årsmöte

Tuomas Hoppu presenterar sin bok Jääkärit Saksan tiellä vid årsmötet.

I samband med mötet kan deltagarna se utställningen Salaista jääkäripostia som öppnas den 17.3.2016 och andra utställningar i museicentret Vapriikki.

Anmälningar till årsmötet (också till rundtur och lunch) görs före **7.3.2016** till Jägarkansliet.

Tel: 09 135 1009, gsm: 050 377 8845 eller e-post: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Helsingfors 14.11.2015

**Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner rf
Styrelsen**

Jääkärisäätiön puheenjohtaja vaihtuu 1.1.2016

Arvoisat jääkäriperinnetyön tukijat ja Parole – lehtemme lukijat! Luovutan Jääkärisäätiön puheenjohtajan tehtävät seitsemän puheenjohtajavuoden jälkeen kenraalimajuri Jukka Pennaselle alkaen 1.1.2016. Siirryn samalla päivämäärällä Säätiön hallituksen rivijäseneksi jatkaen edelleen kirjaprojektimme luotsaamista. Jukka Pennanen on ollut jo muutaman vuoden säätiön hallituksen jäsen. Hän toimi jälkeeni Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen puheenjohtajana neljä vuotta. Perinnetyön tieto ja taito siirtyvät täten jatkumona edelleen uudelle puheenjohtajalle.

Toimiessani aiemmin yhdeksän vuotta Perinneyhdistyksen puheenjohtajana oli taustatukenani ja mentorina Säätiön silloinen puheenjohtaja, kenraalimajuri Sami Sihvo. Vuosien mittaan on moni jääkäriperinnetyöhön sitoutunut kysynyt miten Säätiön ja Perinneyhdistyksen toiminnat eroavat toisistaan? Sami Sihvo totesi kerran puheenjohtajakaudellaan, että työnjako on selvä: ”Säätiöllä on rahat ja Perinneyhdistys tekee työt!” Sotilastermeillä ilmaistuna Säätiö tukee mahdollisuuksiensa mukaan Perinneyhdistyksen operatiivista toimintaa ja perinnetyötä yhdistyksen koko toimialueella. Tämä roolijako jatkuu myös uuden puheenjohtajan toimintakaudella. Omalla puheenjohtajakaudellani olen henkilökohtaisesti osallistunut aktiivisesti perinnetyön eri muotoihin. Tämä tarkoittaa vuosittain liki 30 puhe- tai esitelmämatkaa tai

Omalla puheenjohtajakaudellani olen henkilökohtaisesti osallistunut aktiivisesti perinnetyön eri muotoihin. Tämä tarkoittaa vuosittain liki 30 puhe- tai esitelmämatkaa. Asko Kilpinen oli JP27:n puheenjohtaja vuodet 2000–2008 ja Jääkärisäätiön 2009–2015. Kuva Paavo Mikkonen.

muuta läsnäoloa erilaisissa jääkärien historiaa ja perinteitä koskevissa tilaisuuksissa eri puolilla Suomea. Tähän sisältyvät myös Saksaan ja Latviaan suuntautuneet ”perinnetyömatkat”. Paras puheitteni ja esitelmieni kriitikko, vaimoni Oili on mahdollisuuksien mukaan osallistunut näihin tilaisuuksiin. Erityisesti silloin, kun matka suuntautui Pohjanmaalle, jolla aina tarkoitamme entistä Vaasan läänin aluetta!

Jääkärien satavuotinen historia, jääkärien vuosisata, ja jääkäripe-

rinnetyö ovat alkaen 20.11.2014 olleet kiitettävästi median huomion kohteena. Uskon, että tämä median aktiivisuus tiivistyy erityisesti vuonna 2018, jolloin vietämme jääkärien kotiinpaluun 100-vuotismuistojuhallisuuksia Vaasassa. Median osoittamasta mielenkiinnosta haluan kiittää Perinneyhdistyksen puheenjohtajaa, prikaatikenraali Pertti Laatikaista. Hänen edellisissä toimipaikoissaan luomansa tiiviit ja toimivat suhteet valtakunnalliseen mediaan ovat poikineet tuloksia jääkäriperinnetyön koko kentältä aina Saksaan ja Latviaa myöten. Uskon, että parivaljakko Pennanen / Laatikainen jatkaa edelleen kohti eri medioita suunnattuja aktiviteetteja tuoden jääkäreille ja heidän elämäntyölleen itsenäisyytemme puolesta sekä näkyvyyttä että kuuluvuutta. Myönteinen julkisuus ja näkyvä toiminta ovat Perinneyhdistyksen paras uusien jäsenten rekrytointitapa.

Toivotan Jääkärisäätiön tulevalle puheenjohtajalle sinnikkyyttä ja myötätuulta niin Säätiön puheenjohtajana kuin suomalaisen sotataidon kehitykseen liittyvässä väitöstutkimuksessaan, jossa jääkärien rooli tulee olemaan varmasti keskeinen. Lähetän Parolen myötä kiitokseni ja terveiseni kaikille jääkäriperinnetyöstä kiinnostuneille lehtemme lukijoille. On ollut antoisaa ja mieluisaa työskennellä kanssanne mennehinä jääkäriperinnetyön vuosina!

TEKSTI: **Asko Kilpinen**

Laatikainen: Takanamme on huikea juhlavuosi

2016 juhlitaan jääkäriyksiköitä ja pioneereja

Takanamme on aika huikea vuosi. Siihen sisältyi jääkäriyksiköiden perustamisen 100-vuotisjuhlat Finlandialtalolla viime marraskuussa ja jääkäreiden koulutuksen aloittamisen 100-vuotisjuhlat Hohenlockstedtissa Saksassa, sanoi puheenjohtaja **Pertti Laatikainen** puheenjohtajien neuvottelutilaisuudessa. Se on edellyttänyt valtavaa määrää työtä niin kentällä, kuin jääkärikansliassa, mistä Laatikainen kiitti kaikkia hankkeissa mukana olleita.

Vuoden 2016 100-vuotistapahtumista ovat tärkeimmät jääkäriyksiköiden 100-vuotisjuhlat Hämeenlinnassa 18. maaliskuuta sekä jääkäripioneerien Schwardenin taistelun 100-vuosimuistomerkin paljastaminen Schwardessa Latviassa 25 heinäkuuta. Hohenlockstedtissa vietetään helmikuun tavanomainen Finnentag helmikuun lopulla, mutta nyt hieman matalalla profiililla. Vuosikokous pidetään Tampereelle Vapriikin teollisuuseumuseossa 19. maaliskuuta. Museokompleksiin kuuluvassa Postimuseossa on avattu kaksi päivää aikaisemmin Jääkäri näyttely. Perinneyhdistys on ollut mukana näyttelyn valmistelussa. Samassa yhteydessä julkistetaan **Thomas Hopun** jääkäreiden kirjeisiin ja päiväkirjoihin perustuva teos ”Jääkärit saksan tiellä”, sanoi Laatikainen.

Tavanomaisessa Korttesjärven jääkäriseminaarissa huhtikuussa on yhtenä teemana jääkäripioneerit. Siitä tulee kertomaan everstiluutnantti **Vesa Valtonen**. Valtonen johtaa Schwardenin pioneerimuistomerkkiprojektia. Hänet valittiin myös yhdistyksen hallituksen jäseneksi.

Yhdistyksen Kainuun piiri on uuden puheenjohtajansa johdolla jär-

Tytyväisiä puheenjohtajia neuvottelussaan. Vasemmalta Pertti Laatikainen, Pekka Rantala (Etelä-Pohjanmaa näkyy hiukan Alpo Vehasen (Satakunta) takaa, Jaan Norho(Satakunta) sekä Markku Aherto (Lappi).

jestämässä kesäretkeä, joka suuntautuu mm. Talvisodan taistelupaikoille.

Laatikainen kertoi myös tulevasta vuoden 2017 tapahtumista. Marraskuussa 2017 vietetään sukellusvene UC-57:n saapumista Hamnskärrille. Loviisassa on herätty asiaan ja siellä on valmisteilla erilaisia tapahtuman liittyviä juhlallisuuksia perinneyhdistyksen järjestelyiden lisäksi.

Neuvottelussa osastot esittelevät ensi vuoden toimintaansa. Etelä-Pohjanmaa tekee retken jääkäri-värväyksen Pohjanmaan kohteisiin 11. kesäkuuta, kertoi puheenjohtaja **Juhani Passi**. Varapuheenjohtaja **Pekka Rantala** kertoi Lapuan ja sen ystävyyskaupungin Hohenlockstedtin kontakteista. Saksasta tullaan mukaan Lapuan joulumyyjäisiin ja vastaavasti Lapualta käydään Saksassa. Vieraat eivät majoitu hotelleihin vaan ystäväperheiden koteihin

Arno Hakkarainen sanoi Helsinki-Uusimaan valmistelevalle loppuvuodeksi seminaaria työnimellä ”Jääkärit rintamalla”. Hän ehdotti myös harkittavaksi esitelmien ”kierrättämistä”. Näin voitaisiin tehdä esimerkiksi Alahärmässä lokakuussa pidettyjen värväysseminaarin esitelmien kanssa.

Kainuun piiriin uusi puheenjohtaja **Tero Kinnarinen** kertoi osastossa olevan alle kymmenen jäsentä, mutta nyt toimintaa aktivoidaan. Valmistelussa on yhdistyksen kesäretki viikonloppuna 13.–14. elokuuta. Kohteena ovat Kainuun prikaati ja Suomussalmen/Kuhmon talvisodan taistelupaikat. Pertti Laatikainen toivotti onnea uudelleen aktivoituvalla osastolle. Sillä on hyvät toiminnan edellytykset. Onhan sen alueella puolustusvoimien suurin joukko-osasto Kainuun prikaati ja Ukko-Hallan talo ja maisemat.

PUHEENJOHTAJAN OHJE: YHTEISTYÖHÖN MPK:N KANSSA

Martti Porvali kertoi Keski-Suomen osaston tavasta syyttää kynttilät kaikille alueensa jääkärihaudoille tammisunnuntaisin. Tehtävä vaatii paljon vaivannäköä, mutta on onnistunut. Pertti Laatikainen kehotti vastaisuudessa pyytämään apua MPK:lta erilaisissa yhteyksissä. Sillä on ympäri maata yli 3000 vapaaehtoista ja myös toimitiloja. Jyväskylässä muistetaan myös jääkärivärväyksen mustan päivän 100-vuosi- muistoa. 2.päivä lokakuuta 1916 kokoontui Monopol-hotellin kabinetissa kolme jääkäriä, **Aarne Sihvo**, **Juho Heiskanen** ja **Ilmari Relander**. Kesken tapaamisen huoneeseen työntyi kuusi poliisia pidättämään jääkärit, joista tuli näin kalterijääkäreitä. Keski-Suomi ylläpitää erityisesti pioneerijääkäreiden muistoa. Sen vuoksi he ovat joukossa lähdössä Schmardenin muistomerkinpaljastukseen heinäkuussa.

Seppo Räihä esitteli Kuopion osaston tulevan puheenjohtajan, **Seppo Ryhänen**. Kuopio jatkaa perinnettään jakaa Karjalan lennoston molempien saapumiserän parhaalle varusmiehelle "Jääkäriin testamentti".

Kymenlaakson **Paavo Mikkonen** kertoi osastonsa hankkineen viimeksi kuluneen vuoden aikana 52 uutta jäsentä, joita on nyt 197.

Perinneyhdistyksen Lapin osaston lippu on paikalla kaikissa isänmaallisissa tilaisuuksissa, kertoi **Markku Aherto**. Vuotuiseen ohjelmaan kuuluu yhdessä vapaussodan perinneyhdistyksen kanssa joulukuun alussa järjestettävä soturilounas, jossa esitelmän on käynyt pitämässä perinneyhdistyksen johdon edustaja.

Pirkanmaan **Timo Tulosmaa** kertoi maaliskuun vuosikokoukseen kuuluvan kierroksen Tampereella ja sen lähistöllä oleville vapaussodan taistelupaikoille. Osasto viettää tulevan vuonna 30-vuotisjuhlaa.

Alpo Vehanen kertoi Satakunnassa tekeillä olevasta nuorennusleik-

Pertti Laatikainen ja 100-vuotisjuhlavalokuvakirja. Se on koostettu kahden hovikuvaajamme Jorma Ignatiuksen ja Paavo Mikkosen parhaista otoksista vuoden takaisista 100-vuotisjuhlista Helsingissä sekä Hohenlockstedtissa viime helmikuussa. Kirjaa saatavissa JääkärikanSLiasta 50 euron hintaan.

kauksesta. Sihteerin ikä laskee 50 ja puheenjohtajankin 20 vuodella. Perinteisiin kuuluu mm. Porin vaputtamisen juhla 13. huhtikuuta, joka järjestetään yhdessä vapaussodan perinneliiton kanssa. Porilaiset pitävät yhteyttä Niinisaloon, jonka tykistöjoukko kuuluu uudelleen organisoinnin jälkeen Porin prikaatiin. Vuotuisiin tapahtumiin kuuluu myös marraskuussa pidettävä Ostrobotniailta. Viime syksynä se yleisölle avoin ja salin täytti satapäinen yleisö.

Porin prikaatiin Säkylässä pitää yhteyttä Varsinais-Suomen osasto. Tekeillä on uusi viritys: Päästä mukaan Turun linnassa pidettävään Turun laivastoaseman kokelaiden ylennystilaisuuteen ja antaa parhaalle kokelaille tunnustus, kertoi puheenjohtaja **Kyösti Vuontela**.

JÄÄKÄRILIPUN KÄYTÖLLÄ ON TIUKAT OHJEET

Puheenjohtaja Laatikainen muistutti osastoja, että ne pitäisivät yhdistyk-

sen johdon selvillä hankkeistaan. Olisi hyvä tietää esimerkiksi ministereiden tai kansanedustajien kutumisesta tilaisuuksiin, niin että yhdistyksen johto voisi varautua osallistumaan tilaisuuksiin.

Laatikainen sanoi jääkärilippua kyseltävän erilaisiin tilaisuuksiin. Se on kuitenkin tiukasti säännelty. Varsinainen jääkärilippua säilytetään Parolannummella Panssaripataljoonan komentajan huoneessa. Kun lippu käytetään, pataljoona asettaa sille kantajan ja lippuvartion. Pääsääntöisesti lippu lähtee vain puolustusvoimien valtakunnalliseen paraatiin.

JääkärikanSLiassa olevaa lipun replikkaa voi käyttää hiukan vapaammin. Sen käyttö on kuitenkin aina jääkärisäätiön puheenjohtajan luvan takana, muistutti Laatikainen.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**
KUVAT: **Jorma Ignatius ja Paavo Mikkonen**

TAPAHTUMAT 2016

- 18.3.2016 Jääkärikykistörykmentti 100 vuotta, Hämeenlinna
- 19.3.2016 Vuosikokous, Tampere
- 25.7.2016 Smarden muistomerkin paljastus, Latvia
- 13.8.2016 Perinneyhdistyksen kesäpäivät, Kajaani
- 19.11.2016 Toimintasuunnitelma- ja vaalikokous, Helsinki

Sami Sihvo ja Asko Kilpinen kunniapuheenjohtajiksi

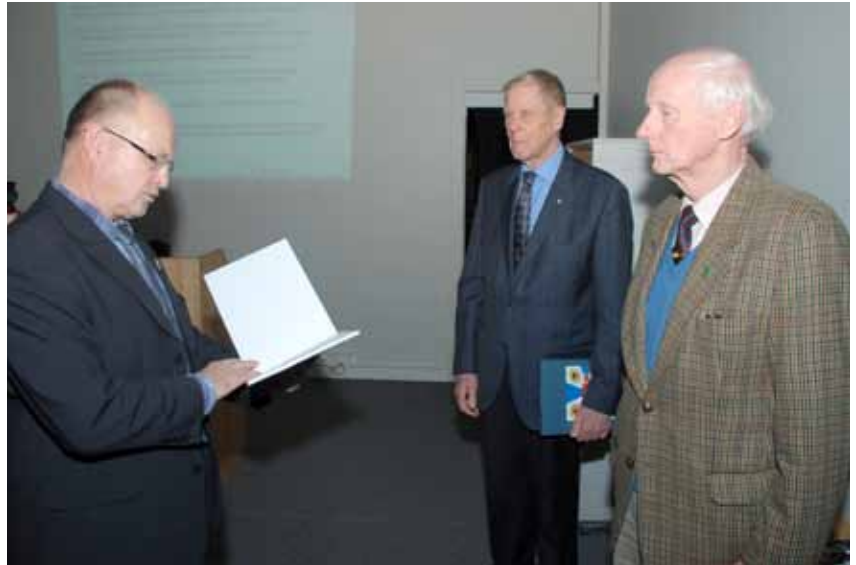
Suurimpina uutisina perinneyhdistyksen suunnittelukokouksesta 14. lokakuuta voitaneen mainita, että JP27:n perinneyhdistys valitsi kunniapuheenjohtajiksi kenraalimajuri **Sami Sihvon** ja prikaatinkenraali **Asko Kilpisen**. Kultainen jäsenmerkki luovutettiin pitkän linjan aktiiviselle ja ansioituneelle jäsenelle **Kyösti Tammistolle**.

Valitut pitivät lyhyet kiitospuheet ja olivat silmin nähden tyytyväisiä huomionosoituksistaan. Kiitossanoissaan Sami Sihvo sanoi, että tuntee nimityksen saatuaan samaa kun usko jääkiekkoilijan tuntevan, kun hänen pelipaitansa nostetaan jäähallin kattoon. Samalla hän muistutti meitä nuorempia jääkärien periaatteista: Mahdottomia tehtäviä ei ole. Kaikki tehtävät otetaan vastaan vastuullisesti ja durchhalten, sinnitellään ja korkeintaan purraa hammasta.

Myös me yleisö olimme todella iloisia näistä viisaista valinnoista ja taputimme villisti. Herrat ovat kunnian ansainneet, paljon onnea!

Perinneyhdistyksen kokouksessa puhetta piti nykyinen puheenjohtaja prikaatinkenraali **Pertti Laatikainen**. Jämäkässä kokouksessa käytiin muutoin läpi virallisia asioita ja tulevaisuuden suunnitelmia. Varapuheenjohtajaksi **Kari J. Talvitien** tilalle valittiin **Arno Hakkarainen**, Helsinki-Uusimaa osaston nykyinen puheenjohtaja. Uusiksi perinneyhdistyksen jäseniksi valittiin **Jorma Ignatius** (Etelä-Karjala), **Vesa Valtonen** (Helsinki-Uusimaa) ja **Martin Wolf** (Satakunta).

Ennen kokousta puheenjohtaja, prikaatinkenraali Pertti Laatikainen kertoi lyhyesti nykyisestä työpaikas-

Tunnustuksen saaneet ja Mannerheim. Sami Sihvo ja Asko Kilpinen valittiin perinneyhdistyksen kunniapuheenjohtajiksi. Molemmilla on takaan pitkä ura sekä perinneyhdistyksen ja Jääkärisäätiön hallituksessa. Puhetta pitää Pertti Laatikainen.

Uusi hallituksen jäsen Jorma Ignatius on monille tuttu rakuunamajurin univormussaan. Kuva 100-vuotisjuhlavastaanotolta Ritarihuoneella vuosi sitten. Kahdesta muusta uudesta hallituksen jäsenestä julkaistaan kuvat myöhemmin.

Varapuheenjohtajaksi valittu Helsinki-Uusimaan puheenjohtaja Arno Hakkarainen on ollut tähän asti hallituksen jäsen.

taan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä, MPK:sta, sen tehtävistä ja nykytilasta.

MPK on perustettu vuonna 1993 ja se on nykyään vakiinnuttanut asemansa merkittävänä koulutuksen tuottajana sekä järjestöjen ja viranomaisten, erityisesti puolustusvoimien, tärkeänä yhteistyökumppanina. MPK tuottaa siis vapaaehtoista, aseetonta sotilaskoulutusta ja valistusta yhdessä puolustus- ja muiden viranomaisten, maanpuolustusjärjestöjen ja muiden vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.

Vuosittain koulutukseen osallistuu 60 000 henkilöä, joista 20 % on naisia. Kolmasosan koulutuksesta tilaa puolustusvoimat, kolmasosa on sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta ja kolmasosa on varautumis- ja turvallisuuskoulutusta. MPK:n koulutus on ammattimaisen hyvin järjestettyä ja siksi tykättyä – ihmiset osallistuvat siihen mielellään ja sanokoin joukoin.

Ennen kokousta juotiin munkkikahvit Sotamuseon korsusotilaskodissa. Henkilöitä vasemmalta Juhani Passi, Tero Kinnarinen, Kari J. Talvitie, Jaan Norho sekä Markku Aherto.

Ennen kokousta ja sen jälkeen meillä oli mahdollisuus nauttia kokouskahveista Sotamuseon korsusotikassa. Kylläpä kahvi maistuikin, hyvässä seurassa.

TEKSTI: **Helena Miettinen**
KUVAT: **Paavo Mikkonen ja Jorma Ignatius**

Vierailu ja kokous Santahaminan sotilasalueella

Helsinki-Uusimaa -osaston toimintasuunnitelma- ja vaalikokous pidettiin 27.10.2015 Santahaminan Perinnetalolla Jääkäritilassa. Kokouksen pidettyämme tutustuimme perinnetaloon ja jääkäritilaan Kari J. Talvitien opastuksella. Oli erityisen kiinnostavaa nähdä miten jääkäriaatetta käsiteltiin sekä Kunnikaallisen Preussin jääkäripataljoona 27:n kautta aina nykypäivän Kaartin jääkäreihin.

Perinnetalo, joka valmistui vuonna 1900 ja sai purkutuomion 1980-luvulla toimii tänä päivänä Kaartin Jääkäriyrykmentin kokous- ja juhlatilana. Perinne-esineistöä ylläpitävät Kaartin Jääkäriyrykmentin kiltat

ja sen jäsenjärjestöt yhdessä rykmentin kanssa. Perinnetalossa on seuraavat tilat: Jääkärisali, asehuone, Kaartin Sali, Vanhan Kaartin kabinetti ja Sotilasmusiikkikabinetti.

Helsinki-Uusimaa kokouksen asialistalla olivat sääntöjen määräämät asiat. Paikasta johtuen – Santahamina on sotilasaluetta – oli etukäteen ilmoittautuminen välttämätöntä. Erikoisjärjestelyistä huolimatta käsitteäksemme kuitenkin kaikki kiinnostuneet pääsivät paikalle. Kahvia jöimme ja Kari J. Talvitien saimme myös kokouksen puheenjohtajaksi. Lyhyen ja napakan, Jääkärisalissa pidetyn kokouksen jälkeen kuulumme historiatarinoita niin ikään Kari J. Talvitien opastuksella. Täytyy sanoa, että se vasta olikin ainutlaatuista!

Talvitie on ollut itse tekemässä sekä näyttelyä että kiinnostavaa osaa näyttelytekstejä.

Jääkäriaatteen lisäksi tarjolla oli myös muuta mielenkiintoista, entisöidystä tiikerinahkasta aina rumpuihin ja vanhoihin aseisiin. Historiaa valotettiin esinein, tarinoin, kartoin ja vitriinein.

Vaikka paikan päälle ei mitään suuryritystä tullutkaan, olivat osallistujat iloisella mielellä saadessaan perinpohjaisen ja sisällöltään kiinnostavan esitelmän. Mikäli teillä on joskus tilaisuus tutustua kyseiseen perinnepaikkaan, suosittelen lämpimästi. Mikäli saatte paikalle vielä Talvitien tarinoimaan, aina parempi.

TEKSTI: **Helena Miettinen**

Kenraali Oesch komentokorsussaan Kolatselässä,
Aunuksen Ryhmän esikunnassa kesäkuussa 1942.

Kovia kokenut Oesch sai arvoisensa elämäkerran

Kovia kokenut jääkäriupseeri on saanut arvoisensa elämäkertatutkimuksen. Sveitsin Helsingissä toiminut suurlähettiläs Josef Bucher toimi aktiivisesti täysiverisen sveitsiläisen ja ansioituneen suomalaissotilaan elämäntyön esille nostamiseksi. Hänen innostuksestaan syntyi ministeri Ilkka Suomisen johtama K. L. Oeschin

muistosäätiö, joka otti tehtäväkseen sotakenraalin muiston vaalimisen ja elämäkertatutkimuksen kirjoittuttamisen. Tohtori Vesa Määttä valittiin kirjan kirjoittajaksi ja hän tutki neljä vuotta aihetta eri näkökulmilta saaden aikaiseksi lokakuussa 2015 julkistetun kirjan. Julkaisupäivänä 70 vuotta aikaisemmin Oesch pidätet-

tiin oikeuden käyntiä varten. Häntä syytettiin syksyllä 1941 venäläisiä sotavankeja kohtaan tehdyistä sotarikoksista.

Kirjassa kerrotaan nuoren pasifistin ja luonnontieteiden opiskelijan muuntumisesta vapaustaistelijaksi. Venäjä jatkoi ensimmäisen maailmansodan sytyttyä Suomen suu-

Vesa Määttä

K. L. Oesch, ylivoimaa vastassa

Gummerus 2015. 453 sivua

Kenraali Oesch on saanut arvoisensa elämäkerran tohtori Vesa Määttän työn tuloksena.

riruhtinaskunnan venäläistämistä. Opiskelevan nuorison keskuudessa syntyi vapausliike sortajaa vastaan. Oesch kuului ensimmäisiin jääkäriin ja hänen tuleva sotilasuransa oli monipuolinen mielenkiintoinen mutta myös erittäin raskas. Työteliäs ja tunnollisen Oesch joutui monta kertaa rasittamaan itsensä aivan äärirajoille. Vahva usko oikeuden voittoon ja terveet elämäntavat anoivat hänelle kuitenkin 85 elinvuotta. Palveluksesta hän erosi 53 vuoden ikäisenä syksyllä 1945.

Karl Lennart Oesch toimi jääkäriaikanaan konekiväärikomppanian Oberzugführerinä. Vapaussodassa hän ansioitui jääkäripataljoonan komentajan Raudun taisteluissa. Siellä aiheutettiin punaisille raskaita tappioita juuri hyviin tuliasemiin sijoitettujen konekiväärien ristitulella. Kun Suomen nuoren armeijan upseereita komennettiin ulkomaiseen koulutukseen 31 vuoden ikäinen ja eteenpäin pyrkivä everstiluutnantti onnistui tulemaan valituksi tähän joukkoon. Oesch lähti perheineen opiskelemaan ensin ranskan kieltä vuoden ajaksi ja sen jälkeen kahden vuoden opintojaksolle Ranskan sotakorkeakouluun. Palattuaan Suomeen hän aloitti Sotakorkeakoulun johtajana, jossa tehtävässä hän toimi kolme vuotta. Tällöin hän ystävystyi tuleviin työtovereihinsa Kustaa Tapolaan ja Valo Nihtilään.

Oesch kirjoitti vuonna 1929 Ranskan sotilasdoktriinia käsitelleen kirjoituksen, jossa korostettiin puolustustaistelua ja siihen liittyviä vastahyökkäyksiä aseisiin murtautuneen vihollisen lyömiseksi. Teksti poikkesi sisällöltään tuolloin vahvasti esillä olleesta hyökkäysvoittoisista operatiivisista suunnitelmista. Jääkäriaikainen ystävä K. M. Wallenius erotettiin yleiskuntapäällikön tehtävästä ja Oesch nimitettiin hänen tilalleen. Syksystä 1930 alkaen hän hoiti tätä vaativaa tehtävää ja oli läheisessä yhteistyössä puolustusneuvoston puheenjohtajan K. G. Mannerheimin kanssa.

Tehtävä jatkui talvisodan aikaisessa päämajassa aina maaliskuuhun 1940 asti. Puna-armeija oli tunkeutunut Viipurinlahden yli ja katkaissut Viipurista Haminaan johtavan tien. Tilanne oli kireä ja Rannikkoryhmän komentajasi Lapista Viipurinlahdelle siirretty kenraali Wallenius ei suoriutunut tehtävästään. Samoin kuin vuonna 1930 siirrettiin nytkin Oesch Walleniuksen tilalle. Moskovan rauha pelasti Kannaksen taistelijat.

Talvisodan päättyttyä Oesch siirrettiin Öhquistin tilalle armeijakunnan komentajaksi ja eteläisen rantamaan linnoittajaksi. Jatkosodan alkaessa hänen johtamansa IV AK valtasi Viipurin saarrostaen mm kolme divisioonaa. Sotavankeja tuli enemmän mitä oli osattu kuvitella,

tykkejä saatiin yli 300 ja 50 panssarivaunua. Juuri näissä taisteluissa saatujen sotavankien kohtelu johti 1940-luvun loppupuolen tuomioistuinkäsittelyyn. Määttän kirjassa on tätä oikeuskäsittelyä tutkittu hyvin perinpohjaisesti ja kirjaan on liitetty Korkeimmassa oikeudessa oikeusneuvoksena toimineen Erkki-Juhani Taipaleen näkemys Oeschin saamasta tuomiosta.

Vuoden 1941 loppupuoliskolla Suomen armeija aseveljensä Saksan tukemana valtasi takaisin Moskovan rauhassa menetetyt alueet ja tavoitteeksi asetettiin maastollisesti edullisten vesistökaapeikkojen valtaaminen. Kun Karjalan, Aunuksen ja Maaselän kannakset oli vallattu alkoi asemasotavaihe. Oesch toimi tämän ajan Aunuksen Ryhmän komentajana. Hän valvoi uupumatta joukkonsa taistelukunnan säilymistä ja tarkasti U -aseman ja PSS -aseman linnoitustöiden edistymistä. Kun suurhyökkäys alkoi kesäkuussa 1944 Karjalan kannaksella oli Aunuksen kannaksella vielä rauhallista. Läpimurto Kuuterselässä 14. kesäkuuta aiheutti "paniikkitilanteen" päämajassa. Tarvittiin uusi johtoporras vakaamaan katastrofaalinen tilanne ja niin Oesch määrättiin Aunuksesta 15.6. Kannaksen joukkojen komentajaksi ja hänen johtoesikunnakseen perustettiin KajoKE. Se oli tavallaan ensimmäinen "kansainvälinen Joint

Staff” Suomessa. Muunmuassa hävittäjäekspertti eversti Lorenz oli Oeschin ilmakomentajana johtaen ilmavoimien komentajan ohi kaikkia suomalaisia ja saksalaisia taistelukoneita suurhyökkäystä torjuttaessa. Maavoimien joukoissa oli suomalaisia jalkaväki- ja panssarijoukkoja samaten saksalainen jalkaväkidivisioon ja rynnäkötykkiprikaati. Myös rannikolla oli sekä Suomen että Saksan laivastovoimia.

Oeschin merkittävä strategisen tason päätös oli luopua vapaaehtoisesti talvisodan aikaisen Mannerheimlinjasta ja keskittää kaikki Kannaksella olleet ja sinne siirtyvät joukot linnoitteiltaan keskeneräiselle mutta maastoltaan edullisemmalle Viipuri – Kuparsaari – Taipale linjalle. Taistelujen lopputulos osoitti Oeschin tehneen oikean ratkaisun vaikeassa tilanteessa. Vaihtoehtoisia henkilöitä Kannaksen joukkojen komentajaksi olisivat olleet A. E. Heinrichs, Paavo Talvela tai alueella rintamavastuussa olleista armeijakunnan komentajista Taavetti Laatikainen tai Hjalmar Siilasvuo. Mannerheim halusi pitää Heinrichsin lähellä horjuvan terveytensä vuoksi ja luotti tässä kriittisessä vaiheessa Oeschin rauhallisuuteen ja harkintakykyyn sekä päättäviseen ja tiukkaan tapaan johtaa alaisiaan.

Ajateltaessa Oeschia sotapäällikönä niin Raudun taistelussa kun talvi- ja jatkosodassa Viipurinlahdella nousee kuitenkin toiminta Kannaksen Joukkojen Komentajana näiden kaikkien yläpuolelle. Voidaan kai sanoa, että nämä aikaisemmat komentajuudet koulivat hänet tähän maamme itsenäisyyden kannalta ratkaisevaan tehtävään.

Uudet tuulet puhalsivat sodan jälkeen. Sodan ansiot eivät olleet uudelle poliittiselle eliitille mieleen, kun ryhdyttiin luomaan Neuvosto-Suomea. Asekätkijät ja sotasylliset vangittiin ja alkoi sarjaa kyseenalaisia oikeudenkäyntejä. Vaihetta ei voi pi-

Kansa taisteli – miehet kertovat –lehti ilmestyi parhaimmillaan 74 000 kappaletta painoksena. Oesch oli lehden perustaja ja ahkera kirjoittaja.

tää kovin kunniallisena aikana Suomen oikeushistoriassa. Sotaylioikeus totesi Oeschin syylliseksi. Rangaistus yllytyksestä 17 sotavangin murhaan oli 12 vuotta kuritushuonetta. Korkein oikeus muutti rangaistuksen 3 vuodeksi vankeutta ”epäselvästä” käskynannosta.

Tulee mieleen, että kun Mannerheimin kunniaa ei rohjettu riistää ja sotilaspuolen asiantuntijana rauhanneuvotteluissa ja sotaväen järjestämisessä tarvittua Heinrichsia ei voitu uhrata sai Oesch syntipukin roolin. Saatiin merkittävä rintamakomentaja telkien taakse. Onneksemme Neuvosto-Suomi jäi syntymättä ja itsenäisyytemme säilyi. Oesch ei jäänyt suremaan kärsimäänsä ja epäoikeudenmukaiseksi kokemaansa rangaistusta vaan jatkoi oikeiksi sisäistämiensä isänmaallisten aatteiden ajamista kolmekymmentä vuotta.

Tähän vaiheeseen ajoittuu toiminta Pohjola-aktivistina ja ennen kaikkea

Suomen kohtalon hetket Kannaksella v. 1944 on varsinainen klassikko. Se julkaistiin uusintapainoksena 2014.

”Kansa taisteli – miehet kertovat” julkaisun ideoitsijana päätoimittajana. Teoksen luettuaan ymmärtää, että Oesch ei voinut hyväksyä Urho Kekkosen häntä vastaan kohdistamia toimia. Upseerina on helppo ymmärtää Oeschin tunteet, kun esimerkiksi Laatikainen, Olenius ja Talvela ylennettiin ansioistaan täydeksi kenraaliksi.

Asiapitoinen ja onnistuneesti kuvitettu tutkimus kuuluu eittämättä syksyn parhaisiin sotilasalaa käsitteleviin teoksiin. Teksti on sujuvaa, mutta luonnollisesti lukija, joka ei täysin tunne käsiteltyjen aiheiden taustoja, joutuu välillä hyvinkin tarkoin pohtimaan tapahtuman paikkaa kokonaisuuden kentässä.

TEKSTI: **Pentti Airio**

Sotilasmestari Pekka Aulis Lario

18.5.1936 – 24.1.2015

Sotilasmestari Pekka Lario menehtyi sairauden seurauksena 24.1.2015. Lario suoritti Aliupseerien peruskurssin n:o 19 Kanta-aliupseerikoulussa Lappeenrannassa 1959–60. Lario palveli koko sotilasuransa Santahaminassa Uudenmaan Jääkäripataljoonassa ja Santahaminan Urheilukompaniassa. Larion jatkokoulutus suuntautui kuljetusalalle. Kuljetusalan perustutkinto ja sitä seurannut autokoulun opettajatutkinto Ammattien edistämislaitoksessa Helsingissä vuonna 1963 veivät nuoren aliupseerin autojen pariin ja samalla sekä kantahenkilökunnan että varusmiesten ajokouluttajaksi.

Pekka Larion aktiivisiin eläkevuosiin vaikuttivat voimakkaasti vuodet 1968–72 Urheilukomppanian vääpelinä. Työ ja vuodet loivat kestävät yhteydet Urheilukompaniassa koulutettuihin urheilijoihin, valmentajiin ja komppaniassa palvelleihin muihin varusmiehiin. Heistä mainittakoon komppania kirjuri, näyttelijä Heikki Kinnunen, tunnettu valkokankaalla myös "Vääpeli Körmyinä". Esimerkki löytyi komppanian toimistosta? Sotilasmestari Pekka Lario siirtyi eläkkeelle täysin palvelleena vuon-

na 1984. Tällöin alkoivat viimeisiin vuosiin saakka kestäneet aktiiviset eläkevuodet maanpuolustusjärjestöjen, perinneyhdistysten ja kilttojen riveissä. Vain ampumaharrastus ja metsästys ohittivat määräjain kiltatoiminnot!

Pekka Lario oli voimakkaita tunteita herättänyt persoonallisuus. Hän joko hyväksyi henkilön 100 - prosenttisesti tai pisti tämän "hyljättyjen hyllylle". Vastapuolella tapahtui yleensä sama joko tai prosessi! Persoonan

kulmikkuus ei estänyt pysyvien tulosten saavuttamista Urheilujoukkojen ja- Koulun Killan perinnetyössä sekä ampumaharrastuksen parissa. Sotilasmestari Pekka Lario oli Huoltoaliupseerit ry:n ja Santahaminan Urheilukomppanian Perinneyhdistys ry:n kunniajäsenen sekä yhdistyksen Kunnia Perinnekunniat. Pysyvimmit perinnetyön saavutukset olivat vuosittain jaettavaan Römpötti-mitalin ideointi ja Santahaminan Urheilukomppanian vuonna 1999 julkaistun historiikin aineiston kokoaminen.

Pekka Lario oli JP 27:n Perinneyhdistyksen ja Vapaussodan Helsingin Seudun Perinneyhdistyksen jäsen. Sotilasmestari Pekka Lariolle oli myönnetty mm. SVR M 1 kr 1978, Sotilasansiomitali 4.6.2006 ja Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun ansioristi 27.2.2006.

Kunniaa vahvan persoonan ja yhteistyökumppanin muistolle tehden!

TEKSTI: **Asko Kilpinen**

Muistolaatta Savonlinnan lyseoon

Viisi savonlinnalaista saapui Lockstedtiin 25.helmikuuta 1915

Savonlinnan Reaalilyseo oli eturintamassa Saksaan lähtijöiden joukossa. 25.2.1915 aamulla ensimmäiset viisi miestä seisoivat Lockstedt-Lagerin asemalaiturilla, oli joukossa Savonlinnan Lyseosta vuoden 1912 yo, Arne Snellman. Iltajunalla saapui vielä neljä lisää, joten ensimmäisen päivän 19:sta saapuneesta viisi oli Savonlinnan Lyseosta. Seuraavana aamuna saapui vielä Osmo Grönroos, joka oli Saksassa insinöörioppia saamassa ja löysi perille omin avuin täydentäen savonlinnalaisten osuuden joukosta kolmannekseen. Kaikki 14 lyseossa opiskellutta olivat Saksassa vuoden 1915 loppuun mennessä.

Savonlinnan lyseon lukiossa paljastettiin 29. elokuuta 2015. jääkärimuistolaatta. Lyseon Lukion edeltäjän Savonlinnan Reaalilyseon oppilaista lähti vuoden 1915 aikana Saksaan saamaan sotilaskoulutusta 14 koulussa opiskellutta poikaa.

Lähtöratkaisun tekemiseen liittyi jokaiselle Saksaan lähtijälle henkilökohtainen riski, jota jääkäri Heikki Nurmio sattuvasti kuvasi Jääkärimarssin sanoissa: ”meillä armoa ei kotimaata”. Tämä tarkoitti Saksaan lähtijän alistumista syytteesen maanpetoksesta tai valtiopetoksesta. Maanpetokseen syyllistyi jokainen jääkäriksi ilmoittautunut ja valtiopetokseen ne, jotka sotilasvalalla liittyivät Saksan armeijaan ja lähtivät sen mukana rintamalle taistellakseen venäläisiä joukkoja vastaan. Edellisestä rangaistus oli elinkautinen ja jälkimmäisestä kuolemantuomio. Saksaan lähtijät katsoivat riskin

Henkilöt vasemmalta: Pekka Nousiainen, maakuntaneuvos. Lyseon seniorit, Askö Kilpinen. Jääkärisäätiön puheenjohtaja, Paavo Tynkkynen. Savonlinnan Suojeluskunta- ja Lotta-Svärd- perinneyhdistyksen puheenjohtaja, jääkärikapteeni Otto Tynkkynen poika, Jukka A.Torvelainen, juhlan järjestämistoimikunta. Kuva: Ilmari Kosonen.

olevan tavoiteltuun lopputuloksen arvoisen – lopputuloksen, joka olisi Suomen saavuttama itsenäisyys.

Muistolaatan nimien joukossa on eritaustaisia henkilöitä: Lauri Tiaisen ollessa valmis maisteri oli eräs koulusta erotettu merille karannut ja saksalaisesta internointileiristä jääkäriksi ilmoittautunut. Taisteluihin osallistui heistä 12 ja yksi haavoittui vaikeasti, mutta palasi riviin. Kolmella koreili rinnassa Saksan Rautaristi, jonka ansaitsivat vain kuutisen kymmentä noista kokonaisuudessaan lähes

1900 miehen joukosta eli 2 %. Lyseon pojista se oli joka viidennellä.

Kotimaassa heistä palveli Suomen Puolustusvoimissa 11 yhden yleten kenraaliksi ja muiden esipuseereiksi. Kenraalimajuri Arne Snellman, Savonlinnan kaupungin ainoa kenraali, kaatui Jatkosodassa Syvärin rintamalla ja haudattiin Hietaniemen sankarihautaan. Talvisalon hautausmaalta löytyy kolmen jääkäriin haudat.

TEKSTI: **Jukka A. Torvelainen**

Jääkäriluutnantti Alfred Sandbergin 42. muistokisa

Elimäellä Mustilan Arboretumissa toteutettiin 42 vuotta sitten kuolleen jääkäriluutnantti Alfred Sandbergin muistokisa, jonka lajeina on perinteisesti pidetty ampumista, maanpuolustustietoutta ja luonnon tuntemusta. Ampumisessa lautaan ilmapistoolilla viisi laukausta kaa-tuviin tauluihin. Kisan järjestää Eli-mäen Reserviupseerikerho, jonka jäsen jääkäri Sandberg oli. Kilpailun "isä" on Pentti Alander, joka tälläkin kertaa kertoi ennen kilpailua osallistujille Alfred Sandbergista olennaisia asioita. Kilpailuun osallistui 11 partiota, joissa oli yhteensä 27 jäsentä, joista lapsia oli viisi. Kilpailun johdon muodostivat luutnantti Matti

Saarinen ja kapteeni Jukka Ikonen. JP27:n Perinneyhdistyksen Kymenlaakson osasto on lahjoittanut kilpailuun kiertopalkinnoksi pienoisjääkäripatsaan, minkä saa vuodeksi haltuunsa voittajapartio. Kiertopalkinnon lisäksi palkintopöytä oli tälläkin kertaa varsin näyttävä.

TEKSTI JA KUVA:
Paavo Mikkonen

Sirpa ja Jarmo Loikkanen jutustelivat ennen kisaa Juha Tompurin [oik] kanssa ajankohtaisista asioista.

Dream Team

Yhdistyksen johto on kutsunut hallitustaan Dream Teamiksi, unelmajoukkueeksi. Näin sen vuoksi, että hallitus on ollut kokouksissaan käytännöllisesti katsoen aina paikalla kokonaisuudessaan, vaikka enemmistö jäsenistä on pääkaupunkiseudun ulkopuolelta, jotkut hyvinkin pitkän matkan takaa. Varapuheenjohtaja Kari J. Talvitie (vasemmalla) on Helsingistä, Paavo Mikkonen Kuusankoskelta, Arno Hakkarainen Helsingistä, Ari Parkkola Hämeenlinnasta, Pertti Laatikainen Helsingistä, Ari-Ilmari Iisakkala Lahdestä, Markku Aherto Rovaniemeltä ja Martti Ehrnrooth Vaasasta.

106 Pirkanmaalla syntynyttä jääkäripataljoonaan Tampereen ”Teku” oli paras värväyspaikka

Jääkäriksi lähti 109 nykyisen Pirkanmaan alueella syntynyttä nuorta miestä. Paras värväyspaikka oli juuri valmistunut Tampereen teknillinen opisto, mistä lähti 21 jääkäriä. Tunnetuin heistä oli ”viimeinen jääkäri” Väinö Valve. Myös ainoa Nobel-kirjailijamme Frans Emil Sillanpää yritti jääkäriksi, mutta hänen matkansa tyssäsi Tallinaan.

Jääkärivärväys Tampereen alueella lähti käyntiin, kun Haapaniemen kartanosta Siurosta kotoisin oleva lakitieteen ylioppilas Herman Hautanen (1891–1930) saapui lomalle joulukuussa 1915. Hän piti paikallisten värvääjien järjestäytymiskokouksen Tampereella metsänhoitaja I. A. von Julinin kotona ja hankki lisää asiamiehiä kaupungin lähiympäristöstä.

Tampereen teknillinen opisto oli hyvä värväyspaikka, sillä jääkäriksi lähti 21 sen oppilasta.

Herman Hautanen.

Lakitieteen ylioppilas ja maanviljelijä. Syntynyt Tampereella 19/10 1891. Vanhemmat: maanviljelijä Herman Hautanen ja Aina Julia Enbom. Kuollut: Pirkkalassa 4/12. 1930.

Joululoman jälkeen Hautanen palasi Helsinkiin. Viaporin vastavaikoluosastosta ilmoitettiin 11.3.1916 santarmipäällikkö Jereminille Herman Hautasen harjoittavan värväystä ja kehoitettiin ryhtymään toimiin hänen vangitsemisekseen. Hautasen onnistui kuitenkin paeta Tukholmaan, jossa hän teki työtä jääkäriorganisaation hyväksi. Myöhemmin Hautanen suoritti Saksassa pommarikurssin. Lokakuussa Hautanen matkusti Uumajan ja Vaasan kautta Tampereelle, missä hänen tehtävänä oli värväminen ja tiedustelu. Tampereella Hautasta kehoitettiin vaikean tilanteen vuoksi nopeasti poistumaan maasta. Tampereella Lappiniemen tehtaan insinööri Magnus Inberg hankki ja antoi tietoja Hautaselle, joka lähtikin paluumatkalle Pohjois-Suomen kautta. Tervolan lähellä Loueella Hautanen pidätettiin ja kuljetettiin Ouluun, jossa hänet vangittiin lokakuun 31. päivänä

Tamperelainen Leo Ekberg (1894–1966) kertoo Saksaan lähdöstään ja värväykseen osallistumisestaan: Jouduin syksyllä 1915 yhteyteen jääkärivärväri Riipisen kanssa, joka oli lähetetty kokoamaan miehiä suurempaan jääkärirekrytiryhmään. Muokkasimme kumpikin omalla tahollamme maaperää ja saimme lopulta kokoon kymmenen miehen joukon, joka oli valmis lähtemään.

Hämeessä liikkuneista värväreistä mainitaan lisäksi Kaarlo Kalervo Kari, Berndt E. E. Polon, Otto A. Thunberg, kuhmalahtelais-siurolainen J.L. Knaapi, tuomari Kalle Laitinen asianajotoimistoineen ja tyrvääläinen Einar Kuusisto. Kuusisto (1892–1962) ja Knaapi (1892–1926) oli komennettu Jääkäripataljoonasta Suomeen. Kuusisto saapui värväystehtäviin jääkäripataljoonasta Suomeen Ikaalisten seudulle 4.5.1916. Kuusisto liikkui myös Tampereen seudulla. Yksi Kuusiston värvämiä oli Laukon

entisen torpparin poika Matti Vesala Tottijärveltä, joka toimi suuren värväyksen aikaan jalkinetyömiehenä Tampereella suutarinliikkeessä. Vesala kertoo Saksaan lähtönsä vaiheista: Tapasin Kuusiston sattumalta ja sain häneltä tarkat ohjeet matkaa varten, jota olin jo aikaisemmin suunnitellut. Ennen matkaan lähtöä sain myös Kuusistolta tietää, että Jääkäripataljoona oli jo rintamalla. Tavoitteeksi oli minulle määrätty Tervolan asema, missä piti Kemijoen lautturilta kysyä ”värimestaria”, niin oikea paikka löytyisi.

Vesala ilmoittautui Saksassa pataljoonaan 27.7.1916. Kuusiston värvämiä olivat todennäköisesti lähtöpaikan ja liittymisajankohdan perusteella myös ikaalislaiset Kalle Visamäki ja Taavetti Lindqvist sekä viljakkalalaiset Lauri Kangasniemi ja Eedi Syrjänen. Visamäki kirjattiin pataljoonaan 16.5.1916 ja Lindqvist, Kangasniemi sekä Syrjänen 22.6.1916.

YLIOPPILAAT EDISTIVÄT JÄÄKÄRIVÄRVÄYSTÄ

Värväystä suoritettiin koko nykyisen Pirkanmaan alueella ja tieto jääkäriiliikkeestä levisi maakuntaan ennen kaikkea Helsingin yliopistossa opiskelevien välityksellä. Tyrvään seutu näyttää kuulleen jääkäriiliikkeestä neljän opiskelijan välityksellä. Yhdeksi yhdyssiteeksi mainitaan kirkkoherra K.A. Heikelin perhe. Perheen lapsista Veikko Heikinheimo oli opiskelemassa lääkäriksi (Veikko Heikinheimon ja hänen jääkäriiliikettä vastustaneen isänsä kirjeenvaihdosta oli Heikinheimon pojan Yrjänä Heikinheimon kirjoitus Parolen numerossa 2/2015). Kolme muuta opiskelijaa olivat Ilmari Kaukoranta, Aku Kokkonen ja Sakeus Nurmi.

Vanhojen aktivistiperinteiden mukaan kaupunkipaikkoihin pyrittiin nimeämään asiamiehiä, jotka hankkivat asiamiehiä eri pitäjistä. Tyrväässä värväyksen ottivat hoi-

taakseen Veikko Heikinheimo ja Aku Kokkonen, jotka molemmat olivat ilmeisesti Herman Hautasen hankkimia asiamiehiä. Värväys- ja etappitehtäviin jääkäripataljoonasta oli komennettu 4.5.1916 lisä Einar Kuusisto, joka toimi värvärinä aluksi Ikaalisten seudulla ja myöhemmin itäisellä etapilla Ranuan etappiaseman hoitajana. Kuusistolla oli ollut polkupyöräverstas Vammalassa, ja liikkeen tehtyä konkurssin hän oli lähtenyt Saksaan. Usein viranomaiset etsivät Saksaan kadonneita nuorukaisia, kuten seuraavasta Aamulehdessä olleesta ilmoituksesta käy ilmi:

Kadonnut liikemies. Vammalassa polkupyöräliikettä pitänyt Einar Kuusisto on ollut paikkakunnalta kateissa useita kuukausia myytyään ensin varastonsa miltei putipuhtaaksi. Hänen jälkeensä jättämien velkojen sanotaan nousevan yli 50 000 markan. Myöskin lienee hän hävittänyt tili-kirjansa ja tehnyt väärennöksiäkin. Kuusisto on nuori mies, naimaton. Häntä on viranomaisten toimesta koetettu etsiä, mutta tuloksetta.

Helsingistä saatujen ohjeiden mukaan lähtijöille oli pyrittävä saamaan matkarahat paikallisilta isänmaanystäviltä ja tyrvääläisten matkakustan-

nuksista oli lupautunut huolehtimaan ratsutilallinen Kalle Vänniä.

Tampereen teknillinen opisto oli yksi parhaista jääkäreiden värväyspaikoista nykyisellä Pirkanmaalla. Aktivistit Onni Talas, Samuli Sario ja Ilmari Pohto kävivät kertomassa opistolaisten luottamusmiehillä jääkäriiliikkeestä. Niinpä 21 opiston entisistä tai silloisista oppilaista liittyi tai värvättiin jääkäripataljoonaan. Tästä joukosta kaksi oli Pirkanmaalta (Sladey Peter ja Salonen Lauri), loput olivat muualta saapuneita opiskelijoita. Tunnetuin opiston kasvatti oli jääkärikenraaliksi vuonna 1992 ylennetty ja viimeinen jääkäri Väinö Valve (1895–1995).

Valve kertoo, että kevättalvella ja keväällä 1916 Tampereella riehui lavantautiepidemia, ja opisto oli osittain suljettu sen vuoksi. Kun opetustyö oli uudelleen alkanut, oli oppilasluku odottamattomasti vähentynyt. Valve jatkaa, että silloin kyllä vihjailtiin, että ”kyllä ne Saksaan ovat menneet”. Opiston rehtori joutui oppilaskadon vuoksi kuulusteluun, missä hän viittasi lavantautiepidemiaan.

Eräänä päivänä Valveen tovereista muutama ilmaisi lähtevänsä Saksaan. Siinä yhteydessä eikä myöhemmin-

Libaan kaupungissa Kuurinmaalla sijainneen Schultzin valokuvaamon ovet kävivät vuoden 1917 lopulla ja vuoden 1918 alussa tuhaan, kun Kuivinkaallisen Preussin Jääkäripataljoona 27:n miehet otuttivat itsensä muistoksi valokuvia. Tyrvääläisten jääkärien kuva lienee otettu vuoden 1918 alussa. – Jääkäri: vasemmalta: Einar Kuusisto, Erkki Leppänen, Taavetti Kannisto, Waldemar Salo, Veikko Heikinheimo, Edvin Ekvall ja Ilmari Kaukoranta. Leppästä lukuun ottamatta kaikilla on oltakseen korpuraalin (Hilfsgruppenführer) arvomerkki.

kään käynyt selville, että kukaan olisi toiminut värvääjänä. Valve kertoo: Tilanne tuntui hälyttävältä. Santarmit osoittivat meitä kohtaan kasvavaa mielenkiintoa, ja usein aamulla oli asunomme edessä kaksi santarmia meitä odottamassa. He seurasivat meitä opistolle ja tulivat usein perässämme ruokalaan saakka. Siinä he istuivat minua vastapäätä, eikä se tuntunut yhtään mukavalta.

Kyttämisen kohteena oleminen rupesi pitemmän päälle ärsyttämään, ja lopulta oli minunkin tehtävä päätökseni. Oli jätettävä opiskelu ja seurattava muita. Valve kävi hyvästelemässä vanhempansa Lappeenrannassa ja lähti kolmen muun opiskelijatoverinsa kanssa junalla kohti Seinäjokea. Varmuuden vuoksi he kävelivät Epilän asemalle ja nousivat vasta sieltä junaan. Valve kirjattiin jääkäripataljoonaan 1.5.1916.

KYMMENEN PENNIN TEMPPU

Tamperelainen Leo Ekberg lähti Saksaan lapsuudentoverinsa akaalaisen lääketieteen ylioppilas Toivo Maunun kanssa Tampereen rautatieasemalta yöllä joulukuun 29 päivänä 1915. Samana päivänä he olivat saaneet Riipiseltä tarvittavat matkahojeet, joiden mukaan oli matkustettava suoraan Kemiin, Osulan taloon ja matkan varrella pidettävä silmällä junan ovia, joissa olevat postimerkit tiedottivat, oliko reitti selvä vai ei. Lisäksi perillä Osulan isännälle oli tehtävä ”kymmenen pennin temppu”, mikä tarkoitti sitä, että oli näytettävä kyseistä rahaa ja sanottava sen vuosiluvun ensimmäisen ja viimeisen luvun summa. Sen jälkeen rekryteistä huolehdittaisiin aina matkan päähän saakka. Jo aikaisemmin Ekberg oli käynyt tiedustelemassa asemaravintolan hoitajattarelta, jonka poika oli jääkärinä, olisiko hänellä mitään lähetettävää ”alas”. Samalla Ekberg oli saanut kuulla aseman hoitajattarelta, että santarmit olivat keskustelleet junassa olevan tavallista enemmän nuorukaisia epäilyttävissä asioissa

kohti pohjoista. Ekberg ja Maunu kirjattiin jääkäripataljoonaan 7.1.1916, joten matkateko oli kestänyt yhdeksän päivää.

Tamperelainen Juho Leppioksa (Ahlqvist) piti päiväkirjaa Saksan matkastaan (päiväkirjasta juttu Parole 3/2011). Ahlqvist lähti matkaan kauppa-apulaisena Pohjois-Suomeen suuntautuneelta liikematkalta ja mukana oli kolme hänen toveriaan: Lasse Leander, Yrjö Sairio ja Yrjö Sahlgrén. Heistä Lasse Leander oli syntyisin myös Tampereelta.

Elokuun 19. päivänä läksimme Oulusta Tornioon, jossa oli aikomus saada afääriä eikä ollenkaan ollut meininkiäkään silloin tulla Saksaan. Torniossa tuumailtuamme asiaa puolelta ja toiselta päätimme mekin lähteä suomalaisten riveihin Saksan armeijaan. Tornionjoella matkalaiset törmäsivät venäläisiin rajavartioidin, jolloin lupsakkain santarmeista lahjottiin rahalla ja viinalla, ja niin matka pääsi jatkumaan. Päiväkirjaansa Leppioksa jatkaa: Siinä sitten otettuamme jäähyväiset rakkaalle kotomaalle ottamalla ryypyt miehestä mieheen rupesimme jälleen tuuppimaan pohjasta seipäällä venettä ennen mainittuun saareen. Huvin vuoksi mainittakoon, että ryssä poika tuli ja tuuppasi vielä venettä rannasta pois. Kaikki neljä kirjautuivat pataljoonaan 31.8.1917, jolloin vapaaehtoisten tulo pataljoonaan oli jo tyrehtymässä.

140 MIESTÄ HIIHTI YLI MERENKURKUN

Helmikuun alussa 1916 merenkurkun yli aloitettiin säännölliset opastetut ylihihdot. Kemin etapin tuho käänsi kulkijoita Merenkurkun puoleen. Keskimääräistä ankarammat pakkaset talvella 1915–1916 jäädyttivät Merenkurkun kantavaksi Suomen rannikolta Uumajaan saakka. Tyrvästä lähtivät ensimmäisinä Kaukoranta, Nurmi, Salo ja Lepänen. Miten matkasuunnitelmat alkoivat, ei ole tiedossa, mutta poi-

kien on täytynyt saada Kokkoselta ja Heikinheimolta tarkat matkahojeet ja Vänniän isännältä matkarahat. Keskiviikkoiltana 2.2.1916 neljä tyrvääläistä oli Härmään päättyneen junamatkan jälkeen jo 19 miehen joukossa, joka iltahämärissä lähti kalastaja Johan Dalaholmin opastamana hevosilla Oravaisten kirkonkylän kautta kohti merenrantaa. Tyrvääläisten käyttämä etappireitti Voltin asemalta Oravaisiin ja sieltä edelleen Uumajaan oli lyhytikäinen ja se toimi vain reilut kolme viikkoa. Lapualla tehdyt pidätykset helmikuun lopussa 1916 sulkivat tien. K.A. Wegeliuksen laskelmien mukaan tätä reittiä käyttäneitä miehiä saapui silti Lockstedtiin peräti 140. Joukko, johon tyrvääläiset kuuluivat, selvisi vaivalloisesta Merenkurkun ylittämisestä 33 tunnissa. Kaikki neljä kirjattiin pataljoonaan 11.2.1916.

Kaarlo Kauppila Ikaalisista opiskeli Helsingin yliopistossa filosofisessa tiedekunnassa historialliskieliteollisella osastolla. Hänet oli värvätty ilmeisesti hyvin pian yliopiston syyslukukauden alettua, koska hänet kirjattiin pataljoonaan 26.10.1915. Kauppila lähti liikkeelle matkustaen junalla Helsingistä Kemiin ja sieltä rajan yli Haaparantaan. Kotiväki sai tietää hänen Saksaan siirtymisestään vasta myöhemmin.

Tyrvään kirkkoherran K.A. Heikelin Helsingissä opiskelevien sukulaisten kautta saatiin nopeasti tieto jääkäri liikkeen toiminnasta myös Kyrösjärven seudulle, missä värväystä hoiti maanviljelijä Kalle Kauppila Parkanosta. Ikaalislainen Kalle Visamäki liittyi pataljoonaan 16.5.1916. Kalle Visamäki on kertonut myöhemmin lähteneensä matkaan toukokuun 5. päivänä veljensä Einon passilla varustettuna Viljakalasta Sorvarin riihen luota viiden muun miehen kanssa. Oulussa matkaajat oli pidätetty, mutta kuulustelujen jälkeen heidän oli sallittu jatkaa matkaa. Tervolassa kuusikko poistui junasta ja tapasi etappiyhdyshenkilönsä ”värimestarin”. Santarmien päästyä heidän jäl-

Moninaisia olivat jääkäriksi lähteneiden etappitiet. Kun jokin etappi paljastui, perustettiin uusi. Pohjoisin tie Torniojoen yli on mennyt Muoniosta. Merenkurkun yli ei voitu mennä lyhintä tietä, vaan reittejä piti vaihdella. Kuva Matti Lauerman kirjasta Kuninkaallinen Preussin Jääkäripataljoona 27: vaiheet ja vaikutus

jilleen miehet jatkoivat matkaa metsien kautta Tornionjoen rantaan, mistä heidät erään kalastajan avustuksella ohjattiin Ruotsin puolelle. Kyseessä oli ilmeisesti Tervolan 60 kilometriä pitkä etappireitti, joka kulki Tervolasta Martimojärven kautta Korpikylään Tornionjoen rannalla sijainneeseen Ojanperän taloon, josta lähdettiin rajanylitykseen.

Pirkanmaalla syntyneitä onnistuttiin värväämään jääkäripataljoonaan 106 henkilöä. Heistä kahdeksan osallistui jo Pfadfinder-kurssille. Jääkäreistä oli Tampereella syntyneitä 30, Orivedellä yhdeksän, Tyrväällä seitsemän, Virroilla kuusi ja muissa kunnissa vähemmän. Ensimmäinen Pirkanmaalta lähtenyt kirjattiin pataljoonaan 25.2.1915 (Pfadfinder-

kurssi) ja viimeinen 22.9.1917. Suurin osa joukosta saapui kuitenkin lokakuun 1915 ja kesäkuun 1916 välisenä aikana.

Vilkkainta värväystoiminta Pirkanmaalla oli vuodenvaihteessa 1915–1916 ja pataljoonaan kirjattiinkin joulukuussa 9, tammikuussa 11 ja helmikuussa 14 pirkanmaalaista miestä. Eniten joukossa oli vuonna 1893 syntyneitä, värväyshetkellä noin 22-vuotiaita. Vanhin värväytyistä oli syntynyt 1882 ja nuorin 1899. Joukossa oli kolmet veljekset (Carl ja Ejwind Ahonius, Ensio ja Kalervo Groundstroem sekä Håkan, Pehr-Axel ja Åke Wahren). Myös yksi nainen (Ruth Munck) värväytyi pataljoonaan sairaanhoitajaksi. (Heitä oli kaksi. Toinen oli Saara Rampanen toim. huom.) ■

FRANS EMIL SILLANPÄÄ YRITTI JÄÄKÄRIKSI

Aina värväytyminen jääkäriksi ei onnistunut. Ikaalislainen Arvo Lautasalo ja hämeenkyröläinen Frans Emil Sillanpää yrittivät päästä Saksaan suorinta reittiä Tallinnan kautta, mutta Tallinnan satamasta heidät lähetettiin pidätyksen ja kuulustelujen jälkeen vangittuina Helsinkiin. Vapauduttuaan heidän tiensä erosivat, sillä aikanaan Lautasalo liittyi punakaartiin kun taas Sillanpää pysytteli sisällissodassa puolueettomana ja jatkoi kirjailijan uraansa muun muassa kirjoittamalla sisällissodan tapahtumista kertovan teoksen Hurskas kurjuus.

Teksti on ote Arto Ojakosken Tampereen Yliopistossa 2014 tekemästä historian kandidaattitutkielmasta "Kyllä ne ovat Saksaan menneet"; Jääkäriiliikkeen suuri värväys Pirkanmaan alueella 1915–1916.

Suomen ja Saksan puolustusvoimilla tänään runsaasti yhteistyöprojekteja

Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistyksellä on ollut onni saada yhdysmieheksensä saksalainen Mark Aretz, varsinaiselta koulutukseltaan arkkitehti, joka on koulutautunut reservissä everstiluutnantiksi. Hän on toiminut ajoittain sotilasattaseana Suomessakin. Hänelle on tuttu Suomen maaperä siksikin, että hänen äitinsä on suomalainen ja hänellä on loma-asunto Varsinais-Suomessa.

Aretz piti kesällä Turussa esitelmän aiheesta Saksan ja Suomen aseveljeydestä toisen maailmansodan jälkeen. Esitys perustui artikkeliin, jonka hän on kirjoittanut Sotilasperinteen seuran tänä vuonna julkaisemaan teokseen ”Vala ja velvoite. Näkökulmia sotilasperinteeseen III”

Aretz toteaa, että Saksa on ulkomaista tunnustusta mennyt äärimmäisyyksiin menneisyydenhallinnassaan eli se myöntää syyllisyyteensä jopa sellaisiin asioihin, joihin se ei ole ollut syyppä hakiessaan. Saksalaisia (kuten suomalaisiakin!) kiinnostaa kovasti se, mitä muut heistä ajattelevat.

Metsästysseurani Metsämaan ms, Loimaa) kaataa vuodessa 500 m(!) peuraa, joista puolet on vasaaja. Vieraanamme käy vuosittain tusinan verran saksalaisia metsästäjiä, joille usein kerron Saksan pelastaneen Suomen itsenäisyyden ainakin kaksi kertaa. Toteamukseni herättää heissä tosi iloisin ilmeen, mutta ei mitään hurraa -henkeä.

Aretz kertoo useista Suomen ja Saksan puolustusvoimien yhteistyöprojekteista, joita löytyy m.m. YK:n rauhanturvatehtävistä. Suomi johti 2010 Saksan kanssa Northern co-

ast –harjoitusta ja itsenäisesti 2014. Bundeswehr on esimerkiksi tutkinut vedenpuhdistusta kylmissä oloissa Rovajärvellä ja 2012 maiden ilmapuolustusvoimat harjoittelivat ilmapuolustusvoimilla Lapissa. Myös matalalentoa on harjoiteltu Lapissa.

Suomalaisia upseereita osallistunut sotilaskoulutukseen Saksassa, säännöllisesti myös yleisesikuntaupseerikursseille. Näin kurssittavuuksien ansiosta maiden välillä on syntynyt hyviä yhteistyöverkostoja. Reserviläisyhteistyö on hyvällä alulla. Saksassa ei ole veteraanityötä, joka saattaisi vaikuttaa kunnioituksesta tapahtumiin ennen vuotta 1945.

Poikkeus on 1922 Deutscher Jägerbund, jonka ylläpitää yhteistyötä Suomen Jääkäriiliittoon. Saksan Jalkaväkiliitto, Bund der Deutschen

Infanterie, BDIInf, joka sääntöjensä mukaan vaalii Jääkäripataljoona 27:n perinteitä.

Yhteistyö on sujunut aina hyvin, osin senkin takia, että Suomi noudattaa NATO-standardia. Aretz kirjoittaa, että suomalaisten ja saksalaisten sotilaiden väliset suhteet ovat poikkeuksellisen toverilliset. Syvälinen yhteisymmärrys vallitsee siitä huolimatta, että Bundeswehr on tietysti paljon kiinteämmässä yhteydessä NATO-maihin. Näin on, vaikka useimmat saksalaiset sotilaat eivät tunne yhteistyön historiaa. Mm. rauhanturvatehtävissä suomalaisten sotilaiden työ saa saksalaisilta arvostusta – onhan Suomi rauhanturvatyön perinteikäs suurvalta jo 1950-luvulta!

Aretzin tutkielma on todella mielenkiintoinen ja ainoalaatuinen lu-

Everstiluutnantti Hans-Adolf Ehrnrooth, Saksan Suomen sotilasattasea Konstantin Bellini, JP27:n perinneyhdistyksen Varsinais-Suomen osaston puheenjohtaja. Kyösti Vuontela ja everstiluutnantti Mark Aretz vaihtoivat ajatuksia ennen Heikkilän sotilaskodissa pidettyä esitelmätilaisuutta, johon osallistui yli 70 henkeä.

kukokemus. Aretz kirjaa sellaisia asioita, joiden on syytä tullakin julkisuuteen yhä laajemmin. Poliittinen

liikkumatilammekin antaa nyt sijaa sille, että Suomi voi toimia omista lähtökohdistaankin.

TEKSTI: **Kari Nummila**

Jääkäri liike on ylläpitänyt aseveljeyttämme Saksaan

Äkkiseltään voisi luulla, että Suomelle sen itsenäisyys historian aamuhämäristä saakka niin tavattoman tärkeä aseveljeys Saksan kanssa olisi mennyt totaalisesti maanrakoon niin Lapin sodan kuin koko Jatkosodan jälkeen poliittisen realismin muuttaessa niin radikaalisti asemaamme; ainakin ulkoisesti Suomen rooli koki kovan muutoksen Neuvostoliiton ”määrätessä tahtia”.

Tulihan Suomen Neuvostoliiton kanssa vuonna 1948 solmimaan Ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimukseen (YYA) maininta Saksan mahdollisesta hyökkäyksestä. Jatkosodan jälkeen saksalaisia jouduttiin kohtelemaan kaltoin Suomessa Neuvostoliiton viedessä heiltä täkäläisen omaisuuden ”viimeistä pikkulusikkaa myöden”

Sdp:n vasemmistosiipi, myöhemmät kommunistit ryhtyivät merkittävin osin Leninin ja Stalininkin yllytyksestä ja jopa pakottamalla 1900-luvun suurimpaan suomalaiseen poliittiseen virhearvioon eli vallankumousyritykseen, punakapinaan, jonka kukistamisessa Saksan kouluttamilla jääkäreillä oli elintärkeä rooli.

On aiheestakin arvioitu, että punakapinan onnistuminen olisi merkinnyt Suomen jäämistä Venäjän/Neuvostoliiton osaksi pysyvästi. Suomea vuosisatoja alistanut Ruotsi ei itsekkyydessään koulutuksen antamiseen suostunut. Jääkäreillä oli tietysti päärooli myös nuoren Suomen Puolustusvoimien kehittämisessä.

On selvää, että Suomi ei olisi säilyttänyt itsenäisyyttään ilman Saksan apua Jatkosodassa. Liekö Saksalla ollut sormensa pelissä maaliskuussa 1940 Ribbentrop-Molotov -sopimuksesta huolimatta, kun Stalin suostui rauhaan Suomen ollessa jo täysin polvillaan. Juhani Talan uusi kirja kertoo (kirja esitely Parole 3/2015), kuinka Ranskan pääministeri Daladier toppuutteli Stalinia lupaamalla Suomelle tukea.

TEKSTI JA KUVAT: **Kari Nummila**

Jääkäriperinnematka Latviaan heinäkuussa 2016

Heinäkuun lopulla tulee kuluneeksi sata vuotta siitä, kun suomalaiset jääkärit joutuivat ensimmäistä kertaa hyökkäystaisteluun Saksa itärintamalla, silloisessa Schmardenissa. Paikan nykyinen latvialainen nimi on Smarde. Kuten monet varmaan tietävätkin, päivämäärää 25. heinäkuuta vietetään edelleen pioneeriaselajin vuosipäivänä. Tulevana kesänä vietämme sitä kaikki yhdessä.

Vihdin Liikenne Oy VL-Matkat järjestää yhteistyössä JP27:n Perinneyhdistyksen kanssa ensi kesänä ryhmämatkan Latviaan.

Suunnitteilla on kaksi mallia, joista toisessa ryhmä lentää Riikaan ja toisessa mennään laivalla Tallinnaan ja sieltä bussilla Riikaan. Molemmissa tapauksissa menopäivä on lauantai 23. heinäkuuta ja paluu päivä tiistai 26. heinäkuuta 2016. Majoitus on Riiassa. Matkalla tutustutaan Riian lisäksi mm. Latvian alueella oleviin jääkärikohteisiin. Maanantaina 25. heinäkuuta ohjelmaan sisältyy käynti Smarden kylässä, jossa paljastetaan samana päivänä suomalais-ten jääkärien muistokivi.

Matkan järjestäjä on aloittanut neuvottelut ja lähiviikkoina saadaan tarkempia tietoja hinnoista ja muista

yksityiskohdista. Tavoitteena on, että maaliskuussa ilmestyvässä Parolen numerossa 1/2016 matkakohtelu ja muut tiedot ovat valmiita. Alustavia tiedusteluja voi tehdä Vihdin Liikenteeseen (Päivi Packalén, paivi.packalen@vihdinliikenne.fi ja myynti@vihdinliikenne.fi sekä puhelin 09 444 774), josta saadaan ohjeet ilmoittautumisesta ym. Luonnollisesti tietoja saa myös Jääkärikanstiaasta. Samoin kannattaa seurata vuoden alusta alkaen Perinneyhdistyksen kotisivuja.

Jyväskylän lyseo sai oman jääkärialaattansa

Maamme ensimmäisen suomenkielisen oppikoulun Jyväskylän lyseon osalta nähtiin mielekkääksi yhdistää jääkärialaatan paljastus maamme todistettavasti vanhimman oppikoulujen alumniyhdistyksen JYLY ry:n 70-vuotisjuhlallisuuksiin 3.10.2015. Alun alkaen oli myös selvää, että alaan paikka on Lyseotalon päärakenuksen rukousaulassa, marmoristen sankarivainajataulujen yhteydessä. Vaikka koulurakennus on nyt tyhjentynyt, on arvokasta, että kaupungin puolelta ei nähty estettä alaan kiinnittämiseksi.

Jääkärialaatan, jonka materiaalina on Carraran marmori ja jonka koko on mitoitettu marmoristen sankarivainajataulujen mittoihin 100 cm x 120 cm.

Lyseon jääkäreitä ovat selvittäneet koulun historian lehtori Kari Silvennoinen JYLY:n 50-vuotisjulkaisussa "Lyseon poikia" (1995) ja varatuomari Jaakko Rinne "Parole"-lehdessä 3/2011 julkaisemassaan artikkelissa. Nämä selvitykset osoittivat että kaikkiaan 18 Lyseossa opiskellutta on ollut mukana jääkäriiliikkeenä. Todettakoon tässä yhteydessä että Keski-Suomesta jääkäreiksi lähteneitä arvelaan olleen kaikkiaan noin 50.

Näiden 18 jääkäriin synnyin- ja kuolinvuodet on tarkistettu koulun matrikkeleista.

Kuusi heistä oli kirjoittanut ylioppilaaksi Jyväskylän lyseosta, yhtenä heistä Mannerheimin ristin ritari, kenraali Taavetti Laatikainen. Viiden muun oppikoulun käynti tapahtui lisäksi yksinomaan Jyväskylän lyseossa ja kaksi keskeytti opintonsa Saksaan lähdön vuoksi. Loput seitsemän jatkoivat muissa oppikouluissa paikkakunnalta muuton vuoksi.

Saksaan lähteneiden lyseolaisten ikäero vaihteli suuresti. Nuorimmat olivat kesken lukion Saksaan lähtiessään 19-20 -vuotiaita, vanhin taas jo 38 -vuotiaaksi ehtinyt lyseolainen

Jääkärialaatan paljastuspuheen piti koulun oma oppilas, 1976 ylioppilaaksi kirjoittanut puolustusvoimien sotatalouspäällikkö, kenraaliluutnantti Raimo Jyväsjärvi. Hän totesi puheessaan mm. seuraavaa: "Pääosa Jyväskylän lyseon jääkäreistä oli Saksassa viimeistään helmikuussa 1916 ja viimeinenkin huhtikuun alussa. Koska sotilaallinen koulutus ei Suomessa ollut mahdollista, oli kaikessa aloitettava perusteista.. Koulutusta ei ole tarpeen romantisoida. Se oli karua ja päivät olivat pitkiä...Yhtä lukuunottamatta kaikki tulivat Suomeen jääkäreiden pääjoukon mukana 25. helmikuuta 1918, kahta aliupseeria lukuunottamatta kaikki upseereina..."

MONTA LAATTA PUUTTUU JÄÄKÄRIKOULUJA NOIN 100

Kun jääkäriiliikkeen 100-vuotisjuhlavuosi alkoi lähestyä, heräsi pienessä piirissä vanhojen poikakoulujen rehtoreita Oulussa, Helsingissä ja Jyväskylässä idea, että koulujen olisi syytä kunnioittaa jääkäreidensä muistoa kiinnittämällä koulurakennukseensa jääkärialaatta. Hankkeen primus motor, rehtori emeritus Teuvo Laurinolli (Oulun lyseo), rehtori Ari Huovinen (Ressun lukio, Helsinki) ja Jorma Lempinen (Jyväskylän lyseo) veivät hanketta eteenpäin Suomen rehtorijärjestön välityksellä, koska halusimme rohkaista "potentiaalisia jääkärikouluja" tarpeellisiin valmisteluihin. Arvioimme että tällaisia kouluja, poikalypseoita ja yhteiskouluja, olisi kaikkiaan noin 100.

Tietojemme mukaan laattoja on jo paljastettu Oulussa neljässä koulussa, Torniossa, Kemissä, Helsingissä ja Savonlinnassa.

Alaan rahoituksesta vastasivat Tammi-sunnuntain Killan säätiö ja ent. oppilaiden yhdistys JYLY ry, erityisesti Killan taloudellinen tuki on ollut merkittävä, sanoi hankkeen puuhamies Jorma Lempinen.

Eturivissä kaksi Jyväskylän lyseon kenraaliluutnanttia Heikki Koskelo ja Raimo Jyväsjärvi sekä Jorma Lempinen.

Mikä sai nuoret miehet lähtemään täydelliseen tuntemattomaan?...Isänmaallisuutta korostanut arvomaailma ei syntynyt kuitenkaan pelkästään opiskelijapiireissä. Puolella koulume jääkäreistä vanhemmat olivat joko opettajia tai maanviljelijöitä, loput liike-elämän, kirkon tai muissa johto- ja asiantuntijatasen tehtävissä. Vain yhden vanhemmat edustivat perinteisempää työväen ammattia.”

Kenraaliluutnantti Jyväsjärvi toteasi puheenvuorossaan, että pääosa koulun jääkäreistä valitsi vapausso-

dan jälkeen ammattisotilaan uran palvelen talvi- ja jatkosodissa majurista aina kenraalin sotilasarvoon saakka. Lyseolaisista jääkäreistä everstin arvoon yleni kolme jääkäriä, ja jalkaväen kenraalin arvoon Taavetti Laatikainen. Poikkeuksellisesta rohkeudesta ja ansioista palkittiin Mannerheim-ristillä 10 jääkäriä, lyseolainen Taavetti Laatikainen yhtenä heistä. Taavetti Laatikaisen jalanjalkia on myöhemmin seurannut 10 muuta lyseolaista palvelen kenraaleina Suomen puo-

lustusvoimissa, heistä kärjessä Lauri Sutela puolustusvoimain arvostettuna komentajana.”

Jääkärilaatan paljastustilaisuuteen osallistui useampi sata lyseolainen. Tilaisuudessa avusti myös Mieskuoro Sirkat isänmaallisella ohjelmistollaan.

TEKSTI: **Jorma Lempinen**
kouluneuvos, rehtori emeritus

KUVAT: **Heikki Vuorimies**

Ilta-Sanomien päätoimittajalle kiitokseksi pienoisjääkäريلippu

Jääkärikansliassa vietettiin pieni juhlahetki 2. marraskuuta, kun Jääkärisäätiö ja JP27:n perinneyhdistys palkitsivat Ilta-Sanomia. Lehti julkaisi historiallisten liitteidensä sarjassa Jääkärit-lehden. 74-sivuinen lehti kuvasi monipuolisesti jääkäriliikkeen historiaa alkaen Saksaan lähdöstä

päättyn viimeisen jääkäriin, kenraali Väinö Valven hautajaisiin maaliskuussa 1995.

Jääkäri liike ei ole koskaan saanut vastaavaa julkisuutta, kun viime syksynä, jolloin jokaisella R-kioskilla oli myynnissä Ilta-Sanomien Jääkärit-lehti, sanoi Jääkärisäätiön

puheenjohtaja palkitessaan lehden päätoimittajan Ulla Appelsinin pienoisjääkäريلipulla. Perinneyhdistys puolestaan palkitsi omalla viirillään toimittaja Pasi Jaakkolan, joka oli avainhenkilö jääkäri-liitteen tekemisessä.

Lippu ja viiri on luovutettu. Vasemmalta Asko Kilpinen, Ulla Appelsin, Pasi Jaakkola ja Pertti Laatikainen. Kuva Aleksis Jalava.

Jääkärit – 100 vuotta jääkäri liikkeen synnystä – liitettä myytiin kymmenin tuhansin mm. Suomen kaikissa R-kioskeissa.

Parole julkaisee tästä lähin jokaisessa numerossa jutun paikallisosastoista. Sarjan aloittaa Varsinais-Suomi, jonka itse laatima esittely olkoon mallina muille. Tarttukaa toimeen. Jutut julkaistaan saapumisjärjestyksessä.

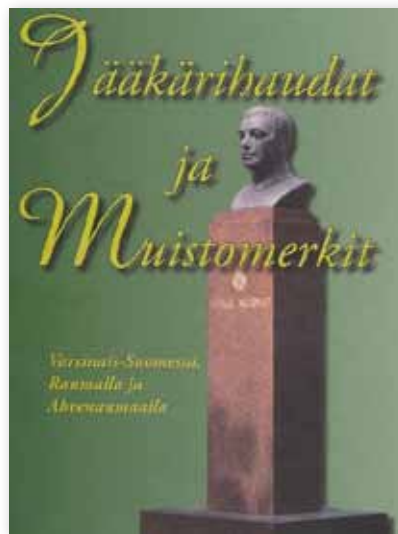
Jääkäriperinteiden vaalimistyötä Varsinais-Suomessa

Suunnitelmallinen jääkäriperinteiden vaaliminen Varsinais-Suomessa aloitettiin kun, Paraisilta syntyisin ollut jääkärivääpeli Artturi Suomen poika Pentti Suomi kutsui asiasta kiinnostuneita Hamburger Börsin kabinettiin 13.4.1977.

Kokous päätti perustaa osaston, jonka tarkoituksena oli järjestää toimintaa Turun alueella. Läsnäolijat halusivat erikoisesti korostaa jääkäriaatteen henkisen perinteen välittämistä seuraaville sukupolville. Turun Osastosta tuli toiseksi vanhin Vaasan Osaston jälkeen.

Kanssakäymistä muiden vapaaehtoista maanpuolustustyötä tekevien järjestöjen kanssa ei juuri ollut. Toiminta tapahtui ”perhepiirissä” eli lähes kaikilla osaston jäsenillä oli läheinen sukulaisuussuhde jääkäreihin. Ilmapiiri muuttui vasta 1980-luvun loppupuolella ja vapautui täysin Neuvostoliiton kadottua 1991.

1995 Turun Osaston nimi muutettiin Varsinais-Suomen Osastoksi, koska se vastasi paremmin jäsenistön alueellista jakautumista. Osasto on kokouksien lisäksi järjestänyt retkiä, juhlia, esitelmää ja osallistunut yhteistyöhön sekä Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen että monien muiden maanpuolustustyötä tekevien järjestöjen kanssa. Suhteet puolustusvoimiin ovat aina olleet läheiset.

Kirjan Jääkärihaudat ja muistomerkit Varsinais-Suomessa, Raumalla ja Ahvenanmaalla hinta on 27 euroa lisätynä mahdollisilla lähetyskuluilla.

Kirjan myyntiä hoitaa Ilkka Uotila, jonka yhteystiedot ovat: sähköposti uotila.ilkka.o@gmail.com ja puhelin 0400-959938.

Toimintavuosien varrelle on kertynyt monia kohokohtia.

OMA LIPPU JA STANDAARI

Koska Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksellä oli oma lippu, oli johdonmukaista, että osaston lippu

tuli noudattamaan sen hahmoa. Paikallisvärin antaa maakuntamme vaakuna. Varsinais-Suomen osaston lipun hahmoa oli luontevaa käyttää myös pöytästandaarin toteutuksessa.

Varsinais-Suomen osaston järjestämistä näyttelyistä laajin ja suurimmalle kävijämäärälle tarkoitettu toteutettiin Turun linnassa vuosien 1993–1994 vaihteessa. Se tehtiin yhdessä Maija-Liisa Nikkasen ja amanuenssi Tom Bergrothin kanssa. Toista maailmansotaa seuranneina vuosikymmeninä puhuttiin erittäin vähän jääkäriliikkeestä ja Jääkäripataljoona 27:stä. Tuona aikana kasvoi kaksikin sukupolvea, joiden tiedot jääkäreistä olivat sangen puutteelliset. Näyttelyn tarkoituksena oli korjata tätä vajetta. Jääkärikenraali Väinö Valve lähetti näyttelyn avajaisiin tervehdyssähkeen.

VUOSIKOKOUKSET JA RETKET KOHOKOHTIA

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen vuosikokoukset järjestetään vuosittain eri puolilla valtakuntaa. Vuonna 2000 sen järjestäminen tarjottiin Varsinais-Suomen Osastolle. Haaste otettiin vastaan ja kokouspäiväksi sovittiin 26.2.2000. Osaston puheenjohtajana toimi Osmo

Suominen. Kokous- ja juhlapaikaksi valittiin Turun VPK:n talo. Erityistä hohtoa tapahtumalle antoi se, että silloin naulattiin ja siunattiin Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen lippu. Lippupuheen piti kenraalimajuri Hannu Särkiö. Naulauksen aloitti puolustusvoimien komentaja Gustav Hägglund. Toinen naula eli sotiemme veteraanien naula oli varattu jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothille. Lipun siunauksen suoritti kenttäpiispa Hannu Niskanen.

Perinneyhdistyksen viidennen kesäretken järjestäminen elokuussa 2003 annettiin osastomme tehtäväksi. Ensimmäisen retkipäivän ohjelmaan kuului tutustuminen Saaristomeren meripuolustusalueen aluksiin Pansion satamassa sekä perehtyminen Turun Vartiolentolaivueen Super Puma -helikopteriin. Toisen päivän aloitti kunniakäynti jääkärieverstiluutnantti Heikki Nurmion patsaalla Vartiovuorenmäellä. Sieltä matka jatkui Paimioon Pyhän Jaako-

Esitelmätilaisuus 28.7.2015 Turun Heikkilän sotilaskodissa. Esitelmän pitjä Mark Arez oikealla. Vasemmalla osaston puheenjohtaja Kyösti Vuontela. Kuva Timo Kankanapää.

bin kirkolle, jossa laskettiin seppel Jääkäriliiton kunniajäsenen Herman Gummeruksen hautapaadelle.

JÄÄKÄRIHAUTAMATRIKKELI JA NYKYHETKEN TOIMINTA

Aloite matrikkelin tekemiseksi viritettiin jo 1980-luvulla. Aineiston kokoaminen osoittautui niin vaikeaksi, että hanke viivästy. Työ saatiin valmiiksi jääkäreiden historian juhluvonna helmikuussa 2015. Ratkaisevan suuren työn siinä teki jäsenemme Ilkka Uotila

Osastomme puheenjohtajana on vuodesta 2013 alkaen toiminut

jääkärimajuri Aku Vuontelan poika Kyösti Vuontela. Hänen johdolla järjestettiin syksyllä 2014 harrastunelmainen muistotilaisuus Herman Gummeruksen haudalla Paimiossa. Kuluneen kesäkauden merkkitahtumiin kuuluu saksalaisen everstiluutnantti Mark Aretzin esitelmätilaisuus saksalais-suomalaisesta aseveljeydestä toisen maailmansodan jälkeen.

Sääntöjensä mukaisesti osasto järjestää monipuolista toimintaa, jotta jääkäriperinne säilyy elävänä toiminta-alueellamme.

TEKSTI: **Kullervo Hantula**

Herman Gummerus ja jääkäri 100 vuotta. Seppelienlasku Herman Gummeruksen haudalle 27.9.2014 Paimion pyhän Jaakobin kirkolla. Kuva Ilkka Uotila.

Jääkäripataljoona 4 sai muistomerkin Parolannummelle

Hämeen panssaripataljoona (HÄMPSP) paljasti Jääkäripataljoona 4:n (JP 4) muistomerkin Parolannummella 30.9.2015. Tilaisuutta kunnioitti läsnäolollaan kaksi sotaveteraania, Aatos Sainio JP 4:stä ja kirjailija, sotakamreeri Reino Leh-

väslaiho panssarijoukkojen puolelta sekä kolme kenraalikunnan jäsentä; kenraaliluutnantti Ilkka Aspara, prikaatikenraali Antti Numminen ja prikaatikenraali Asko Kilpinen. Heillä kaikilla on liittymäpinta JP 4:ään. Kenraali Asparan isä palveli JP

4:ssä joukkueen johtajana, kenraali Numminen toimi Hämeen Jääkäripataljoonan komentajana vuosina 1986–1990 ja kenraali Kilpinen toimii Jääkärisäätiön puheenjohtaja.

Muistokivi on otettu Salpalinjasta, Joensuun Kontiorannan välittömästä läheisyydestä noin 50 km päässä siitä paikasta, mistä JP 4 lähti Jatkosotaan nimittäin Tuupovaaran Eimisjärveltä. Kivessä ylimpänä on JP 4 joukkoyksikötunnus. JP 4 perustettiin vuonna 1936 Vuoksen Jääkäripataljoonan seuraajaksi. Tunnuksessa on Pyörä, jonka päällä sukset ristissä ja sen alapuolella numero 4 merkitsee pataljoonan numeroa. Kupariin syövytetty kuva kertoo jääkäreiden ja panssarivaunujen yhteistoiminnasta. Kuvassa on Mannerheim-ristin ritari jääkäri Taavi Törmälehto etenemässä Aunuksessa T-26 rinnalla vuoden 1941 hyökkäysvaiheen aikana. Teksti alla perustuu kenraalimajuri Laguksen lausumaan, jolla hän luonnehti jääkärien merkitystä ja uhrauksia taisteluissa niin hyökkäysvaiheessa kuin vuoden 1944 torjuntataisteluissa. "Jääkärit sen tekivät". Uhrauksien suuruudesta kertoo se, että JP 4 kokonaistappiot Talvisodassa olivat 549 sotilasta ja Karjalan kannaksen torjuntataisteluissa 11.6.–20.7.1944 yhteensä 734 miestä eli lähes pataljoonan määrävahvuuden verran.

Hämeen panssaripataljoonaksi monen nimenmuutoksen kautta

Hämeen panssaripataljoonan jääkäriperinteet pohjautuvat kaikkien suomalaisten jääkärijoukkojen kantajoukkoon, Kuninkaalliseen Preussilaiseen Jääkäripataljoonan 27:ään. Tuon yhteyden voi todeta tänäkin päivänä muun muassa pataljoonan rististä, panssarijääkäri-ristissä, jossa on tuo JP 27 tunnus.

Vapaussodan aikana perinnejoukon nimi oli toisen Jääkärirykmentin 12 Jääkäripataljoona. Edelleen pataljoona nimettiin vuonna 1919 Savon Jääkärirykmentin III pataljoonaksi. Vuodesta 1924 aina vuoteen 1930 pataljoona kantoi nimeä Savon prikaatin III pataljoona. Vuonna 1930 pataljoona sai nimekseen Vuoksen Jääkäripataljoonan ja lopulta vuonna 1936 pataljoona nimettiin Jääkäripataljoona 4:ksi (JP 4). JP 4 osallistui niin Talvisotaan, Jatkosotaan kuin Lapin sotaankin.

Lapin sodan jälkeen Jääkäripataljoona 4 siirrettiin tammikuussa 1945 Hämeenlinnaan Kun puolustusvoimien joukko-osastonimien suuressa uudistuksessa vuonna 1956 otettiin käyttöön maakunnalliset nimet, Jääkäripataljoona 4:stä tuli Hämeen Jääkäripataljoona (HÄMJP). Toimittuaan Hämeenlinnassa lähes kolmekymmentä vuotta HÄMJP:n pääosat siirrettiin asteittain Parolannummelle vuosina 1974 - 1984.

Yhtymänä toimineesta Panssariprikaatista tehtiin joukko-osasto 1.3.1985, jolloin Hämeen Jääkäripataljoonasta tuli sen joukkoyksikkö ja pataljoona menetti asemansa itsenäisenä joukko-osastona. Vuonna 2003 Hämeen Jääkäripataljoona ja Panssarivaunupataljoona yhdistettiin ja pataljoonan nimeksi tuli Hämeen panssaripataljoona.

Haminanlahden jääkäri-isäntä Falkenbergista tuli Mannerheimin ja Ståhlbergin adjutantti

Woldemar Falkenbrg, tuleva jääkärieverstiluutnantti ja Kuopion Haminalahden maatilan isäntä päätti lähteä 100 vuotta sitten Lockstedter Lagerin sotilaskoulutukseen. Hän oli ensimmäisten pfindereiden Joensuun klassisesta lyseosta ja hän oli opiskellut Helsingin polyteknisessä korkeakoulussa 1913–1915.

Saksassa hänet sijoitettiin 2. komppaniaan. Myöhemmin hänet komennettiin pataljoonan ratsuosastoon.

Hänet ylennettiin pian Hilfsgruppenführeriksi ja syksystä maaliskuuhun 1916 hän sai tehtäväksi toimia

Itämeren rannikolla Sasnitzissa maahan salaa tulevien jääkärialokkaiden passintarkastuksessa. Hänet korotettiin Gruppenführeriksi ja hän lähti toukokuun lopulla 1916 JP 27:n mukana Misse-joen ja Riianlahden rannikon rintamalle.

Hän vannoi sotilasvalan Suomalaiselle Pyhän Kolminaisuuden kirkossa ja ylennettiin ylliluutnantiksi. Hän palasi jääkärien pääjoukon mukana Vaasaan. Vapaus sodan alussa hän sai komennuksen Saksan Itämeren divisioonan esikuntaan. Hän tuli Danzigista divisioonan mukana Hankoon ja sieltä Helsinkiin. Vapaus sodan jälkeen hän toimi kenraali Mannerheimin adjutanttina ja vuodesta 1919 Suomen presidentti Ståhlbergin 1. adjutanttina vuoteen 1925. Sitten hän oli Pohjois-Savon suojeluskuntapiirin jäsenenä ja talvisodan aikana sen päällikkönä. Jatkosodassa hän oli Savo-Karjalan sotilasläänin komentajana.

Sodan jälkeen hän jatkoi jo 1920-luvulla alkanutta Kuopion Haminalahden kartanossa maanviljelyä. Kartano oli alkujaan Magnus Frederik Tawastin 1778 häälahja tyttärelleen Anna Cristinalle ja luutnantti Jonas Mauritz von Wrightille. Kartano oli ollut kuuluisien von Wrightin maalariveljesten Magnus,

Wilhelm ja Ferdinand, lapsuuden kotina 1800-luvun alkupuolella.

Arkkitehti Carl Ludvig Engel oli suunnitellut Magnuksen kanssa kartanon päärakennuksen puhtaaseen empiretyyliin. Kauppaneuvos Heikki Peura oli ostanut v. 1910 kartanon maineen von Wrightien perikunnalta.

Aksel Falkenberg oli mennyt v. 1919 naimisiin Peuran tyttären Liisan kanssa. Hänestä tuli Peura Oy:n osakas ja myöhemmin kartanon isäntä. Kuopion Haminalahden metsästysseuran historia kertoo kartanon korkean tason vieraista. Isossa juhlassa oli mukana kaksi presidenttiä Ståhlberg ja Relander sekä sotaväen ylipäällikkö ja maaherra. Nykyään kartanorakennus on Woldemarin pojan Eeron tyttären perheen kesäpaikkana.

JP 27:n Perinneyhdistyksen Kuopion osaston toimivat hallituksen jäsenet saivat kutsun kesävierailulle kulttuuripaikkaan, jonka taustalla on jääkäriperinne.

Jääkäriksi lähdön periaate 1915 oli Suomen vapauttaminen Venäjän vallasta. Tämä voimakas tavoite kuvastuu ensimmäisten lähtijöiden, kuten Aksel Woldemar Falkenbergin mielessä, heidän käymänsä kirjeenvaihdon kautta.

Aksel Woldemar Falkenberg

Vuonna 2015 Akselin jälkeläisiä, 100 vuotta tapahtuman jälkeen, oli kokoontunut seppeleenlaskuun Kuopion isolle hautausmaalle jääkärieverstiluutnantin hautapaadelle Seppeleeseen oli kiinnitetty rintamalta saapuneen ainutkertaisen kirjeen jäljennös.

Te rakkaat siellä kotona!

LUBECK 20/5 1916

Te olette mielessäni joka kerta, kun on henki kysymyksessä. Muistutte mieleeni aina kun kärsimykset ovat korkeimmillaan, silloin on teidän muistonne virvoittavana juomana erämaassa. Teidän vapautenne puolestahan me taistellaan. Teidän tähtenne olemme uhranneet kaikemme, tulevaisuutemme, uskomme, henkemmekin, kun niin tarvitaan. Yksi on päämäärämme, Suomen vapaus on tunnussanamme: SUOMI VAPAAKSI.

Suothan JUMALA maallemme ja kodeillemme vapauden.

TEKSTI: Risto Pehkonen

JP 27:n Perinneyhdistyksen Kuopion osaston hallituksen jäsen

Jääkärieverstiluutnantti Aksel Falkenbergin muistolle. Vasemmalla Eva Rauramaa pojan tytär, keskellä Seppo Räihä JP 27:n Perinneyhdistyksen Kuopion osaston puheenjohtaja ja oikealla Marianna Falkenberg pojan tytär.

Postimuseo jääkäreiden jäljillä

Näyttely jääkäreiden historiasta kirjeiden ja päiväkirjojen avulla

Elettiin muistini mukaan talvea 2014, kun osuin Postimuseon johtajan **Kimmo Antilan** kanssa samaan Helsingistä Tampereelle lähtevään linja-autoon. Lähtöä odotellessamme Kimmo mainitsi minulle erään keräilijän hallussa olevat kirjeet, joita jääkärit olivat Saksassa ollessaan kirjoittaneet kotimaahan. Vaikka jääkäreiden historiaa verrattain hyvin tunsinkin, ajatus ”vihollismaasta” kesken sodan Suomeen lähetetyistä kirjeistä tuntui äkkiseltään oudolta. Miten sellainen oli ylipäättään mahdollista?

Nämä ”salaiset kirjeet” vihollismaasta kuitenkin viehättivät niin allekirjoittanutta kuin Kimmo Antilaakin. Kypsyttelimme ajatusta siitä, voisiko aiheesta saada aikaiseksi kirjan ja myös näyttelyn. Jonkun ajan kuluttua pääsin sitten tutustumaan keräilijä **Esa Kärkkään** hallussa olleisiin jääkärikirjeisiin. Totesimme kolmisin, että pelkästään tämä kokoelma ei vielä riittäisi kirjan ja näyttelyn aikaansaamiseen. Mutta koska arkistoissa ja yksityisten hallussa epäilemättä olisi lisääkin aineistoa, päätimme edetä hankkeen tiimoilta. Samalla laajensimme tutkimuskentän kattamaan jääkäreiden päiväkirjat.

JÄÄKÄRILIIKE OLI UHKAYRITYS

Tältä pohjalta alkoi vähitellen hahmottua ajatus valottaa jääkäreiden historiaa aikalaisdokumenttien avulla. Näin toimien päästäisiin eroon jälkikäteen syntyneistä käsityksistä. Mukana olleille jääkäriliike oli uhkayritys, varsin epätoivoinen hanke

Jääkäriunivormun takki, joka on kuulunut jääkäri Arne Alvar Bruno Ilvanderille. Kuva Nella Keskiöja. Kaartin Jääkärirykmentin killan kokoelmat.

saavuttaa Saksan sotamenestykseen luottaen suotuisat olosuhteet Suomen itsenäistymiselle. Venäjä oli suurvalta, Suomi pieni kansa. Näissä oloissakin lähes 1 900 suomalaista värväytyi Jääkäripataljoona 27:ään irrottaakseen Suomen Venäjän valtakunnasta. Miten jääkärit itse mielsivät uhkayrityksensä Saksan vuosinaan? Mitkä ajatukset hallitsivat heidän elämäänsä vieraalla maalla?

Lähdeaineistoa kertyi lopulta varsin runsaasti: kirjeitä, postikortteja, päiväkirjoja, valokuvia ja dokumentteja. Yksistään jääkäreiden päiväkirjoja oli käytettävissä yli 20, joukossa myös aiemmalta tutkimukselta sivuun jääneitä. Aineiston pohjalta syntyi kirja *Jääkärit Saksan tiellä – jääkärei-*

den tarina kirjeiden ja päiväkirjojen valossa, jonka Postimuseo julkistaa helmikuun 25. päivänä 2016.

Jääkärit Saksan tiellä -kirja kuljettaa vapaaehtoisjoukon tarinaa liikkeen synnystä aina viimeisten jääkäreiden kotiinpaluuseen. Pääpaino kertomuksessa on Saksan vuosissa. Kirja on eräänlainen jääkärien henkinen historia, mutta se tuo lisävalaistusta myös moneen itsenäisyshistorian kriittiseen vaiheeseen. Uutta näkökulmaa luodaan esimerkiksi Pfadfinder-kurssilaisten hajaantumiseen, venäläisten vastatoimiin sekä jääkärien puolilegaaliin asemaan Suomessa 1917. Pimentoon on tähän saakka jäänyt sekin, että Altona-Bahrenfeldin työkomennuskuntaa seurasi mo-

nen jääkäriin osalta vielä Havelbergin tai Holzmindenin vankeus.

KIRJEITÄ KOTIIN

Päiväkirjoista ja kirjeistä käy selvästi ilmi, kuinka lujilla jääkärit henkisesti olivat. Koti-ikävä vaivasi. Kotimaassa olevien läheisten joutumisesta venäläisten tai heitä myötäilevien suomalaisten virkamiesten pakko-toimien ja rangaistuksien alaisiksi pelotti. Vaikka aktivistit loivat jo Pfadfinder-koulutuksen aikana varsin toimivan järjestelmän kirjeiden toimittamiseksi perille niin Saksaan kuin Suomeenkin, monet jääkärit yksinkertaisesti pelkäsivät kirjoittaa kotiin. Jääkäreiden keskuudessa liikkui huhuja, joiden mukaan pelkästään ulkomailta lähetetty kirje saattaisi olla omaisille kompromettoiva.

Jääkäreiden kirjeilytykset kotiin toimivat Pohjoismaissa asuvien yhteyshenkilöiden välityksellä. Alkuvaiheessa jääkärit saivat yhteyshenkilönsä tavallisesti Tukholmassa tai sen läheisyydessä asuvista luotettavista henkilöistä. Monet heistä olivat naisia. Yhteyshenkilöille osoitettiin kaikki lähetykset, jonka jälkeen he ohjasivat postin edelleen lopulliseen osoitteeseen Saksaan tai Suomeen. Saksasta ei voitu kirjoittaa Suomeen kuin hyvin ylimalkaisia postikortteja tai kirjeitä. Läheisille tärkeintä oli kuitenkin jo pelkkä viestin perille-tulo, sillä silloin tiedettiin jääkäriksi lähteneen olevan elossa.

Yhteys kotiin oli elintärkeä jääkäreiden jaksamiselle. Samoin merkittävää oli, että yhteyshenkilöiden avulla Suomesta voitiin suunnata Saksaan myös rahalähetyksiä. Näiden vaivaamat jääkärit kaipasivat kipeästi rahaa hankkiakseen lisää ravintoa ja myös päästäkseen lomille. Tuleva jääkärikenraali **Martti Wallenius** kiittikin kesäkuussa 1916 isänsä, pankinjohtaja **Ossian Walleniusta** kotoa saamistaan rahoista:

Vapriikki on tuttu kaikille suomalaiselle tästä 20 markan setelistä. Museo on tässä aikaisemmassa Tampellan tehdasrakennuksessa Tammerkosken rannalla.

"Olen vastaanottanut rahalähetyksen 26. päivästä – 40 dollaria. Sydämellinen kiitos. Tulee hyvään tarpeeseen. Voikaa hyvin. Sydämellisin terveisin. Martti.

Tavallisesti jääkärien viestit kotiin olivat lyhyitä, muutaman rivin raapustuksia. Välillä myös saksalaiset sotilasviranomaiset rajoittivat yhteydenpitoa. He määräisivät Suomeen lähetettävän viestin maksimipituudeksi kuusi riviä. Se riittikin yleensä hyvin, kun juuri mitään ei uskallettu muutenkaan kertoa.

NÄYTTELYYN TOIVOTAAN AINEISTOA

Uutta jääkärikirjaa varten tekemäni tutkimustyö on samalla palvellut Postimuseossa suunnitteilla olevaa *Salaista jääkäripostia* -näyttelyä. Maaliskuussa 2016 avautuva näyttely keskittyy kirjan tavoin jääkäreiden Saksassa viettämään aikaan. Johtavana ajatuksena on elämyksellisyys, jossa kirjan lailla nostetaan esiin jääkäreiden omia ajatuksia ja tunteita Saksan ajalta. Näyttelyn alussa kerrotaan jääkäriksi lähteneiden motiiveista, jonka jälkeen keskitytään jääkäreiden koulutus-

vaiheeseen sekä heidän rintama-aikaansa. Jääkäreiden kotiinpaluu vetää lopuksi yhteen vapaaehtoisjoukon tarinan. Koko näyttelyalan suuruus on 110 m².

Yhteistyökumppaneiden avusta huolimatta näyttelyesineistön kokoaminen on osoittautunut haastavaksi. Varsinkin esineitä jääkäreiden Saksan vuosilta ei ole aivan helppo saada. Mikäli jonkun lukijan hallussa onkin näyttelyyn lainattavaksi sopivaa aineistoa – vaikkapa jääkäriaikaiset sotilassaappaat, tornisteri, saksalainen sotilasvyö, tsakoo tai joku muu vastaava esine Saksan ajalta, niin sitä voi tarjota Postimuseon projektipäällikkö Suvi Jallille (suvi.jalli@postimuseo.fi, puh. 040 5310 388).

Salaista jääkäripostia -näyttely on auki yleisölle 18.3.2016–19.3.2017. Lukijaa lienee vielä syytä muistuttaa, että Postimuseo sijaitsee nykyisin Tampereella museokeskus Vapriikin yhteydessä.

TEKSTI: **Tuomas Hoppu**

Suomen ja Viron salaista yhteistyötä 1930-luvulla

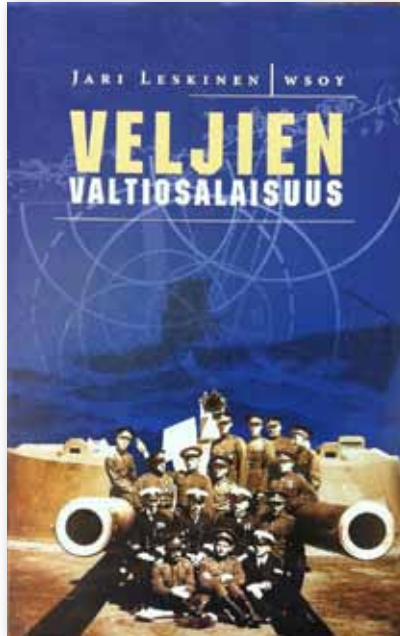
Suomenlahti suljettiin Neuvostolaivastolta

Suomella ja Virolla oli ennen toista maailmansotaa varsin laajakantoisia yhteistyöhankkeita meripuolustuksen alalla. Suomenlahti piti sulkea Neuvostoliiton laivastolta Suomen Mäkiluodon ja Viron Naissaaren kohdalta massiivisella tykistösululla. Mereen laskettujen kaapeleiden avulla oli määrä johtaa tarvittaessa suomalaisten tulta Virosta ja päinvas-
toin. Sulkuun kuului myös suunnitelma käyttää yhteistyössä molempien maiden sukellusveneitä. Oheinen referaatti on VTT **Jari Leskisen** touku-
kuussa 2015 pitämästä esitelmästä.

Kun silloinen tutkijamaisteri aloitti aiheen aineiston etsimisen, hän törmäsi sekä olemattomaan aineistoon että vaiteliaisuuden muuriin. "Ei salaista yhteistyötä ole koskaan ollut" eikä Sota-arkistossa tai Valtionarkistossa ollut asiasta löytynyt mitään. Suomalaiset johtavat puolustushallinnon viranomaiset olivat poistaneet "varmuuden vuoksi" kaikki asiaan kuuluvat dokumentit ennen toisen maailmansodan päättymistä. Jostain Leskinen kuitenkin oli saanut vinkin että Viron puolelta saattaisi löytyä jotakin. Ja ihme ja kumma - kaikki tärkeimmät löytyivät NKVD:n eli KGB:n Vieroon jääneestä arkistosta. Ne olivat ihan siististi nipuissa ja selkeästi luettavissa. Olisiko ollut niin, että Viroa vallattaessa ko. aineistoa pidettiin jo aikansa eläneenä, vanhentuneena, jolloin se vain mapitettiin ja unohdettiin.

Näiden lähteiden pohjalta alkoi sitten syntyä varsin merkittävä vuosia jatkunut yhteistyö, jossa ylin sotilasjohto Suomessa ja Virossa oli jatkuvassa tiedotus- ja materiaaliyhteistyössä keskenään.

Yhteistyö tietenkin raportointiin ylimmälle poliittiselle johdolle,

Veljien Valtiosalaisuus perustuu Jari Leskisen Suomen ja Viron salaisesta sotilasyhteistyöstä tekemään väitöskirjaan.

mutta asiaa ei paljastettu yksityiskohdissaan kuin harvalle luotetulle henkilölle. Mm. tarpeelliset materiaalihankinnat kuten Mäkiluodon linnakkeen 12-tuumaisten eli 305 mm tykkien edellyttämän järeän linnakkeen rakentamista ei kirjattu lisäbudjettiin omalla nimellään, vaan erilaisina tarvehankintoina laivaston lisäbudjetteihin.

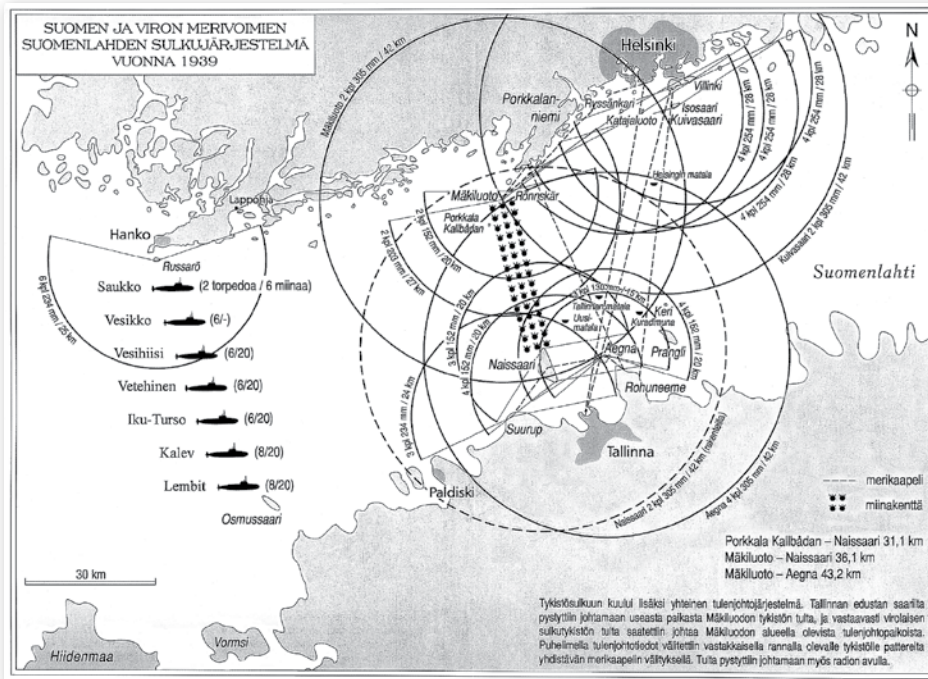
Miksi kaikki tämä? Neuvostoliitolla oli mm. kaksi maailman suurinta taistelulaivaa joissa oli moninkertainen määrä vastaavia tykkeitä. Nämä ja Sukellusveneet haluttiin hädän hetkellä sulkea Naissaari - Porkkala linjan **itäpuolelle**. Mikäli syttyisi sota, oli toiveena saada apua Englannista ja Ruotsista. Mikäli nuo merten kauhut pääsisivät Porkkala-linjan länsipuolelle, uhkaantuisi ko mahdollinen

sota- ja elintarvikehuolto. Noiden 500 kg kokoisten kranaattien yksikin osuma riittäisi upottamaan ko. kohdelaivan.

NEUVOTTELUMATKAT TEHTIIN LENTOKONEELLA

Suomen puolella K.M. Wallenius pääesikunnan päällikkönä 1925-1930 toteutti suunnitelman alkuvaiheita yhteistyössä virolaisten kanssa. Suunnitelmaan vihkiytyneet eivät kulkeneet normaaleilla laivoilla toistensa luona neuvottelemassa, vaan usein käytiin pikavisiitillä vesilentokoneella esim. Santahaminaan. Jo silloin tunnettiin «venäläisten» tehokas tiedustelu ja satamien tarkkailu. Suomi oli sitoutunut panssarilaivojensa rakentamiseen ja sitten olisi pitänyt keskittyä muiden aselajien kehittämiseen. Näin tehtiinkin, mutta samalla jatkettiin rannikon puolustuksen kehittämistä. Eräs vähemmän tunnettu merkkihenkilö on eversti Jussi Rikama, jonka ansiota on .rannikkotykkistön tulenjohtotornien rakentaminen niin, että niiden avulla voitiin saada merellä kulkevista aluksista ristisuuntimat ja voitiin kohdistaa tulitus erittäin tarkasti vihollisaluksiin.

Mistä tykit? Virossa oli suuri määrä jo ennen ensimmäistä maailmansotaa venäläisiä, Obuhoffin tehtaan tekemiä putkia, jotka oli ostettu lisää Ranskasta tarpeettomia. Putkia riitti sekä Tallinnan edustan Aegnan saaren, Mäkiluodon että Kuivasaaren kaksoistykkitornien tarpeisiin. Virolaiset luovuttivat tykit ja suomalaiset puolestaan ampumamenetelmäjärjestelmiä ja muuta knowhowta. 30-luvulla yhdistettiin merikaapeleilla Mäkiluodon, Aegnan, Naissaaren,

Näin Suomenlahti olisi suljettu. Kaaret kertovat rannikotykki- en tulen ulottuvuudesta. sulun länsipuolella väijyivät sukellusveneet. Tumma raita Mäkiluodon ja Naissaaren välillä on suunniteltu sukellusveneverkko. Kuva Leskisen väitöskirjasta "Vaiettu Suomen silta".

Kuivasaaren ja Santahaminan johtokeskukset toisiinsa. Kun Mäkiluodon linnake harjoitteli, se pystyi ampu- maan Naissaaren rantaan. Mutta maapallon kaarevuudesta johtuen ei Mäkiluodon tulenjohto nähty, mihin kranaatti putosi. Siksi tulta johti Naissaaren virolainen tai sinne sijoitettu suomalainen tulenjohto. Eräissä harjoituksissa oli maalilauetta keskellä Suomenlahtea.

VALTIOJOHTO OLI TIETOINNEN EDUSKUNNALLE EI KERROTTU

Jo vuonna 1933 tuli salaisesti Viroon Suomen ylintä Meripuolustusjoh- toa yhteiseen strategiaa koskevaan esikuntaharjoitukseen. Teemana oli Suomenlahden sulkeminen Neu- vostoliitolta. Osanottajat valokuvat- tiin yhteiskuvaan, joka on säilynyt. Tunnettuja nimiä kuvassa on mm. Eero Rahola, Karl Lennart Oesch, Aksel Airo ja Väinö Valve sekä Jussi Rikama. Suomen Viron lähettiläille ei kerrottu sotilasjohdon tapaamisen oikeata syystä .

Eräs mielenkiintoinen detali län- tisestä yhteistyöstä on, että kun suo-

Kuivasaarissa sijaitseva rannikopatteri on entisöity. Se ampuu kunnialaukauksia mm. itsenäisyyspäivänä. Tykki ampuu vesilaukauksen. Putkeen valutetaan kranaatin painoa vastaavasti 500 litraa vettä. Ääni ja näky vastaavat "oikeaa" laukausta.

malaisilla sukellusveneillä oli saksalaiset torpedoputket niin virolaisten englantilaisiin aluksiin asennettiin jo telakalla saksalaismitoitettut torpedoputket. Ja englantilaiset hyväksyivät asian.

Noin sotamuseota ajatellen on valitettavaa, että kyseisestä materiaalis- ta on jäljellä sukellusveneistä Vesikko ja Lembit, joka on kuivilla Tallinnan Vesilentoaseman museossa. Tykki- asemista on jäljellä vain Kuivasaar-

ren kaksoistykkitorni. Naissaaren pohjoiskärjen aseman räjäyttivät jo punaiset Viron vapaussodan aikana, Aegna tuhottiin toisen maailmanso- dan aikana. Mäkiluodon räjäyttivät Porkkalan miehitystä ennen kuin alue palautettiin Suomelle. Merikaapelit on katkaistu, mutta niiden osia löysi presidentti Lennart Meri kesähuvilan- sa rannasta Rohuniemessä.

TEKSTI: **Matti Kuula**

Tuntematonta sotilasta koko jouluyön ajaksi

Olimme kymmenkunta vuotta sitten jouluaattona tyttäreni kodissa. Vävy-pojalta sain lahjaksi kotelon, jossa oli kolme suomalaista sotaelokuvan klassikkoa, Edvin Laineen ja Rauni Mollbergin tuntemattomat sotilaat. Anoppi oli tullut Tampereelta ja asui meillä. Kun tulimme aatonvietosta, anoppi ehdotti, että mistäs jos katsottaisiin se lahjaksi saamasi Laineen tuntematon. Näin tehtiin. Kun filmi loppui kahden tunnin ja 40 minuutin kuluttua, oltiin pitkälle joulupäivän puolella ja vaimo oli häipynyt nukkumaan. Anoppi, silloin 85 v. sano, mitäs jos katsottaisiin myös tuo Mollberg tuntematon. Näin tehtiin ja nukkumaan päästiin aamuyöllä.

Kun Edvin Laine teki tuntematonta 1955, puolustusvoimat kieltäytyi kaikesta yhteistyöstä. Aivan käsittämätöntä menettelyä tämän päivän lähtökohdista, kun sotaväki haluaa olla mahdollisimman paljon kansalaisten arjessa. Filmitekijät pelastivat rajavartiolaitos ja Urho Kekkonen. Edellinen antoi lainaksi filmin rekvisiitaksi tarvittavat aseet. Kekkonen taas painosti sotaväen antamaan käyttöön panssarivaunun

ja filmausluvan Parolannummella. Lieneekö ollut sotilaiden keljuilua, kun lainapanssariksi annettiin saksalaisvalmisteinen Pz-IV- vaunu, vaikka käytettävissä olisi mitä todennäköisimmin ollut autenttisia puna-armeijan käyttämiä sotasaaikiiksi saatuja T-26- tai T-34-panssareita.

Peter von Bagh sanoi kerran, että tuntematon sotilas on ihmeellinen elokuva: Siinä on 18 miespääosaa mutta ei lainkaan naispääosaa ja silti tarina toimii. Ja oikeassa oli

Laineen tuntematon on todellinen klassikko, eikä Mollbergin filmi ole sitä kyennyt uhkaamaan, vaikka onkin 30 nuorempi. Kaksi selvää etua sillä on: se on värifilmi ja lisäksi roolihenkilöt ovat oikean ikäisiä. Laineen tuntemattoman juuri palveluksensa varusmiehet kun ovat enemmän tai vähemmän keski-ikäisiä

Tuntemattomien jouluyöhön tarjoaa mahdollisuuden VLmedia, joka on julkaissut Laineen tuntemattomasta 60- ja Mollbergin 30-vuotisjuhlapainokset. Julkaisut sisältävät dvd:n lisäksi 32-sivuisen kirjasen, jossa tietoa kyseisen elokuvan tekemisestä ja harvinaista arkistomateriaalia.

Brasilialainen tuntemattoman juliste.

Niinikään DVD-levyillä on viime sotiimme liittyvää oheismateriaalia. Sarjaan kuuluu myös kolmas keskeinen sotaelokuva, Antti Tuurin romaaniin perustuva Pekka Parikan "Talvisota".

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

Facebookissa 17 472 kävijää

Facebookista on tullut jääkärien perinneliikkeelle merkittävä julkisuusväylä. Kävijäennätys saavutettiin marraskuussa, kun 17 472 oli käynyt sivullamme katsomassa kuvaa "Jääkärimerkki made in Afganistan". Kuvasta oli tykännyt 617 henkeä, joka sekin lienee ennätys. Sivullamme on tykkääjiä 3463, mikä on lähes tuplaten jäsenmäärämme

verrattuna. (Tilanne 11.11.) Jos selaa tykkääjien luetteloa, niin harvassa siellä tutut nimet ovat. Eli viestimme leviää jäsenistön ulkopuolelle ehkä houkutellen myös uusia jäseniä.

Suosituimpia ovat kuvat, joissa on jotain jääkäriaatteeseen liittyvää symboliikkaa. Pelkkä kuva ei riitä, vaan sitä täytyy tukea niin ikään aatteellinen teksti.

Jos Sinulla on komeita jääkäreihin liittyviä kuvia, niin lähetä minulle. Näin saat kivallesi tuhansia katsojia. Jukkaknuuti@gmail.com

HELSINKI-UUSIMAA OSASTON VUOSIKOKOUS

Helsinki-Uusimaa –osaston vuosikokous pidetään 27.1.2016 Töölöntorinkatu 2B:n auditoriossa (ent. Suojeluskuntatalo) klo 17.30 alkaen. Asialistalla sääntöjen määräämät asiat. Kokoussitelmän pitää Eero Ikonen aiheesta ”Joseph Alanen”

”Tamperealainen Joseph Alanen (1885–1920) tunnetaan yhtenä Suomen jugend-taiteen merkittävimmistä edustajista ja ennen kaikkea Kaleva-aiheista maalauksistaan.

Hiukan tuntemattomampi osa Alasen tuotannosta liittyy läheisesti jääkäri-liikeeseen, Vapaussotaan, suojeluskuntaan ja Pohjan Poikiin. Suojeluskuntamerkki sekä varmuudella 11 suojeluskunnan liput ovat hänen käsialaansa.

Alanen suunnitteli v. 1918 seitsemän sarjaa postikortteja helsinkiläiselle paperitavaroiden ja konttoritarvikkeiden tukkuliikkeelle Juusela & Levänen Oy:lle. Kortit, joita on yhteensä 147 kpl, herättivät jo omana aikanaan huomiota ulkomaita myöten, ja ne ovat edelleenkin alan keräilijöiden kiinnostuksen kohteena. Neljä korttisarjaa liittyy läheisesti Vapaussotaan ja suojeluskuntaan sekä sivuaa osittain myös jääkäriiliikettä. Postikorteista on keväällä 2015 ilmestynyt pieni kirja.

Joseph Alanen oli Eero Ikonen isosetä eli esitelmöitsijä on taiteilijan veljen tyttären poika. Hänellä on serkkujensa kanssa tekeillä taiteilijan elämäkertä.

Osasto tarjoaa kahvit jonka vuoksi toivotaan etukäteisilmoittautumiset. Ilmoittautumiset: Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltaisin)

Tervetuloa vuosikokoukseen!
Johtokunta

KUNNIANOSOITUKSET JÄÄKÄRIPAADELLA

Perinteiseen tapaan kokoonnutaan Hietaniemen Kaartin hautausmaalla Itsenäisyyspäivänä 6.joulukuuta ja Jääkäripäivänä 25. helmikuuta Jääkäripaaden äärellä kello 12:00.

*Jääkäripataljoona 27:n
Perinneyhdistyksen hallitus*

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen

KESKI-SUOMEN OSASTON VUOSIKOKOUS

Jyväskylän normaalikoulussa osoitteessa Yliopistonkatu 1, Jyväskylä, tammikuun 31. päivänä 2016 klo 11:00 alkaen.

Kokouksessa käsitellään yhdistyksen sääntöjä soveltaen syys- ja kevätkokoukselle kuuluvat asiat.

Johtokunta

Mielenkiintoisia historiallisia esitelmiä

Akateemisen Karjala-seuran Perinneyhdistys

19.1.2016	<i>Hannu Mäntyvaara</i>	<i>Minne katosi arabikevät?</i>
16.2.2016	<i>Vesa Määttä</i>	<i>K.L.OESCH. Ylivoimaa vastassa. Vuosikoussitelmä</i>
15.3.2016	<i>Jukka Salminen</i>	<i>Sinimäet – se toinen lhantala</i>
19.4.2016	<i>Antti Haarma</i>	<i>Miksi juuri Mäntsälässä? Paikalliskokemuksia</i>

Luennot pidetään Hotelli Helkan auditoriossa, Pohjoinen Rautatiekatu 23, Helsinki. Ne alkavat kello 17.00, ovat avoimia eivätkä edellytä yhdistyksen jäsenyyttä tai ennakkoilmoittautumista.

Tervetuloa!

Hyvä Parolen toimitus,

Taas itsenäisyyspäivän lähestyessä mieli palaa muistamaan niitä miehiä ja naisiaikin, jotka antoivat henkensä Suomen itsenäisyyden edestä. Kuinka ollakaan; etsiessäni tietoja sille tielle jääneestä enostani tupsahti netistä artikkelinne Viipurin saarroksesta v.1944 ja siinä kuvaelma enoni Veikko Katajaisen viimeisistä vaiheista. Minulta meni monta päivää ennen kuin kyynelvirran vuoksi pystyin lukemaan koko artikkelin, varsinkin hänen kirjoittamansa kirjeen mummolleni, joka elämänsä viimeiseen päivään asti yhä odotti poikansa palaamista sieltä jostain...

Kiitos PAROLE!!!
Ystävällisin terveisin,

Helena Helle de Garrido
Espanja

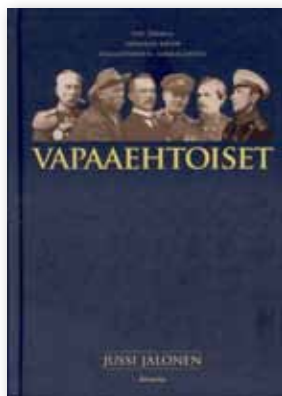
JÄÄKÄRILIIKKEEN ONNISTUMINEN EDELLYTTI KYKYÄ VAIETA

Irmeli Lehtonen lähetti Paroleen kirjeen, josta suuren värvöyksen 100-vuotismuistoon sopiva seuraava lainaus.

Heinz Halterin kirjassa "Suomen kahleet murtuvat" (Otava 1939) tulee esille tekijän vahva korostus sille, ettei jääkäriliike olisi onnistunut, ellei sillä olisi ollut siitä tietoisien kansanosan kyky vaikenemiseen.

Se olikin hämmästyttävää eikä sellaiseen enää hevin pystyttäisi. Nykyinen kansa on lörpöttelevää nykysteknikan nopean tiedonvälityksen verkossa.

Kirjallisuutta

Jussi Jalonen

Vapaaehtoiset Viisi tarinaa vieraisiin sotiin osallistuneista suomalaisista.

Amanita 2015. 230 s.

Nämä viisi tositarinaa on Jussi Jalonen ottanut käsiteltäväkseen osallistujan jälkeen jättämien päiväkirjojen, sotaraporttien ja muiden lähteiden vuoksi. Mitä sitten tarkoittaa vapaaehtoisuus? Oliko Venäjän armeijan palvelukseen astunut alikapteeni Carl Mauritz Martinou vapaaehtoinen, kun hänet komennettiin majoitusmestarina Balkanin sotaan vuonna 1829? Vai oliko synnä kenraalimajuriksi asti yltäneen urakehityksen varmistaminen? Oliko vapaaehtoisuus vain vapaaehtoisuutta Venäjän armeijan palvelukseen astumisessa?

Oliko Buurisotaan osallistuneiden suomalaissiirtolaisten Ernst Lindbergin ja kumppaneiden vapaaehtoisuus aitoa? Pitikö heidän valita puolensa ja tuossa tilanteessa buurit näyttivät oman edun kannalta sopivammalta vaihtoehdolta. Suomalaiset joutuivat lopulta brittien keskitysleireille, joilla olot olivat lähinnä työleirimäiset ja josta he lähettelivät raportteja suomalaisiin sanomalehtiin.

Seikkailijoilta vaikuttaneet "ammattivapaaustaistelija" Herman Liikanen ja Kaarlo Kurko selittivät osallistumisiaan Italian yhdistymissotaan ja Tanskan - Preussin sotaan sekä Puolan - Neuvostovenäjän sotaan idealistisilla syillä. Liikaskella se oli nykyään lähes kirosanaksi muodostunut nationalismi ja Kurkolla kommunistiviha. Kurkon myöhemmät muukalaislegioonavaiheet osoittavat hänen olleen lähinnä täysverisen seikkailijan. Liikaskenkin maine perustuu hänestä vuosikymmeniä myöhemmin kirjoitettuun seikkailukirjaan.

Näistä vapaaehtoisista puhtaimpia idealisteja olivat Abessinian sotaan osallistuneet, SPR:n lähettämät kolme lääkäriä liki 70-vuotiaan Richard Faltinin johdolla. Suojeluskuntajärjestö vertasi Italian hyökkäystä Abessiniaan Suomen itsenäisyystaisteluun. Martinaun Balkanin retkeä lukuun ottamatta suomalaisten vapaaehtoisten sotaretket näyttävät rinnastuvan lehdistössä Suomen historian eri vaiheisiin. Suomessa julkinen sana oli tuolloin heikompien kansojen puolella johtuen omasta historiasta. Esimerkiksi jo vuonna 1926 suojeluskuntajärjestön Hakkapeliitta-lehti kirjoitti Aasian ja Afrikan siirtomaiden oikeudesta itsenäistyä ja ennakoiti mahdollisen tulevan taloudellisen painopisteen siirtymisestä Aasiaan.

Jalonen taustoittaa kunkin sodan erittäin perusteellisesti yhdistäen siihen sekä kriisialueen poliittisen että Suomen senhetkisen tilanteen. Osallistujien motiivit vaihtelivat laidasta laitaan idealismin ja oman urakehityksen kautta aina taktikointiin ja puhtaaseen seikkailunhaluun. Jälkikäteen omia motiiveja on pyritty selittämään monesti jalommiksi kuin ne aikanaan olivatkaan.

Pasi Pulju

STALINININ KARU MENU JALTAN KOKOUKSESSA

Jon Rörström & Anders Ekman

Stalinin makaronit

Atena 2015. 142 sivua.

Parole ei ole aiemmin esitellyt keittokirjoja, mutta rikotaan nyt tämänkin tabu. Kun Euroopan ja siinä sivussa Suomenkin kohtaloa ratkaistiin Jaltan kokouksessa 10. helmikuuta 1945 Stalinin, Rooseveltin ja Churchillin kesken, yllätti isäntä vieraansa illallismenulle. Makaronia ja jauhelihakastiketta. Ei tainnut olla tunnelma muutenkaan kovin välitön.

Luin pikkupoika innolla kuvauksen Charles Lindbergin Atlantin ylityksestä 1927. Minua kiinnosti itse lento ja tulin oppineeksi, mitä tarkoittavat isoympyräreitit. Ei aavistustakaan, kirjoittiko Lindberg jotain matkaeväistään. Nyt tiedän, että ruokapuoli käsitti neljä voileipää, kahden välissä kinkkua ja kahden kanaa sekä termospullo kaakaota.

Kun kirjoittajat ovat ruotsalaisia, eivät he taida tuntea Mannerheimin vorsch-

mackia tai kuhaa á la Walewska.

Mutta kun lahden takana pitävät Runebergiä lähes kansalliskirjailijanaan ja lukeneet Vänrikki Stoolin Tarinat, odotin heidän kertovan, millainen oli se Sandelsin kuuluisa lounas Partalassa.

Huomasin, että keittokirjakin voi olla hauska sopivasti historialla ryyditettynä.

Jukka Knuuti

SUOMI JA ERIKOINEN SEURAKUNTA

Mikko Uola

Eritahitiset aseveljet

Suomi ja muut Saksan rinnalla taistelleet 1939–1944

Docendo, Jyväskylä 2015.
555 sivua, kuvitettu.

Jyväskyläläinen kustannusliike Docendo, jonka tausta on IT- ja valokuvauskirjoissa, on viime vuosina tehnyt vahvan avauksen myös (sota-) historian alueella. Kaksi uutuuskirjaa käsittelee Suomen sotavuosien kansainvälisiä yhteyksiä, tosin osapuolet ovat hyvin erilaiset.

Suomi löysi itsensä Saksan kanssasotijana varsin mielenkiintoisessa seurassa, kun Italia, Unkari, Romania, Bulgaria, Kroatia ja Slovakia olivat ”samassa rintamassa” Neuvostoliittoa vastaan. Tätä aihepiiriä ei ole tietääkseni aiemmin juuri käsitelty, mutta nyt dosentti Mikko Uola on paneutunut siihen.

Lähteinään Uola on käyttänyt ulkoasiainministeriön arkistossa olevat Suomen diplomaattisten edustajien raportit ja muuta asiakirja-aineistoa. Lisäksi hän käyttää varsin laajasti kirjallisuutta, sekä

muistelmia että tutkimuskirjallisuutta.

Lopputuloksena on yli 550-sivuinen teos joka valaisee Suomen yhteyksiä näihin kaukaisempiin ”aseveljiin” mutta myös Saksaan. Perusteellisuutta osoittaa myös lähdeviittausten määrä: 1164. Kirja tarjoaa mielenkiintoisen kuvan vähän tunnetusta aiheesta.

Markus Anaja

ERITYISTYÖLEIRIN VALVOJAN MUISTOJA SOTA-AJALTA

Risto Joutjärvi

Valvojana naisten erityistyöleirillä

Saara Tuukkanen muistelmat
1943–1944. Minerva 2015. 296 s.

Risto Joutjärvi on kirjoittanut äitinsä Saara Tuukkanen keräämiä muistoja ja kokemuksia erityisesti vuoden 1943 syksyltä siltä naisten työleiriltä, jolla hän palveli valvojana vuosina 1943–1944 Heinäveden pitäjässä.

Kyse oli eri yhteiskuntaluokkiin kuuluneista naisista, joiden kansalaisluottamus oli asetettu kyseenalaiseksi esimerkiksi heidän sukupuolimoraalinsa löystymisen (irtolaislain perusteella) tai vaikka poliittisten mielipiteiden takia. Etninen tausta saattoi vaikuttaa kuten mm. mustalaisten kohdalla.

Viime sotien aikana työvelvollisuus koski myös kotirintamaa, jonka väkeä patistettiin mm. mottitalkoisiin henkilön sukupuolesta riippumatta. Tuukkanen arvon mukaan metsätyö kohdistui muuta kansaa ankarammin työleirin naisiin.

Tuukkanen mukaan työkomennuksista myös kieltäydyttiin ja karattiinkin. Syyksi saatettiin mainita mm. työn raskaus, riittämätön ravinto tai talviaikaan pula lämpimistä vaatteista.

Tuukkanen harmittelee sitä, että naisten työleireistä on säilynyt valitettavan vähän dokumentteja, joita hänen mukaansa on paitsi tuhottu niin myös ”piilotettu” arkistoihin liian epämääräisin nimikkein.

Tuukkanen rohkenee arvella, että työleirille voitiin passittaa tai ylipäätään nainen saattoi joutua viranomaisten kontrollin kohteeksi jopa syystä, joka johtui punakapinan ajalta. Hän heittää ilmaan myös ajatuksen siitä, että osaa lotiksi ryhtyneistä olisi saattanut liikkeelle pelko joutumisesta työleirille. Tästä ei esitetä kuitenkaan mitään näyttöä. Tuukkanen/Joutjärven tekstissä on nähtävissä ainakin jonkin verran asenteellisuuttakin. Hänen esittämälleen kritiikille on varmaankin aihetta ja sijaa ja tuskin kukaan uskoo, että tällainen työleiri olisi ollut mikään ”lepokoti”.

Kotiseudullani Loimaalla tiedän kylä ”punaisista perheistä” lottatyöhön lähteneitä naisia, joiden pontimeksi on sängen vaikea uskoa viranomaispelkoa. On selvää, että sota-aikana, jokaisen kynnelle kykenevän työpanos oli tärkeä myös kotirintamalla. Kun raavaat miehet olivat taistelurintamalla, lankesi kotijoukoille – mukaan lukien kaikki naiset, lapset ja vanhukset – kaikkialla maassa niin henkisesti kuin fyysisestikin raskas rooli.

Kari Nummila

SUVOROVIN SOTAOPPEJA

Aleksander Suvorov
(toim. Aimo Ruusunen ja
Markku Salomaa)

Voittamisen taito

Venäläisen sotataidon klassikko

Docendo, Jyväskylä 2015. 158 sivua.

Generalissimus Aleksander Suvorovin nimi on varmaan meille kaikille tuttu, mutta miten paljon tiedämme tästä miehestä? Loistava sotilas, Kaakkois-Suomen linnoittaja ja venäläisen sotataidon keskeinen vaikuttaja joka eli 1729–1800.

Suvorovin kirja *Voittamisen taito* on edelleen pakollista lukemistoa venäläisissä sotilasopetuslaitoksissa. FT Aimo Ruusunen ja VTT Markku Salomaa ovat nyt kääntäneet ja toimittaneet tämän perusteoksen suomeksi.

Markus Anaja

VENÄJÄN LÄHI-ILMASTOSSA

Jukka Tarkka

Venäjän vieressä

Suomen turvallisuusilmasto
1990-2012.

Otava. 350 sivua.

Politiikan osallistuja ja tarkkailija, valtiotieteen tohtori Jukka Tarkka on julkaissut kirjan Suomen turvallisuusilmastosta 1990-2012 otsikolla Venäjän

vieressä. Se on hallittu ja kiinnostava analyysi Suomen poliittisen johdon, hallitusten, kirjoittajien ja vähän ”yleisen mielipiteenkin” vaikuttamiseen ja suhtautumiseen Suomen asemaan Neuvostoliiton hajotessa ja sen jälkeen. Kirja on jatkoa vuoden historiategospalkinnon saaneeseen kirjaan Karhun kainalossa.

Kirja ei ole missään tapauksessa hymistelyä Suomen ”selviytymishistorialle” vaan terveellistä kritiikkiä poliitikkojen mukavuudenhalulle. Teos on helpollukuinen ja ajatuksenjuoksultaan tyylikäs.

Tarkan analyysissa Venäjän turvallisuuspolitiikasta (imperiumin palauttamispyrkimyksestä) Suomi on lähiulkomaa, jonka asema on lähes sama kuin Neuvostoliitosta sen hajoamisvaiheessa irtautuneiden maiden.

Tarkan keskeinen huolenaihe on Suomen jatkuva jättäytyminen NATOn ulkopuolelle. Valtionjohto ei toiminut tarpeellisella riipeydellä silloin, kun NATO ja Venäjä olivat lähentyneet toisiaan. Sitä ei ole voinut korvata halukkuus osallistua korvikkeena nopean toimin-

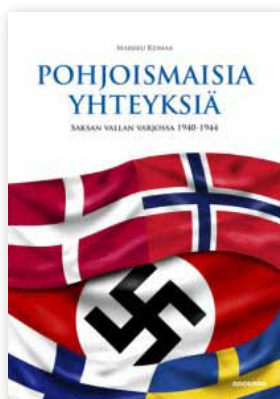
nan joukkoihin. Tarkka kumoaa huolellisesti NATOa vierovat argumentit.

Peruskysymyksen, Venäjän, rinnalla Tarkka antaa ”sisäpiirin tietoa” julkiseen sanaan päätyneistä ja päätymättömistä töppäilyistä, jos kohta onnistumisistakin. Ahtisaaren Kosovo-sovittelu nousee ansaitsemaansa arvoon.

Kritiikkiä saavat osakseen Ahtisaaren ja Halosen taistelu presidentin asemasta EU:n kokouksissa ja yleispasifistinen ”aatteilu” Suomen ulkopoliittikan johdossa. Tässä yhteydessä saa tuomion kalliiksi tullut luopuminen jalkaväki-miinoista.

Lukemisen arvoinen elämys. Kiinnostavaa on politiikan sivustakatsojalle huomata, että eräässä vaiheessa Venäjällä pohdittiin Kurilien myymistä takaisin Japanille. Niihin aikoihin Moskovassa kysyttiin allekirjoittaneelta jatkosodasta kertoneen esitelmän päätteeksi, mitä suomalaiset ajattelevat Kurilien kysymyksestä.

Ohto Manninen

RUOTSI LUPASI PAIKAN 100 000 EVAKOLLE KAHESSA TUNNISSA

Markku Reimaa

Pohjoismaisia yhteyksiä

Saksan vallan varjossa 1941-1944.

Docendo 2015. 294 sivua.

Näinä yllättävien maahanmuuttajien aikana on hyvä kertoa, mitä Ruotsi vastasi, kun Suomi 1944 Lapin sodan alkaessa kysyi mahdollisuutta evakoida Pohjois-Suomen väestöä Torniojoen yli. Suomelle vastattiin kahden tunnin kuluttua, että 100 000 otetaan vastaan, kun ensin joku tulee kertomaan mistä on kysymys. Ja näin tapahtui, paitsi evakkoja taisi olla vain 75 000.

Suurlähettiläs Markku Reimaa tutkii vaihetta, jossa pohjoismaat olivat hyvin erilaisissa asemissa. Suomi oli Saksan kanssasotija, Ruotsi puolueeton ja Tanska sekä Norja Saksan miehittämiä. Mutta kahden viimeksi mainitun tilanne oli hyvin erilainen. Tanska elettiin melkein kuin rauhan aikana. Kuningas ratsasti joka päivä kaupungilla ja maassa pidettiin jopa parlamenttivaalit. Norjassa miehitys oli paljon ankarampi ja Quisling

yritti tehdä maasta kansallissosialistista. Kuningas oli paennut maasta.

Aikanaan poliittisesta historiasta väitellyt Reimaa on sujuva kirjoittaja ja avaa ainakin allekirjoittaneelle lähes valkoisia lehtiä pohjoismaiden historiasta.

Jukka Knuuti

LOISTAVA KÄSIKIRJA ILMASODAN KNOPPOLOGIAN AVAAMISEEN

Pekka Perttula

Nykyajan ilmasodankäynti

NATO, Venäjä ja maailman kriisipisteet.

Minerva 2015. 267 sivua, kuvitettu.

Viime viikkoina olemme mediasta saaneet tietää, että Venäjän ilmavoimat ovat ryhtyneet tukemaan Syyrian diktaattoria Bášar al-Assadia hänen taistelussaan lukuisia kapinallisryhmiä vastaan. Ilmatuesta huolimatta ei kuulunut viestejä al-Assadin joukkojen etenemisestä. Se on esimerkki siitä, etteivät suurvaltojen huipputekniset ilmavoimatkaan kaikkivaltiaita ole. Sodat voittavat aina viime kädessä maavoimat mutta ilmavoimien tukemina.

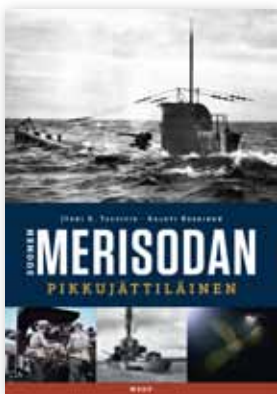
Perttulan kirja on harvinaista herkkua. Ilmasodankäynnistä ei ole ainakaan sotien jälkeen julkaistu yhtä laajaa ja asiantuntevaa suomenkielistä käsikirjaa. Perttula käy läpi ilmavoimien osuuden maailman viime vuosien konflikteissa. Hän analysoi käytössä olevia ja käyttöön tulevia lentokoneita ja teknisiä välineitä. Samalla kirjassa tulee sille huimaavia tulevaisuuden skenaarioita. Sellaisesta esimerkki: Satojen räjähteitä

kantavien lennokkien parvi suunnattuna jonkin hallintorakennuskompleksin ikkunoihin, ulkoilmatapahtumaan tai laivan kannelle ovat mahdollisia tämän päivän teknologialla.

Mielenkiintoinen on myös Perttulan päätelmä Suomen ilmavoimille tulevista ilmasta maahan ohjuksista. Ne antavat puolustusvoimillemme pelotteen ja nostavat puolustuksellemme uskottavuutta. Ne nostavat Suomea vastaan mahdollisesti suunnitellut operaation hintaa ja tekevät sen samalla epätoiminnaisemmaksi.

Sotilasilmailun ikuisena harrastajana olen ehkä jäävi suosittamaan kirjan lukemista. Mutta teen sen kuitenkin. Kirja kannattaa lukea ja pitää käden ulottuvilla vaikka tv-uutisia katsellessa taustatiedon hakemista varten.

Jukka Knuuti

HAKUTEOS SUOMEN MERISODAN HISTORIASTA

Jyrki K. Talvitie ja Kalevi Keskinen

Suomen merisodan pikkujättiläinen

WSOY 2015. 336 sivua. Runsaasti kuvitettu.

WSOY on täydentänyt talvi-, jatko-, sisällis- ja ilmasodan sotahistorian pikkujättiläisten sarjaa nyt merisotakirjalla. Toisin kuin aiemmissä jättiläisissä kirjoittajia on vain yksi, Jyrki Talvitie. Kalevi Keskinen vastaa kirjan kuvituksesta. Hän taitaa tuntea viime sotiemme valokuvat tarkemmin kuin kukaan muu. Sen ansiosta kirjan kuvitus onkin loistelas. Toinen syy hienolle kuvitukselle lienee, että Merisodan pikkujättiläinen perustuu samojen tekijöiden aikaisempaan aiheesta tekemään suurteokseen.

Toisin kuin sarjan muut kirjat tämä teos ei rajoitu yksin sotiin vaan koko merisotiemme historian. Ilmeisesti meririntamalla ei lopulta paljoa tapahtunut, minkä Talvitie kirjan johdannossa toteaaakin.

Kirja toimii hyvin aiheensa hakuteokseksi napakoiden lyhyiden artikkeleiden ansiosta. Onkin vain lievä esteettinen kirjahyllyssä näkyvä haitta, ettei kirjan

formaatti noudata muiden sotajättiläisten mittoja. Kokonsa vuoksi se sopii esteetikasta piittaavan historian harrastajan hyllyssä Maailmanhistorian ja Suomen historian pikkujättiläisten seuraan.

Jukka Knuuti

MYYTTI POLTTOPULLOSTA VOIDAAN JO UNOHTAA

Vahtola Jouko

Tankit tulee!

Taistelu hyökkäysvaunuja vastaan talvisodassa 1939–1940.

Docendo 2015. 383 sivua.

Kertomuksiin talvisodan taistelusta liittyä yhtenä oleellisena osana polttopullo, Molotovin koktaili, jolla suomalaiset

tuhosivat puna-armeijan panssarivaunuja. Suomen historian emeritus-professori Vahtola kumoo tämän myytin kirjassaan, jonka kansien väliin hän kerännyt talvisodan panssaritaistelut.

Kirjan ehkä paras osa on kuvaus siitä, että panssaritorjunta hävittiin jo hyvissä ajoin ennen talvisotaa. Boforsin erinomaisen 37 mm:n pst-tykin lisenssivalmistus ei päässyt alkuun, kun odotettiin kotimaista tykkiteollisuutta. Vielä surullisempi oli 20 mm:n pst-kiväärin myöhästyminen talvisodasta. Sen Vahtola panee jalkaväen tarkastan kenraalimajuri A.E. Heinrichsin viivytelyn kontolle.

Tehokkaimmaksi tankintorjuskaksi osoittautuivat ne liian vähät Boforsin pst-kanuunat. Jotain kertoo vastapuolen taistelutaidosta, kun pst-kanuunat saattoivat hämmästyttävän vähin tappioin tuhoat hyökkäviä vaunuja. Yllättävä tieto on kenttätykistön tuli-iskujen teho panssareita vastaan. Miinat pysäyttivät suurimmalta osaltaan T-26-panssarit. Kiviasteet olivat nekin tehokkaita.

Kasapanoksilla tuhottiin linjojen läpi ilman jalkaväkeä tulleita panssareita. Polttopulloilla saatiin joskus syttymään muun torjunnan liikuntakyvyttömäksi tehnyt panssarivaunu. Pullon merkitys oli kuitenkin marginaalinen.

Puna-armeijan menetti kannaksella neuvostolähteiden mukaan 3200 panssaria. Niistä suomalaiset tuhosivat 1900. Lähes yhtä paljon, 1300 sortui teknisiin vikoihin.

Vahtola käy tunnollisesti, jopa pitkästytykseen saakka, läpi tankkien osuuden kaikissa talvisodan taisteluissa. Tiedemiehen olisi odottanut hieman tarkemmin analysoivan eri torjuntamuotojen saavuttamia voittoja panssaritaisteluissa. Joku tilastokin olisi ollut paikallaan.

Kirjoittaja on enemmän omillaan kuvatessaan talvisotaa edeltänyttä poliittista kehitystä samoin kuin sitä kuinka Stalin tuhosi Tuhatsevskin kehittämän hyvin edistyksellisen panssaritaktiikan alistaen panssarit jalkaväen apuaseeksi.

Jukka Knuuti

TÄMÄ OLISI VOINUT OLLA SYY KALEVAN ALAS AMPUMISEEN

Ville Kaarnakari

Operaatio Verna

Tammi 2015. 442 sivua.

Sotaromaanien spesialisti on välirauhan kesään sijoittamassaan romaanissa kehittänyt uskottavan skenaarion siitä, mikä olisi saattanut olla synnä siihen, että kaksi Neuvostoliiton pommikonetta ampui alas Aeron Junkers 52 – Kaleva

matkustajakoneen kesäkuussa 1940. Vaan enpä kerro, mikä Kaarnakarin juttu on. Mitä suurimmalla todennäköisyydellä kävi kuten tavallisesti. Oli päätetty sulkea Baltian maiden ilmatila. Ja ammuttiin parinkymmenen metrin etäisyydeltä alas lentokone, jonka sivuperäsimen oli maalattu miehenkorkuinen Suomen lippu. Käsky sulkea Baltian maiden lennoista ulkomaille käsitettiin väärin. Ryssittiin.

Jukka Knuuti

Hiukan väriä mustavalkoisiin sotakuviin

Sodan värit näyttely Museo militariassa

Viime sotamme taisteltiin melkein kokonaan mustavalkoisina mitä valokuviin tulee. Lieneekö talvisodasta ensimmäistäkään värikuvaa ja varsin harvinaisia ovat väriotokset jatkosodastakin.

Suomalaiset TK-kuvaajat saivat saksalaisilta sata rullaa värifilmiä, minkä lisäksi jotkut onnistuivat hankkimaan värifilmiä itse. Nyt meidän jokaisen kameräkännykkään mahtuu enemmän kuvia, kuin mihin nuo saksalaisten antamat filmit riittivät. Niille sai enintään 3600 kuvaa, jos filmit olivat kinofilmiä (24x36 mm). Mutta

jos ne olivat 6x8 tai 6x6 filmejä, ei ruutujen määrällä todella voinut juhliä. 6x8 rullassa oli kahdeksan kuvaa ja 6x6 rullassa 12. Eli TK-kuvaajat ottivat värikuvansa hyvin harkitusti. Puolustusvoimien nettikuva-arkisto on julkaissut 800 värikuvaa SA-kuva.fi-sivustollaan.

Jos värikuvan ottaminen oli sadan aikana harvinainen operaatio niin ei jatkokaan ollut arkipäivää. Filmirullat piti lähettää kehitettäväksi Saksaan.

Museo Militariassa Hämeenlinnassa esillä olevassa näyttelyssä varsin edustava näyte TK-kuvaajien

väriotoksista. Suuri osa kuvista on vähemmän sotaisia. Harvalukuiset ruudut on kuvattu varman päälle. Sen vuoksi kuviin ei ole juuri actionia päässyt. Kuvakohteeksi on päässyt avioparin vihkiminen Sallassa tai talkoonaiset lepotauolla Alastaron elopellolla. Toki sitten näkyy Curtiss-hävittäjiä ilmassa tai ilmatorjuntamiehet lataamassa Boforsin 40 mm:n it-kanuunaa.

Eryityisesti ilmailukirjojen tekijänä tunnetuksi tullut **Kalevi Keskinen** löysi lentokoneiden kuvia etsiessään muutaman laatikon väri-dioja puo-

Kalevi Keskinen esittelee Museo Militarian näyttelyä. Puolustusministeriössä työskennellyt Keskinen toi harrastuksensa kautta julkisuuteen puolustusvoimien arkiston kätköissä lojuneet värikuvat. Kuva: Sirkka Ojala.

lustusvoimien kuva-arkiston varastosta. Hän alkoi vähitellen julkaista löytämiään kuvia. Neljä värikuvaa on esimerkiksi kirjassa Suomen ilmavoimien historia 11; Hävittäjä-ässät (Tietoteos 1978). Vuonna 2000 ilmestyi

sitten kokonainen kirja Keskinen ja **Mikko Pekar**in kokoamana nimellä "Sodan värit" (WSOY).

Kuvat olivat vuonna 2000 esillä myös samannimisessä näyttelyssä Helsingin taidehallissa. Nyt Museo

Militariassa esillä olevat kuvat perustuvat tuon tadehallin näyttelyn materiaalin

Näin Kalevi Keskinen kertoo itse sodan värikuvista: Vuoteen 2000 asti Suomen sotavuodet tunnettiin mustavalkoisista kuvista. Ne edustivat historiaa ja dokumenttia. Sodan värit-näyttely toi esiin uudenlaisen kuvan sodan historiasta ja muistoista. toi katsojille se antaa toisenlaisen kuvan sodan maailmasta, tuhotusta Viipurista, Vienasta, palavasta Aunuksesta ja hevosvetoisen tykistön paluusta Syvärliltä.

Suomalaiset TK-miehet olivat aikansa tunnettuja kuvaajia, kuten **Kim Borg**, **Erik Blomberg**, **Osvald Hedenström**, **Vilho Uomala** tai **Hugo Sundström**.

TK-miehet kuvasivat kaikkea, mitä eteen sattui: sotatapahtumia, ihmisiä eri rintamalla, kotirintaman töitä, vankeja, haavoittuneita, tuhoutuja rakennuksia, kulkuneuvoja tai vaikkapa herkkiä kenttähäitä.

Laulajana paremmin tunnettu Kim Borg kuvasi värifilmille mm. **Olavi Paavolaisen**. **Erkki Majava** otti kuva-sarjan Viipurista. **Carl Rosenqvistin** kameran kohteena oli ilmavalvontalotta **Ellen Kiuru**. Kalevalasta väitellyt nuori tohtori **Väinö Kaukonen** kuvasi Vienan Karjalaa. **Antti Hämäläisen** kameraan tallentui häät Sallan rintamalla.

Ilmavoimien kuvaajan **Nils Helanderin** kamerasta löytyi kuolevan kuvaajan viimeinen otos pomminräjähdyksestä hänen kuvatessa ilmapommitusta.

Sodan värit-näyttely on esillä Museo militariassa ensi vuoden maaliskuun loppuun.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

Tykistö vetäytyy Syvärliltä. Ei ole varustuksessa kehumista. Murtunut aisa on paikattu laudanpätkällä ja köydellä. SA- kuva Eino Malm.

Taistelujen lomassa ehdittiin joskus mennä naimisiin. Häät Sallan rintamalla. Kuva: Antti Hämäläinen.

Jääkärikerho sai tietoa tärkeimmistä jääkärimerkeistä

Jääkärikerholaisilla oli 30. syyskuuta hieno tilaisuus kuulla majuri **Ville-
Veikko Kirvesniemen** esitelmä vapaussotaan liittyvistä kunniamerkeistä ja mitaleista. Hienosta esitelmästä paikalla olijoita kiinnostivat eniten, yllätys, yllätys, jääkäriliikkeeseen liittyvät merkit.

Kerrotaanpa tässä, mitä kuulimme Jääkärikunniamerkistä, joka ainakin allekirjoittaneen mielestä on upein jääkäriliikkeen merkki ja symboli. Näin kertoi Kirvesmies: toukokuussa 1918 jääkäriliikkeen parissa aktiivisesti toimineet naiset, rouva **Elin Malinin** ja neiti **Elin Nylanderin** johdolla, päättivät toteuttaa hankkeen, jonka tarkoituksena oli lahjoittaa kaikille jääkäripataljoona 27:n jääkäreille erityinen merkki. Yhteistoiminnassa jääkäritoimiston kanssa naiset saivat merkille virallisen hyväksynnän. Merkin lopullisesta suunnittelusta vastasi rouva **Ellinor Ivalo**. Merkit tilattiin Turusta kulta-seppä **W.Petterssonilta**. Ensimmäiset 300 numeroitua merkkiä jaettiin 25.2.1919 jääkärien kotiinpaluun yksivuotisjuhlassa. Loput noin 1600 numeroidusta merkistä jaettiin jääkäritoimiston kautta. Merkki luovutettiin myös vapaussodassa kaatuneiden omaisille. Merkin sai myös kaksi naista, sairaanhoitaja **Saara Rampanen** ja vapaaherratar **Ruth Munck**.

Jääkärimerkin sai kaksi naista Schwsterit Ruth Munk ja Saara Rampanen.

Honoris causa-perusteella merkkejä myönnettiin mm. maisteri **Väinö Kokolle**, presidentti **P.E. Svinhufvudille**, maisteri **Elmo E. Kailalle** ja Suomen marsalkka **C.G.E. Mannerheimille** (4.6.1942).

Suuren värväyksen 100-vuotisjuhlan aikaan oli kiinnostava erityisesti Jääkäriaktivistimitali. Näin Kirvesmies kertoi siitä: Jääkäriliiton johtokunta ehdotti 1931 erityisen jääkäriaktivistimitalin lyöttämistä jääkäriliikkeen hyväksi tehdystä työssä ansioituneille henkilöille. Johtokunta hyväksyi 19.8.1932 taiteilija **Ilmari Wirkkalan** ehdotuksen aktivistimitaliksi. Mitalia alettiin jakaa jääkäreiden Suomeen paluun vuosijuhlasta 25.2.1933 alkaen. Oy Kultala Ab:n valmistamaa pronssista mitalia jaettiin 1933-1943 noin 650 kappaletta värväs- ja etappitoimintaan osallistuneille, taloudellisesti huomattavaa tukea antaneille, aatteellista valistusta ja propagandatyötä tehneille.

Jääkäriaktivistimitalia jaettiin noin 650 kappaletta etappitoimintaan osallistuneille.

Kolmas mieltämme kiihottanut jääkärimerkki olikin sellainen, josta kaikkietävä esitelmöitsijämme ei tiennytkään mitään ja kyseli meiltä, tietäisimmekö me. Ja emmehän me tienneet. Siksi heitämme pallon Parolen lukijoille. Mikä on oheinen mitali?

Kirvesniemi ei rajoittunut pelkäämään mitaleihin. Hän on sotilasuransa aikana palvellut rauhanturvaajana Afganistanissa. Siellä on huomasi, että paikalliset matonkutojat tekevät mallin perusteella minkälaisia mattoja tahansa. Kirvesniemi teetti muutamia mattoja, esimerkiksi Jääkärikunniamerkistä, jollaisen kuvan saimme nähdä.

TEKSTI: **Jukka Knuuti**

Jääkärimerkki made in Afganistan. Merkki on kudottu 120 x 80 cm kokoiseen mattoon.

Kuka tuntee tämän merkin. Jos tiedät, niin kerro jukkaknuuti@gmail.com tai 040 7532751.

JÄSENPALVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET

	Hinta		Hinta
Kortit		Jägarens väg	3,00
Uudistettu jääkärilippu	1,00	Jääkärien elämäntyö – Itsenäisyyden puolesta, julkaisu (Kielet: suomi, ruotsi, saksa, englantia ja latvia)	10,00
Jääkärilippukortti	1,00	Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	1,50	Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Jääkärikunniamerkki	1,00	Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis 50 kpl)	2,50
Jääkärien tulo Vaasaan	1,00	Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	1,00	Puukko Jääkärimerkillä	50,00
Pakettikortti jääkärimerkillä	0,50	Suomen Jääkärien elämäkerrasto, I täydosa 1957	5,00
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20	Ur Jägarnas levand och gärning	5,00
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50	VHS Jääkärien tie I-III	15,00
Suomen Jääkärit	1,00	Vain jäsenille	
Turun jääkäripatsas	0,20	Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
Vaasan jääkäripatsas	0,20	Erillisillä hakemuksilla myynnissä	
Wasserturm	0,20	Jääkäripenoismerkki	80,00
Adressit		Jääkärihautamerkki	80,00
Ilman tekstiä	10,00		
Kansliasta kiirjoitettuna/toimitettuna	12,00		
Laajempi tekstaus	13,00		
Muut tuotteet			
CD Jääkärien morsian, kesto 22 min	10,00		
CD-ROM Virtuaalijääkärit	25,00		
Fallna för friheten -medalj	8,50		

Tilaukset Jääkärikansliasta:

Pohjoisranta 20 A 3, 00170 HELSINKI
Puh. (09)135 1009, 050 377 8845 (myös tekstiviestit)
s-posti: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Toimitamme tuotteet kerran viikossa.

Hintoihin lisätään postikulut.

Kanslia suljettu 12.6–9.8.2015 välisen ajan.
Yhteydenotot: jaakarikanslia@kolumbus.fi

PAROLE

www.jp27.fi

Päätoimittaja – Chefredaktör

Jukka Knuuti
040 753 2751
jukka.knuuti@gmail.com

Toimitusneuvosto – Redaktionsråd

Asko Kilpinen
Kari J. Talvitie
Kari Nummila
Taitto Kirsi Rasinen

Lehti ilmestyy 4 numeroa vuodessa
2015: maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuun alussa. Hintaa 20 €/vsk
4 numeroa i året, 20 €/årg

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ - JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja – Ordförande

rf Kilpinen, Asko

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Fagernäs, Peter

Asiamies- Ombudsman

Eklin, Jukka

Jäsenet – Medlemmar

Annala, Jari
Heiskanen, Kari
Hägglund, Gustav
Kuljukka, Antti
Manninen, Ohto
Pennanen, Jukka
Puheloinen, Ari
Sihvo, Sami

FÖRENINGEN JB27:S TRADITIONER

Hallitus – Styrelse

Puheenjohtaja – Ordförande

Laatikainen, Pertti

Varapuheenjohtaja – Viceordf

Talvitie, Kari J.

Sihteeri – Sekreterare

Kiiski, Tiina

Jäsenet – Medlemmar

Aherto, Markku
Ehnröth, Martti
Hakkarainen, Arno
Iisakkala, Ari-Ilmari
Mikkonen, Paavo
Parkkola, Ari

KANSLIA: Auki ma–to 10–14 (kanslia suljettu 17.12.2015–7.1.2016) Pohjoisranta 20 A, 00170 HELSINKI

KANSLI: Öppet må–tors 10–14 (kontoret stängt 9.6–31.7.) Norra Kajen 20 A, 00170 HELSINGFORS

Puhelin/telefax 09-1351009 telefon/telefax, gsm 050-377 8845, email: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Kanslian puhelimat ovat "avoinna" kanslian aukioloaikoina. Muulloin voi jättää viestin tai lähettää tekstiviestin.

Mikä ja missä oleva Adolf Bockin maalaus jääkärien tulosta Vaasaan on kyseessä liitteenä olevassa kuvassa. Meillä on Vaasan Sotaveteraanimuseossa tuo kuva A4-kokoisena painokuvana. Se on selvästi sisartyö Jääkärisäätiön omistamalle ja Tasavallan Presidentin linnassa olevalle Bockin maalaukselle. Kun kuvaa vertaa tapahtumasta otettuun valokuvaan, niin se esittää saatuun samaa (paapuurin) puolta kuin valokuvakin kun taas Jääkärisäätiön taulu on styyrpuurin puolelta. Samoin tässä kuvassa sekä Sampo että Arcturus ovat juhraliputettuja kuten valokuvassakin, Jääkärisäätiön maalauksessa juhralippuja ei ole. Onkohan Adolf mahdollisesti valokuvan nähtyään tehnyt siitä enemmän valokuvattua tilannetta muistuttavan? Näin kysyy Ilkka Virtanen. Osaako joku vastata. Kertokaa, jos tiedätte jukkaknuuti@gmail.com.

